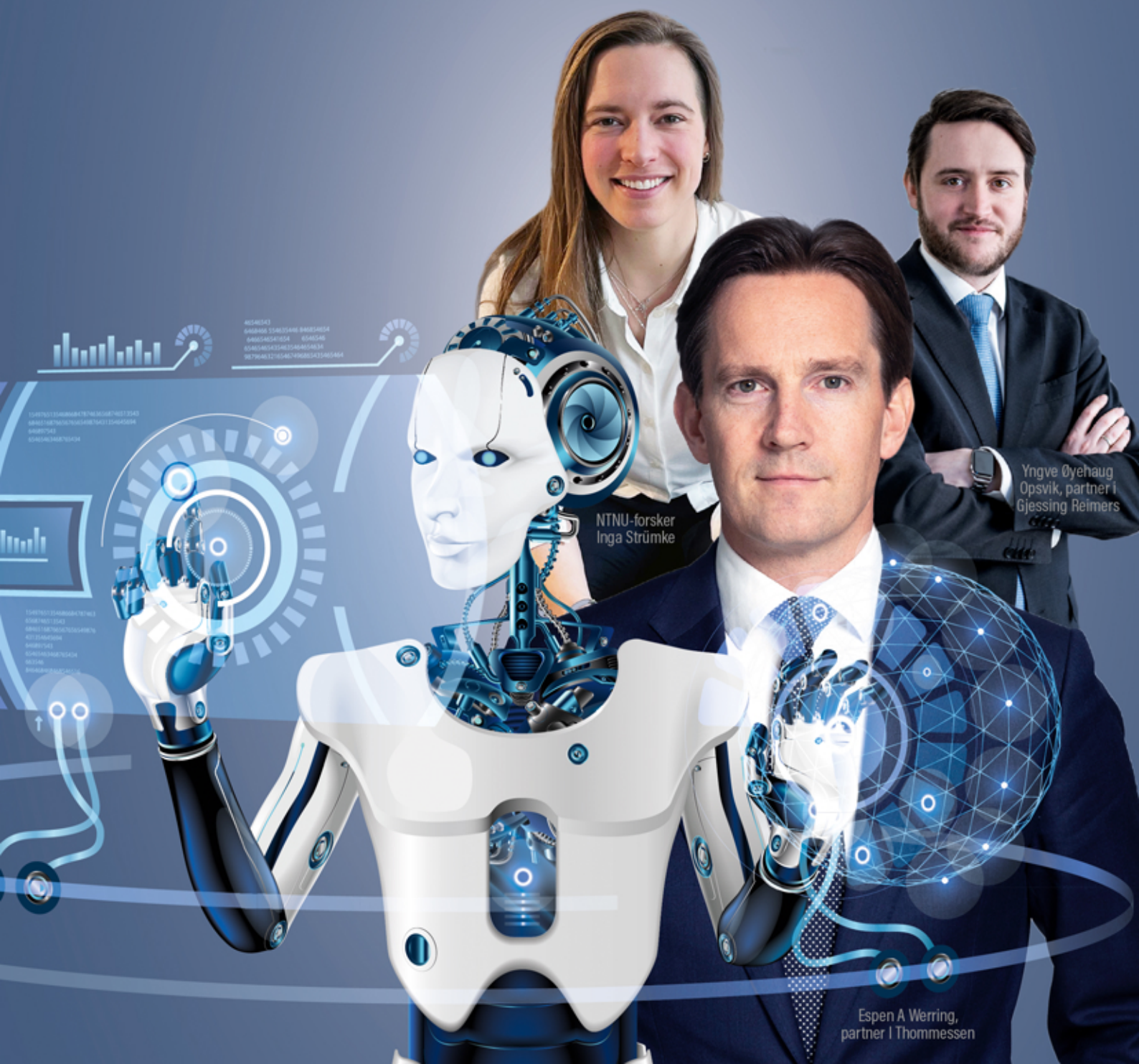

NR. 3 2023 103. ÅRGANG

Slik vil kunstig intelligens endre din jobb — FOR ALLTID

NTNU-forsker
Inga Strømke

Yngve Øyehaug
Opsvik, partner i
Gjessing Reimers

Espen A Werring,
partner i Thommessen

Vi setter **verden** på norgeskartet

Norge er et lite land i den store sammenhengen, og mange norske virksomheter er sårbare for den globale utviklingen. Som et ledende globalt forretningsadvokatfirma med tilstedeværelse i mer enn 40 land, kan vi hjelpe din virksomhet med å navigere trygt – både innenlands og utenlands.

[Les mer på dlapiper.no](https://dlapiper.no)

Gjør verden mindre komplisert med
Your global law firm in Norway

INNHold

Nr. 3 2023

God kunstig intelligens kan forhindre menneskelige feil, og teknologier som ChatGPT kan drastisk øke tilgangen til juridisk bistand for folk flest. Men at systemene ikke er åpne og transparente, er et kjempeproblem, sier Inga Strømke, som forsker på kunstig intelligens ved NTNU.

TEMA SIDE 18

FASTE SPALTER:

Bøker
SIDE 47

Generalsekretærens kommentar
SIDE 49

Advokatansvar
SIDE 51

Medlemsnytt
SIDE 58

Nytt om navn
SIDE 60

Sosiale medier
SIDE 67

– Bransjen vår må være åpen for alle

Sandra Wallace er joint managing director for DLA Piper UK og Europa, og vil at mangfold alltid skal være øverst på agendaen. – Da blir firmaet bedre, sier hun.

SIDE 12

En generalist av den gamle skolen

I snart et halvt århundre har Egil Malm vært advokat i Narviks eldste firma, som under krigen ble lagt i ruiner. Han lovpriser digitaliseringen.

SIDE 15

Seksjonspresident i EMD

Arnfinn Bårdsen har fått nye og krevende oppgaver i EMD. – En viktig del av jobben er å fremme godt lagarbeid, og forhindre at noen stemmer blir for dominerende, sier han.

SIDE 52

SAGT I DETTE BLADET

– Et annet utgangspunkt er at dommere som oppfyller kravene til å være dommer, og er i stand til å utøve embetet, ikke kan holdes unna dømmende virksomhet, eller presses til å gå av.

EIRIK HOLMØYVIK, jusprofessor ved UiB, SIDE 17

– Det er fullstendig uforholdsmessig og inhumant å sette et menneske i 20-årene inn til soning i ett år og fire måneder for et slikt overgrep.

RUNE BÅRD HANSEN, lagdommer i Agder lagmannsrett, SIDE 59

– Kultur er et mangfoldig begrep og rommer mange aspekter. Jeg mener det setter både mitt liv og verden generelt i perspektiv. Det gir livet mitt mening og innhold.

KJERSTI HOLM KARLSTRØM, partner i SANDS, SIDE 64

Ta din faglighet til neste nivå

Skandinavias førende institutt for juridisk etterutdanning åpner dørene på nytt, i eksklusive lokaler i hjertet av Oslo. Her får du kurs og spesialiserte nettverk som kler deg på til å håndtere fremtidens utfordringer.

+1000 m, nyoppusset lokaler i Rosenkrantzgate
Profesjonelt undervisningsmiljø med «state of the art» IT fasiliteter
Ekspertundervisere som alle er erfarne innenfor deres juridiske områder
Historisk bygning med toppmoderne kurslokaler

JUC

REDAKTØR

Nina Schmidt
nina@advokatbladet.no
Mobil: 915 59 602

JOURNALISTER

Thea N. Dahl
thea@advokatbladet.no
Mobil: 482 58 420

Jonas Fosaas
jff@advokatbladet.no
Mobil: 466 32 367

REDAKSJONSRÅD

Emanuel Feinberg (leder)
Jens Johan Hjort
Rune Opdahl
Ida Andenæs
Liv Minde

Advokatbladet betinger seg rett til å arkivere og utgi stoff i elektronisk form. Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere og forkorte innlegg.

SEKRETARIATET

Den Norske Advokatforening
Universitetsgt. 9,
PB 362 Sentrum, 0102 Oslo
post@advokatforeningen.no
www.advokatforeningen.no
Telefon: 22 03 50 50

Merete Smith,
generalsekretær,
ms@advokatforeningen.no

Baard Amundsen,
kommunikasjonssjef,
ba@advokatforeningen.no

GRAFISK FORMGIVER

Mediamania.no

TRYKKERI

07 Media – 07.no
Telefon: 63 86 44 00

TIPS REDAKSJONEN

tips@advokatbladet.no

Ueland-saken og offentlighet i disiplinærsystemet

Dagens Næringslivs artikler om en disiplinærklage mot advokat Erling Ueland, tidligere managing partner i Schjødt, reiser noen prinsipielle problemstillinger, uavhengig av hva som er realiteten i saken.

Generelt er det slik at en disiplinærklage og den innklagedes tilsvær, samt eventuelle vedlegg, som oftest vil inneholde klientsensitiv og taushetsbelagt informasjon, noe advokaten som er innklaget, ikke kan offentliggjøre. Advokaten har jo også taushetsplikt om selve klientforholdet.

Derfor er bare selve beslutningen, når den foreligger, offentlig.

I Ueland-saken vet vi ikke om det i det hele tatt eksisterer et klientforhold, og om Schjødt derfor ikke har anledning til å uttale seg i noen detalj som kan føre til taushetsbrudd.

Men det vi vet, er at både klageren, Jon Christian Syvertsen, toppsjef i investerings-selskapet Klaveness Marine og innklagede Erling Ueland, har uttalt til Dagens Næringsliv at de finner det unaturlig å kommentere saken mens den ligger til behandling i Disiplinærnemnden.

Dagens Næringsliv har tilgang til klagen, og siterer fra den:

«DN kjenner til innholdet i klagen. Der heter det at Ueland under møtet i september i fjor tilbød å betale én million kroner til Klaveness Marine-toppsjef Syvertsen personlig. Ifølge klagen tilbød Ueland også ett gratis advokatoppdrag, uten honorar, til Klaveness Marine.»

Og videre:

«Ifølge klagen mener Syvertsen at hensikten med det private pengetilbudet var å bedre forholdet mellom selskapet han var sjef for, investerings-selskapet Klaveness Marine, og advokatfirmaet Schjødt.»

Advokatfirmaet Schjødt sier til Advokatbladet og DN at «Syvertsens fremstilling er bestridt og grundig tilbakevist overfor nemnden. Schjødt betaler selvsagt ikke for å få oppdrag».

Beskyldningen i disiplinærklagen vekker oppsikt blant mange advokater Advokatbladet har snakket med, og flere uttrykker bekymring for at saken kan skade advokatbransjens omdømme. Ut fra det som er offentlig kjent til nå, virker det å være et gap mellom en sak der ord står mot ord, og omdømmetapet som Schjødt og standen påføres, mener flere.

På generelt grunnlag sier Ruth-Louise Osborg, leder av Disiplinærnemnden og dommer i Sunnmøre tingrett, at det å være innklaget i en disiplinær sak der det er mye medieoppmerksomhet, kan være krevende.

— Den anklagede advokaten kan på grunn av taushetsplikten gi sin versjon av saken i sitt tilsvær til Disiplinærnemnden, men ikke til offentligheten, dersom det eksisterer et klientforhold mellom klager og den innklagede advokaten. Til sammenligning vil det ved et søksmål for domstolene normalt være en mer åpen prosess, sier Osborg.

Når det i en disiplinærklage rettes alvorlige beskyldninger mot en advokat som omtales i media, kan det være at advokaten i realiteten har liten mulighet til å ta offentlig til motmæle. Hva som er tilfelle i denne konkrete saken, vet vi ikke på nåværende tidspunkt.

Og det kan ta lang tid før vi får vite om Disiplinærnemnden mener advokat Ueland har brutt god advokatskikk eller ikke. I fjor var den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden i Disiplinærnemnden fem og en halv måned. Klagen mot Ueland ble levert i februar. En beslutning i saken kan altså først ventes i august eller september.

Denne situasjonen er krevende, ikke minst i forhold til prinsippet om at man skal anses for uskyldig til det motsatte er bevist. Advokater er i sin yrkesutøvelse spesielt avhengige av tillit.

Om det viser seg at Ueland ikke har brutt god advokatskikk og frifinnes, hva da? Vil han kunne kreve erstatning for et skadet omdømme? Hvis Disiplinærnemnden derimot finner grunn til å felle Ueland, kan saken bli svært alvorlig, både for ham og Norges største advokatfirma. Men det vil vi altså ikke vite før om noen måneder.

NINA SCHMIDT

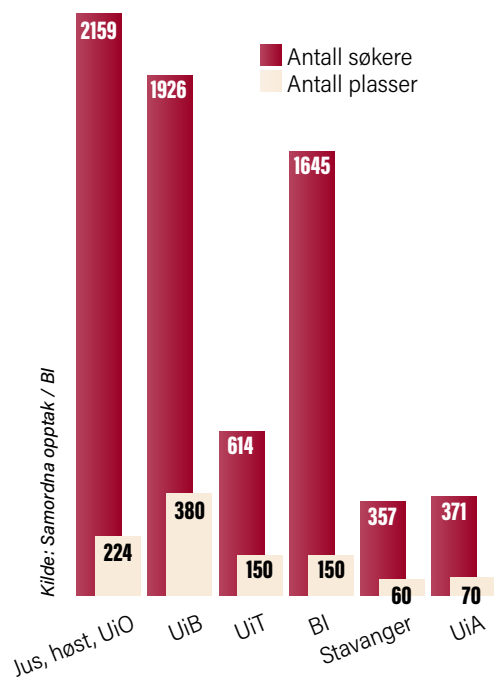
Nina Schmidt

REDAKTØR
nina@advokatbladet.no
mobil: 915 59 602

Antall søkere til studier i rettsvitenskap 2023

NYTT OM FOLK

Lagdommer **Michael Reiertsen** (47) er nominert til å overta som dommer i EF-TA-domstolen når Per Christiansen går av etter tolv år. Reiertsen har vært lagdommer i Borgarting lagmannsrett i fem år, og har tidligere arbeidet i lovavdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet, samt ved Universitetet i Oslo. Han har mastergrad i EU-rett, WTO-rett og menneskerettigheter fra Europa-Institut i Saarbrücken, og doktorgrad fra Det juridiske fakultetet i Oslo.

Michael Reiertsen. Foto: Nina Schmidt

Etter et år som assisterende sjef, går **Hedvig Moe** (49) over til advokatfirmaet Thommessen. Moe var assisterende sjef i Økokrim frem til hun i 2020 begynte i PST som påtaleleder. – Vi er veldig fornøyde med at Hedvig Moe begynner hos Thommessen. Hun bringer en meget solid bakgrunn og mangfoldig erfaring inn til teamet hos oss som vi tror mange klienter vil sette pris på, sier managing partner Sverre Tyrhaug.

Hedvig Moe. Foto: Økokrim

8812

I 2022 var det 8812 advokater med bevilling i Norge, fordelt på nær 60 prosent menn og 40 prosent kvinner. Av de 1660 som fikk bevilling i fjor, var drøye 62 prosent kvinner og nær 38 prosent menn. Kjønnssfordeling blant nyautoriserte advokatfullmektiger var tilnærmet lik. Av de elleve advokatene som fikk møterett for Høyesterett, var sju menn og fire kvinner.

Europa-treff for unge advokater i Oslo

Fra 22. til 25. juni arrangerer Advokatforeningen Yngre Advokater (YA) sommerkonferanse for European Young Bar Association (EYBA) i hovedstaden, og forventer om lag ett hundre deltagere.

EYBA er en organisasjon for rundt to hundre tusen unge advokater fra hele Europa, og sammen med YA jobber den for å styrke kollegialt nettverk, faglig utvikling og god kunnskapsutveksling.

I løpet av konferansen skal blant annet Lexolve-gründer Merete Nygaard snakke om digitalisering, professor Sverre Blandhol om forhandlingsteknikker og Forsvarergruppens leder, Marius Dietrichson, skal holde foredrag om bevisavskjæring.

Videre skal advokat Cathrine Hambro snakke om klimasaken, og professor Timothy John Brennen om øyevitnepsykologi.

På programmet står også sightseeing til Oscarsborg i Oslofjorden,

Liv Minde. Foto: Geir Egil Skog

gallamiddag på Bristol og after party på S4.

Den ferske YA-lederen Liv Minde håper nå at flere advokatfirmaer vil sponse arrangementet.

– Det er en unik mulighet for firmaene til å markere seg som et selskap som satser på unge talenter, og til å møte fremtidens advokatkolleger og konkurrenter i Europa. Som sponsor kan man også profilere seg overfor fremtidige ansatte i Norge, sier Minde.

Jørn Sigurd Maurud og Trygve Staff. Foto: Thea N. Dahl

Fikk Oslo krets' ærespris

Riksadvokat Jørn Sigurd Maurud ble tildelt prisen for sin uredde stillingtagen og åpenhet i Baneheia-saken, og for sine klargjøringer innen små narkotikasaker.

TEKST: NINA SCHMIDT

Jeg føler meg fryktelig beæret akkurat nå. Å få denne prisen av dere gjør meg innmari stolt, og ikke minst, veldig glad. Det er en inspirasjon for meg til å fortsette med det jeg oppfatter som et fornuftig virke for rettsstaten, sa Maurud da han mottok prisen under Oslo krets' årsmøte på Nasjonalmuseet i slutten av mars.

Kretsleder i Oslo, Trygve Staff, sa at styret mener at den viktigste rettssikkerhetsmessige begivenheten i fjor, var frifinnelsen av Viggo Kristiansen i Baneheia-saken.

– Det er over tjue år siden domfelelsen, og det er mange som fortjener

heder og ære i arbeidet med å få dette riktig; både forsvarere, forfattere og andre. Det var et stort spekter av ulike mennesker i forskjellige profesjoner som bidro til at saken terminerte som den gjorde. Men det er bare én som satte det endelige punktumet, og gjorde det på en slik måte at det har avtvunget respekt i alle leire, sa Staff.

Den andre årsaken er knyttet til endringen i politiets håndtering av narkotikasaker.

– Maurud har også evnet å prøve, egentlig å pålegge dem som utøver tvangsmiddel i politiet, til å følge reglene. Det i seg selv er en viktig bedrift, og viktig for vår alles tillit til politiet, sa Staff.

» Advokatene forklarer

Programledere: Ulike advokater i Wiersholm

NYESTE EPISODER:

- Teknologi: Hvem eier data?
- Skatt: Torvik-utvalgets forslag til ny helhetlig skattereform

» Null Bull\$hit

Programleder: Elisabeth Hoffmann

NYESTE EPISODER:

- Hvorfor deler vi ikke skyggensiden ved å være leder?
- Hvordan bedre kjønnsbalansen på toppen i advokatbransjen?

» Økrimpodden

Programleder: Advokatfirmaet Erling Grimstad

NYESTE EPISODER:

- Korupsjonsindeksen 2022
- Hva er korupsjons og hvilke skadevirkninger har det?

» Jusspodden

Programleder: Marianne Reinertsen

NYESTE EPISODER:

- § 147: Chat GPT – advokatroboter neste?
- § 146: Hva gikk galt i norsk barnevern – og hva gjør vi med det?

» PodJur

Programledere: Jusstudenter ved UiB

NYESTE EPISODER:

- Kokain på Straffbar og kebaptips fra tidligere JF-leder Marcus
- Ny sesong & nytt styre!

Meklingsandel: 27 prosent

Tre av fire rettsmeklinger ble løst med forlik i 2022, ifølge tall fra Domstoladministrasjonen. Av saker som kan bli meklet har tingrettene hatt en meklingsandel på 27 prosent de tre siste årene. Av saker som kan bli meklet i jordskifterettene var meklingsandelen på 31 prosent i 2022.

Advokat Per M. Ristvedt tilbakeviser beskyldningene som er rettet mot tidligere MP Erling Ueland i en disiplinærklage. Her i retten i Ølen-saken i 2020. Foto: Terje Pedersen, NTB

– Schjødt betaler selvsagt ikke for å få oppdrag

Pressekontakt og partner Per M. Ristvedt i Schjødt sier at det ikke er naturlig å kommentere Ueland-saken i media.

TEKST: NINA SCHMIDT

Dagens Næringsliv har nylig publisert flere artikler om at daglig leder Jon Christian Syvertsen i Klaveness Marine har innklaget tidligere managing partner Erling Ueland i Schjødt til Disiplinærnemnden.

Ifølge avisen har saken pågått i flere måneder.

Avisen skriver at Syvertsen anklager advokat Ueland for å ha tilbudt ham én millioner kroner for at advokatfirmaet Schjødt skulle få oppdrag for firmaet og bedre forholdet mellom investerings-selskapet Klaveness Marine, der Syvertsen var sjef, og advokatfirmaet Schjødt.

Påstandene tilbakevises av pressekontakt og partner Per M. Ristvedt i Schjødt.

– Som det fremgår fra våre kommentarer til DN, har klagesaken sitt opphav i at vårt firma, på vegne av en klient, førte en ansvarssak mot blant andre Syvertsen. Syvertsen jobbet da for Blystad-gruppen. Beklageligvis synes hans beskyldninger mot Erling Ueland å ha samme bakgrunn.

– Saken står nå for Disiplinærnemnden. Av denne grunn er det ikke naturlig å kommentere saken i media, utover å gjenta at Syvertsens fremstilling er bestridt og grundig tilbakevist overfor

nemnden. Schjødt betaler selvsagt ikke for å få oppdrag, sier Ristvedt til Advokatbladet.

LANG SAKSBEHANDLINGSTID

Det var ifølge DN i februar i år at Syvertsen skal ha sendt inn klagen til Disiplinærnemnden. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid i 2022 i Disiplinærnemnden var 5,5 måneder, ifølge årsberetningen.

Disiplinærnemndens avgjørelse vil derfor trolig først foreligge etter sommerferien i august.

Disiplinærnemnden ledes av dommer Ruth-Louise Osborg i Sunnmøre tingrett. Advokatmedlemmer er advokat Karl Inge Rotmo ved LO juridiske regionskontor i Midt-Norge, og advokat Leif Oscar Olsen i Advokatfirmaet Tofte AS i Kristiansand.

Forbrukerrepresentant i nemnden er jurist Rita Paramalingam i Kirkens bymisjon - Ung rettshjelp, mens næringslivsrepresentant er direktør Mille Haslund Mellbye i Hovedorganisasjonen Virke.

ALLE SAKER GÅR TIL NEMNDEN

Etter at Advokataforeningens representantskap vedtok å legge ned Advokatforeningens regionale disiplinærutvalg, går nå alle klagesaker direkte til Disi-

plinærnemnden, i påvente av at advokatloven skal iverksettes.

Justisdepartementet har oppnevnt en rekke nye varamedlemmer for å håndtere den økte saksmengden som har oppstått som følge av nedleggelse av utvalgene.

Når advokatloven trer i kraft, vil Disiplinærnemnden erstattes av Advokatnemnda.

Avgjørelser i Disiplinærnemnden kan ikke ankes, men kan bringes inn for domstolene.

TILSYNSRÅDET AVVENTER

Tilsynsrådet for advokatvirksomhet ønsker ikke å kommentere saken nå.

– Disiplinærnemnden har nå saken til behandling og vi avventer i første omgang utfallet av deres behandling, sier assisterende direktør Dag Eriksen til Advokatbladet.

Ifølge DN har også styret i Klaveness Marine klaget Ueland inn for Disiplinærnemnden i en egen klage.

Overfor Disiplinærnemnden har Schjødt redegjort for sitt syn, ifølge avisen.

«Styret i Schjødt har gjennomført en grundig intern vurdering av saken med relevant ekspertise og har også innhentet en ekstern vurdering fra advokatfirmaet Hjort. Begge vurderingene konkluderer klart med at Erling Ueland ikke har gjort noe galt i forbindelse med møtet med Syvertsen. Ueland har i tilsvaret til Disiplinærnemnden grundig tilbakevist anklagen», skriver pressansvarlig partner i Schjødt, Per M. Ristvedt, i en epost til DN. •

Skulle vi tatt en prat om

resten av livet?

Økonomien din blir med deg hele livet. Valg du tar nå, kan få følger langt frem i tid – både på godt og vondt. Kanskje det kan være greit å ha noen å snakke med iblant?

Som medlem i Advokatforeningen får du gode fordeler og en personlig rådgiver i en bank med svært fornøyde kunder. Les om medlemsfordelene dine på handelsbanken.no/advokatforeningen

Handelsbanken

«En felles kultur for forsvarlig og effektiv behandling av straffesaker i lagmannsretten»
- særlig om gjennomføring av ankeforhandlingen

Advarer mot ubevisst påvirkning

Lekdommerskjønnet kan fungere som et korrektiv mot vanetenkning, mener lagmann Tonje Vang.

TEKST OG FOTO: JONAS FOSAAS

– Noe av det viktigste arbeidet vi fagdommerne gjør, er å følge opp og veilede meddommerne, sa Tonje Vang til de 140 oppmøtte deltakerne. Til venstre advokat Thomas Skjelbred.

I midten av april samlet Borgarting lagmannsrett aktører fra rettssystemet til en konferanse om gjennomføring av straffesaker. Dommere, advokater og påtalemyndigheten diskuterte hvordan man kan utvikle en god kultur i domstolen gjennom samhandling og rolleforståelse for å styrke tilliten mellom aktørene.

Et gjennomgående tema var forholdet mellom fagdommere og meddommere, og viktigheten av å ha med seg meddommerne til enhver tid.

Tidligere i år fikk domstolen kritikk fordi meddommerne ikke har de samme mulighetene for innsyn i sakene som fagdommerne.

– Forskjellen er at meddommerne ikke har egen PC i retten og derfor ikke kan bla i faktiske utdrag selv. Men det legges til rette for at dette kan tas frem på dommerrommet i pausene. I de store sakene vil meddommerne som regel få tilgang på egen PC, sa lagmann Tonje Vang.

– Den gode nyheten er at meddommerne i Borgarting kommer på Aktørportalen i midten av august, slik at de også kan få tilgang til sakens dokumenter og faktisk utdrag gjennom hele saken, sa hun.

EN POSITIV UTVIKLING

Vang viste til juryutvalgets utredning fra 2011, der det ble fremhevet at det foreligger en risiko for at fagdommerne bevisst eller ubevisst påvirker meddommerne på en uheldig måte.

– Domstolskonferansen, hvor sakens utfall og begrunnelse blir bestemt, skiller seg ut fordi den ikke er like transparent som annet arbeid ved behandlingen av en sak. Dommen sier hva lagmannsretten har kommet frem til, men ikke hvordan det har blitt gjort. Hvem tok ordet først, hva ble sagt av rettens leder og hvordan kom argumentene frem?

– Samhandlingen med meddommerne og arbeidet i domskonferansen har vært et prioritert kompetansearbeid i hele domstol-Norge over lang tid. Bevisstheten rundt ikke å overkjøre meddommerne, og at alle skal føle at de har kommet til ordet, tror jeg ligger ganske så dypt i den norske, moderne dommersjelen, sa Tonje Vang.

TO FORBEDRINGSPUNKTER

Hun pekte på to forhold som hun mener domstolen kan utbedre for å ivareta hensynet til meddommernes rolle.

– Det ene er økt kunnskap om den ubevisste påvirkningen som følger av den naturlige autoriteten som en fagdommer kan ha, i kraft av erfaring og tillitsvekkende ledelse av saken.

– Det andre handler om å planlegge og forberede rådslagningen slik at den legger til rette for gode overveielser og diskusjoner, på best mulig måte. En god struktur, samt klare og spisse problemstillinger, bidrar til gode diskusjoner og sikrer at alle innspill blir hørt og overveid, sa Vang.

– EN UTFORDRING

Partner i Elden, advokat Thomas Skjelbred, pekte på en annen utfordring som domstolen må være obs på når det gjelder effektiv saksstyring.

– Det er et spørsmål om det bør være en annen saksforberedende dommer enn den som skal være i dommer i saken. Det blir en viss form for fortinnetatthet dersom dommeren som innledningsvis har jobbet med saken, spisset den og bundet seg til anførsler, senere skal dømme i samme sak, sa Skjelbred.

Dette kan også være med på å påvirke meddommerne i negativ forstand, tror han.

– Hvordan påvirker det hvordan meddommerne blir tatt med inn i saken? De kommer inn med åpent sinn, uten kunnskap, mens en av fagdommerne har startet lenge før, og har en helt annen oppfatning av saken. Her er det en utfordring, sa han. •

Aktørkonferansen

- Førstelagmann Marianne Volla og lagmann Tonje Vang innledet.
- Innlegg ble holdt av førstestatsadvokat Marianne Bender, advokat Thomas Skjelbred, advokat Cecilie Schjatvet, statsadvokat Monica Krag Pettersen, advokat Henriette Willix, lagdommer Halvard Leirvik, lagdommer Thomas Christian Poulsen, advokat Heidi Juritzen og statsadvokat Anders Funnemark.
- Møteleder var lagdommer Jan Eivind Nordheim.

10 tips fra advokater til økt effektivitet

Advokatene vil ha tøffe og tydelige dommere - og mener at lagmannsretten selv kan ta enkle grep for å hindre at sivile saker svulmer opp, ifølge en undersøkelse gjort av lagdommer Halvard Leirvik.

TEKST: NINA SCHMIDT

Tiden som blir brukt til ankeforhandling i en sivil sak er i snitt omtrent lik tidsbruken ved hovedforhandling i tingretten, noe flere advokater mener er en grunnleggende systemfeil.

Dette kommer frem i undersøkelsen *Større effektivitet i lagmannsretten: Advokatane sine ti på topp*, som er gjort av lagdommer Halvard Leirvik i Borgarting lagmannsrett.

Undersøkelsen er omtalt i Lov og Rett for april 2023 (Volum 62, Utgave 3), og gjelder anke over dom i sivile saker, ikke straffesaker.

Lagdommer Leirvik har dybdeintervjuet 16 advokater i 14 ulike firmaer. De fleste som deltok i undersøkelsen arbeider i store forretningsadvokatfirmaer, men også advokater som arbeider mot privatmarkedet og advokater med kun offentlige klienter, deltok.

I forkant av hvert intervju ble advokaten bedt om å sette opp en liste med tre tiltak i prioritert rekkefølge som kan føre til en mer effektiv saksbehandling, forteller Leirvik.

VIL HA TYDELIG TIDSPLAN

– De punktene som flest advokater trakk frem, er forhold som handler om det indre livet i lagmannsretten; for eksem-

pel et ønske om at vi skal ha mye strammere regi på saksforberedelsene med en tydelig tidsplan.

At den dommeren som har ansvar for saksforberedelsen er med i hovedforhandlingen, er et gjennomgående ønske.

– Dette mener advokatene vil sikre kontinuitet, og at de beslutningene som blir tatt under saksforberedelsene følges opp i rettsmøtet. Når saksforberedende dommer skal være med og dømme i saken, får vedkommende et helt annet eierskap til saken, mener advokatene.

At nærmest alle advokatene han dybdeintervjuet trakk frem dette, overrasket ham.

– KREVER INGEN LOVENDRINGER

I artikkelen peker han på at de tiltakene som flest advokater peker på, ikke krever noen lovendringer, men er lavt-hengende frukter som burde ha vært høstet for lengst.

– Her må vi i domstolen gjøre en jobb, rett og slett, sier han.

Et annet hovedfunn er advokatenes sterke ønske om å få på plass opptak av forklaringer i retten, noe Stortinget vedtok allerede i 2008, men som ennå ikke er implementert.

Advokatene ser at forklaringer tilpasses fra tingretten til lagmannsretten, og beskriver dette som et stort problem, forteller Leirvik.

Undersøkelsen viser at det er ganske ulike syn blant advokatene på hvordan en ideell saksbehandling i lagmannsretten bør være.

– Dette handler om at sakene jo er forskjellige, fra for eksempel en tung entreprisesak kontra en enkel sak om daglig omsorg for barn. Dagens regelverk er veldig fleksibelt, og det er mulig å tilpasse behandlingen til den enkelte sak. Men dette skjer i liten grad. •

Les mer på Advokatbladet.no.

10 TILTAK

Her er advokatenes forslag til tiltak, i prioritert rekkefølge:

1. Detaljert løp i saksforberedelsene.
2. Forberedende dommer deltar i ankeforhandlingen.
3. Gjenbruk av forklaringer.
4. Mer siling når ankesaken kommer til lagmannsretten.
5. Mer aktive dommere i selve ankeforhandlingen.
6. Snevrere rammer for selve prøvingen.
7. Moderat spesialisering blant dommerne.
8. Ekstra planleggingsmøte kort tid før ankeforhandlingen.
9. Større innslag av skriftlig behandling.
10. Unngå unødvendig ventetid før ankeforhandling.

– Hos oss kan du utvikle karrieren din over hele verden

– Man kan ikke være et seriøst, internasjonalt advokatfirma uten å ha tilstedeværelse i Norden, sier britiske Sandra Wallace, som er joint managing director i DLA Piper for UK og Europa. Nylig møtte hun 125 nyansatte i Oslo for å drille dem i firmaets kultur og verdier.

TEKST OG FOTO: NINA SCHMIDT

DLA Piper er verdens tredje største advokatfirma med kontorer i over førti land. I 2021 var snittfortjeningen pr. partner 2,5 millioner dollar, ifølge Wikipedia. Firmaet kaller seg Nordens største advokatfirma, og er det eneste med kontorer i fire nordiske land.

Advokatbladet møtte Birmingham-baserte Sandra Wallace sammen med Kjetil Haare Johansen og Martin Lavesen, som er managing partnere for DLA Piper i henholdsvis Norge og Danmark. Lavesen er også leder for Advokatrådet, som er styret i det danske Advokatsamfundet.

Wallace er arbeidsrettsspesialist og altså joint managing director for UK og Europa.

Alle tre var med på en samling for nyansatte advokater, advokatfullmektiger og personell fra IT, markedsføring, HR og andre støttefunksjoner fra Norge, Danmark, Sverige og Finland som ble arrangert på Nasjonalmuseet i Oslo nylig. Alle er ansatt i løpet av de ti siste månedene.

– At de nyansatte forstår at de er en del av en større virksomhet, men også av et sterkt, nordisk firma, er viktig for oss. Vi ønsker at alle skal være interessert i firmaets utvikling og i virksomheten de selv skaper, sier Wallace.

– Som ansatt hos oss kan du utvikle karrieren din over hele verden, hvis du vil. Våre talenter får en rikere erfaring, etter mitt syn, sier hun.

VET HVA SOM VIL SKJE

Hun har et overordnet ansvar for virksomheten i femten land.

Sandra Wallace sammen med Kjetil Haare Johansen og Martin Lavesen, managing partnere for DLA Piper i Norge og Danmark.

– Jeg hørte et nyhetsinnslag i London nylig fra Finland, det handlet om finnenes bidrag til teknologiindustrien, og en av intervjuerne sa «hvem skulle ha trodd at det nå kommer innovasjon fra Finland». Mitt poeng er; det kunne vi ha fortalt ham. Vi vet hva som kommer til å skje i regionen, også her i Norge og Danmark, sier Wallace.

– Viktige områder for oss i Norden er blant annet skatt, energi, M&A, teknologi og voldgift. På alle disse feltene er det store og økende investeringer her. Våre globale klienter er representert her, og da må vi være til stede selv, sier Wallace.

I Norge har selskapet to store fortrinn ved rekruttering, sier Kjetil Haare Johansen.

– Det ene er at vi har kontorer i mange land. Våre ansatte får jobbe på saker som har større, cross-border-team. Videre er vårt secondment-program attraktivt. Vi har et nordisk opplegg der vi sender folk til hverandres kontorer, avhengig av fagfelt og interesse, og man kan også, som en del av karriereløpet, få lengre opphold utenfor Norden, for eksempel i London eller i Tyskland, sier han.

HAR MUSKLER

Fordelene til et stort, globalt firma er mange, sier danske Lavesen.

– Det er så mye innovasjon, så mye muskler. Det å være «first mover», er noe av det vi ser som den store oppsiden. Klientene ser at vi er et lokalt firma, men også et globalt firma, sier han.

Innen teknologi er firmaet en spydspiss, forteller de.

– Vi har for eksempel utviklet et kunstig intelli-

gens-verktøy som kan vaske et stort datasett og finne tegn på konkurransekadelig samarbeid, eller bestikkelser og korrupsjon. Mye av denne utviklingen er gjort som et stort, globalt firma utenfor Norden, men med vår involvering, forteller Johansen.

I UK har DLA Piper skapt en såkalt «design thinking lab». Design thinking er et begrep som brukes om en metode for innovasjon og problemløsning der brukerens behov står i sentrum.

– Vi har skapt en kanal der alle i selskapet kan legge inn ideer. Disse filtreres, og de beste putter vi penger eller ressurser bak. Vi sier til folkene våre at om de har et forslag til hvordan vi kan drive advokatvirksomheten bedre, så fortell oss om det, så har vi et team som er klare til å gjennomføre det.

FØLTE SEG UTENFOR

Mangfold og like muligheter for alle var også tema på introduksjonsdagen i Oslo. Wallace har selv det hun betegner som arbeiderklassebakgrunn.

– England er et klassedelt samfunn, og ingen i min familie hadde gått på universitetet. Jeg har førstehåndserfaring med å starte i et firma og føle meg utenfor. Jeg følte at jeg ikke levde opp til forestillingen om den typiske advokat, selv om firmaet faktisk var veldig inkluderende.

Ingen bør oppleve at advokatbransjen ikke passer for dem, mener Wallace.

– Vi har et prosjekt i firmaet der vi veileder unge mennesker fra underrepresenterte grupper og støtter dem økonomisk frem til de begynner på universitetet. Kan hende velger de juss, kan hende velger de noe annet. Vi mener det er veldig viktig å få inn

DLA Piper Norway

- Etablert i Norge i 2006. Har kontor på Aker brygge i Oslo.
- 61 advokater og 33 advokatfullmektiger, totalt 133 ansatte personer.
- DLA Piper oppstod etter en fusjon mellom det britiske advokatfirmaet DLA og det amerikanske firmaet Piper Rudnick Gray Cary i 2005.
- Klientene er nasjonale og internasjonale selskaper, organisasjoner og offentlige institusjoner.

folk med ulike type bakgrunner fra tidlig alder, og vise dem at advokatbransjen kan være et aktuelt valg for dem, sier hun.

Firmaet har også et mangfolds- og inkluderingsråd som ledes av administrerende direktør.

– Det sørger for at temaet er øverst på agendaen. Vi vil ha folk av ulik sosioøkonomisk bakgrunn, og ha god representasjon av kvinner og minoriteter. Hvis vi tiltrekker oss de beste og mest varierte menneskene, kommer vi til å bli et bedre firma, sier Wallace.

Hun var tidligere co-chair av den britiske regjeringens «Social Mobility Commission», og er en av lederne i City of London's Socioeconomic Diversity Taskforce, og medlem av mangfoldsrådet i firmaet.

VEKTLEGGER VERDIER

– Ett av spørsmålene vi ble utfordret på i dag, var hvorfor MP'ene i DLA Piper i både Norge, Sverige, Danmark og Finland er menn i femtiårene. Det var et veldig godt og betimelig spørsmål. Det vil bli endringer fremover, og det kan ta noe tid. Men at det kommer kvinnelige toppsjefer i DLA Piper, er det ingen tvil om, sier Kjetil Haare Johansen.

I 2021 omsatte DLA Piper Norge for 320 millioner kroner, og var landets 16.største firma, målt i omsetning, og hadde en kvinneandel i partnerskapet på cirka 20 prosent. I 2022 har firmaets vekst vært betydelig.

– Vi får kvinner opp, men så blir de tatt fra oss. Det er heftig konkurranse, både fra in-house-miljøer og fra andre firmaer. Så vi må stå på hele tiden, sier Wallace.

Verdier er et annet tema Johansen gjerne snakker om.

– Vi er et veldig verdidrevet firma. Verdiene former interne beslutningsprosesser, måten vi opptrer på sammen og overfor kunder, og skiller oss faktisk litt fra de tradisjonelle norske forretningsadvokatfirmaene. Verdier som «støttende» og «samarbeidende» er sentrale. Om du ikke etterlever dem, passer du ikke inn her. Vi legger også stor vekt på bærekraft og miljøpåvirkning, sier Johansen. •

”
Jeg har første-
håndserfaring
med å starte
i et firma og føle
meg utenfor.
Jeg følte at jeg
ikke levde opp
til forestillingen
om den typiske
advokat.

MALM ADVOKATFIRMA:

Narviks eldste gjennom krig og fangenskap

I de berømte bakkene på Narvikfjellet har Egil Malm, sammen med sine to eldre brødre, stått på ski siden han var liten.

”
Det er ikke mulig å drive her som spesialist. Man må være åpen for alle mulige saker, både sivile saker og straffesaker.

De siste 45 årene har Egil Malm vært advokat i Narviks eldste advokatfirma, som ble startet av hans far. Her forteller han om firmaets spede begynnelse, om bombing og fengsling under den tyske invasjonen, og om omstillingen til moderne advokatdrift.

TEKST OG FOTO: JONAS FOSAAS

NARVIK:

Egil Malm er ikledd en mørk blazer, en fargerik bandana knyttet i halsen, og en sort hatt på hodet. Anledningen er vinterfestuka, hvor byens menn og kvinner kler seg opp for å hylle anleggsarbeiderne og kokkene som la grunnlaget for byen med byggingen av Ofotbanen på starten av 1900-tallet, verdens første jernbane i arktiske strøk.

— Vi feirer den såkalte rallaren. Omtrent alle menn i byen går med hatt denne uken, forteller Malm og viser frem pinsene han har på jakken, der både Advokatforeningen, Narvik Kommune, Juristforbundet og Ofotens Dampskibsselskab er representert.

Vi sitter i firmaets lokaler ved torvet i den historiske byen, bare et steinkast unna Midtre Hålogaland tingrett, rettssted Narvik. Narvikfjellet ruver i bakgrunnen over byens sentrum, med sine hvite topper over tusen meter over havet. Stedet er omringet av majestetiske fjell og dype fjorder.

Men Advokatfirmaet Malm har ikke alltid holdt til i dette lokalet. Reisen startet allerede i 1932 da den 25 år gamle skomakersønnen Skjoldulf Eindride Malm startet sin egen advokatpraksis hjemme hos sine foreldre.

— Han hadde klienter som kom innom huset der han jobbet fra kjøkkenbordet hjemme hos mor og far. En del av porteføljen hans ble til ved at folk på gata tok kontakt med ønske om råd og veiledning. Etter hvert fikk han sitt eget kontor i byen, forteller Egil Malm, som senere skulle ta over sjefsstolen i firmaet.

Mye skulle likevel skje før den tid.

BOMBET KONTOR

Da tyske tropper angrep Norge 9. april 1940 gikk startskuddet for slaget om Narvik — en strategisk viktig by for Tyskland på grunn av byens utskipping av jernmalm fra de nord-svenske gruvene. Kamphandlingene medførte store personelle og materielle skader for byen som senere skulle bli gjenerobret av norske tropper.

Blant bygningene som ble skadet under bombing var kontorlokalet Skjoldulf Malm leide hos en av byens grosserere i Gate 2, like ved der firmaet har sitt rede i dag.

— Kontorlokalet i falt i grus. Min far mistet alt av bøker, litteratur og domssamlinger som han hadde spart opp i løpet av de ni årene han hadde drevet advokatpraksis. Slike fysiske dokumenter var svært viktige på den tiden. Det var hele grunnlaget for å kunne gjøre jobben, forteller Malm.

Men faren ga seg likevel ikke.

— Det første han gjorde var å gå bort til bokhandelen, kjøpe seg en blyant, og starte på nytt, sier Malm.

TYSK FANGENSKAP

Hindringene skulle likevel ikke vise seg å være over for landhandler-advokatens praksis. Ett år etter bombing ble han satt i tysk fangenskap på Sydspissen i Tromsø.

— Han var en politisk fange. I fangeperioden ble firmaet drevet av fullmektiger og representanter som holdt den juridiske betjeningen gående.

Etter et halvt år i fangenskap, vendte han tilbake til kontoret. Lysere tider var i vente for både byen og firmaet.

— Han kom tilbake og fortsatte advokatdriften. Da krigen opphørte gikk han tilbake til sine tidligere lokaler i Gate 2, som grensepolitiet hadde, og jaget dem ut. Han skulle overta, og det gjorde han.

NY GENERASJON MALM

I fjor feiret firmaet sin nitti år lange eksistens, og Egil Malms 45 år i firmaet. Han beskriver seg selv som en advokat av den gamle skolen og en klassisk generalist. Han har spisset blyant, sverger til fysisk lovbok og foretrekker å lese dokumenter i papirform.

— Det er ikke mulig å drive her som spesialist. Man må være åpen for alle mulige saker, både sivile saker og straffesaker, spesielt nå som det har kommet flere advokater på banen i området.

Selv var han fast forsvarer ved Ofoten tingrett og Hålogaland lagmannsrett fra 2001 til 2017. Mye endret seg i løpet av disse årene.

Etter krigen ble Skjoldulf Malm aktor i landssviksaker både i herredsrettene og i lagmannsretten ved siden av sin vanlige advokatvirksomhet. Videre var han fast forsvarer i Narvik herredsrett fra 1961 til 1976.

Totalt ble 165 bygninger totalt ødelagt, og enda flere skadet under bombing av Narvik mellom 31. mai og 2. juni 1940.

Selv om han har blitt en flittig bruker av Lovdata, er kontorets bibliotek fylt til randen av gamle domssamlinger og dokumenter.

— Tidligere satt jeg inne på biblioteket og bladde igjennom flere bøker med domssamlinger for å finne likelydende eller tilsvarende dommer som kunne være aktuelle for sakene jeg hadde. Det var et kolossalt arbeid. Digitaliseringen har vært svært effektiviserende for driften, sier Malm.

Firmaet består per i dag av tre advokater, en advokatfullmektig og en advokatassistent. Blant advokatene i staben, finner vi Egils sønn, Erling Malm.

— Det ligger i kortene at firmaet skal gå videre

til neste generasjon Malm. Han er i realiteten den styrende personen her, og vil nok arve sjefsstolen etter meg.

LOKAL NÆRHET

Det har snart gått to år siden domstolsreformen trådte i kraft, og seksti tingretter ble redusert til 23. Blant tingrettene som ble sammenslått var Narviks lokale tingrett, Ofoten Tingrett, som ble til Midtre Hålogaland tingrett, rettssted Narvik.

— Jeg synes det skal være en sorenskriver i Narvik fordi jeg tror på nærhet mellom den dømmende makt og folket som skal bli betjent. Videre tror jeg på lokal kunnskap, at kommunikasjonen mellom aktørene blir bedre når man er kjent med området og menneskene. Det blir spennende å se hva som skjer videre, sier Malm, og sikter til justisminister Emilie Mehls planer om å reversere domstolsreformen.

Nærhet og lokalkunnskap er to nøkkelord for nordlendingen. Egil Malm er en lokal patriot som brenner for sin krets. Også utover det faglige har han alltid vært engasjert i å samle kretsen. I over tjue år har han sammen med kollega Ola Øraker i Vesterålen vært medansvarlig for kretsens seminarer i Lofoten, utenlandsreiser og studieturer, til Kairo og Paris, Boston og Istanbul.

— Vi har arrangert turer med kretsen annethvert år fra 1992 til 2019. Vi har alltid vært en engasjert krets, og det var en stor glede å planlegge og holde på med disse turene. Det har vært et viktig samholdspunkt for advokatene i området, forteller Malm.

— Jeg håper det vil fortsette slik, sier han. •

Vinterfest i Narvik

Personskadeerstatning og vitnepsykologi stod på menyen da Midt-Hålogaland krets avholdt sitt årlige vinterfestukeseminar. Etter en full dag med faglig påfyll var det duket for festmiddag, krydret med et innslag av lokal kultur og musikk.

TEKST OG FOTO: JONAS FOSAAS

Tradisjonen tro ble årsmøtet i Midt-Hålogaland krets avholdt under Vinterfestuka i Narvik – et arrangement som består av konserter, teater, dans og naturattraksjoner som årlig trekker mellom 25.000 og 30.000 publikummere.

For de om lag 15 oppmøtte medlemmene av kretsen startet dagen med et fire timers kurs i personskadeerstatning ved jurist og professor ved UiO, Morten Kjelland, hvor de fikk en praktisk rettet innføring i grunnleggende erstatningsrettslige emner.

Senere holdt professor ved samme universitet, jurist og sosiolog, Ulf Johan Stridbeck, et tre timers kurs om vitnepsykologi hvor han blant annet snakket om falske tilståelser, falske minner

Femten deltakere var samlet for kurs, årsmøte og middag under den historiske Vinterfestuka i Narvik.

Morten Kjelland og Ulf Johan Stridbeck.

og hvor galt det kan gå, med henvisning til Thomas Quick-saken og den mye omtalte Birgitte Tengs-saken.

Samme kveld var det klart for fest og middag. Som en uventet bonus ble deltakerne overrasket av et lokalt musikorps som, iført sine karakteristiske vinterfestuniformer, fremførte et energisk nummer med blåseinstrumenter og trommer, og ga en påminnelse om den unike kulturen som preget byen denne aktuelle uken. •

Mener Skoghøys sluttavtale skurrer

Jussprofessor Eirik Holmøyvik mener Skoghøy etter alt å dømme ble presset ut av sin stilling. Statsviter Gunnar Grendstad, som forsker på Høyesterett, er overrasket over den betydelige økonomiske utbetalingen.

Eirik Holmøyvik og Gunnar Grendstad. Foto: UiB / Advokatbladet

TEKST: TINIUS SVENDSEN

en pressemelding gjorde Høyesterett det kjent at Jens Edvin A. Skoghøy (68) søkte avskjed fra sin stilling som dommer.

Med seg på vei ut får Skoghøy 3,6 millioner kroner, utbetalt som et engangsbeløp. Den 30. juni er hans siste arbeidsdag. Frem til da skal han studere, slik han har gjort siden september i fjor.

Det har aldri før skjedd i norsk rettshistorie at en høyesterettsdommer har blitt tildelt økonomisk kompensasjon for å be Kongen i statsråd om å få fratre embetet.

Reaksjonene har vært mange. Blant de forbausede er Gunnar Grendstad. Han underviser og forsker på domstoler og dommeratferd, spesielt på Norges Høyesterett.

- ET ØNSKE

— Det var uventet. Spesielt er den økonomiske delen av avtalen spesiell. Avtalen betyr jo at Skoghøy nå de facto har lønn som en høyesterettsdommer og studiepermisjon frem til han fyller 70, men uten kontor og tittel, sier han.

Grendstad mener avtalen indikerer et ønske fra Høyesterett om at Skoghøy skulle gå av, spesielt siden nordlendingen selv tidligere har gitt klart uttrykk for at han ønsket seg tilbake til domstolen.

Eirik Holmøyvik, professor i rettsvitenskap ved UiB, mener at Skoghøy etter alt å dømme er presset til å søke avskjed.

— Avtalen går ut på at Skoghøy, mot kompensasjon, skal gå av før han fyller 70 år. Da ligger det i dagen at avtalemotparten ønsket dette utfallet, sier han.

— Samtidig har vi ikke kjennskap til hvorfor justitiarius og Skoghøy valgte å avslutte arbeidsforholdet ved avtale, fremfor å få saken prøvd ved domstolene. En nærmere begrunnelse hadde i så måte trolig vært på sin plass, fortsetter han.

REISER SPØRSMÅL

Uavhengig av hvorfor arbeidsforholdet ble avsluttet, mener Holmøyvik at Høyesteretts fremgangsmåte reiser flere spørsmål, både om dommeres interne uavhengighet, men også om prosessuelle og materielle vilkår for dommeravskjed.

— På generelt grunnlag er det et klart utgangspunkt at dommere som frivillig går av før fylte 70 år, ikke skal ha særskilt økonomisk kompensasjon, sier han.

— Et annet utgangspunkt er at dommere som oppfyller kravene til å være dommer, og er i stand til å utøve embetet, ikke kan holdes unna dømmende virksomhet, eller presses til å gå av. Dette verken av domstolleder, Domstoladministrasjonen eller av Justis- og beredskapsdepartementet.

— Når Skoghøy nå velger å gå frivillig mot en klekkelig betaling, skurrer det i minst ett av de to utgangspunktene, sier Holmøyvik.

STILLINGSVERN

Grendstad er enig i at Høyesterett ved sin fremgangsmåte synes å gå på akkord med det betydelige stillingsvernet høyesterettsdommere nyter.

”

På generelt grunnlag er det et klart utgangspunkt at dommere som frivillig går av før fylte 70 år, ikke skal ha særskilt økonomisk kompensasjon.

— Det er klart at avtalen reiser spørsmål om dommeres reelle uavhengighet. Dette især hva angår den interne uavhengigheten innad i den kollegiale domstolen, og da spesielt uavhengigheten mellom en dommer og domstolleder.

— Dommere er utnevnt av Kongen i statsråd, og Domstolsadministrasjonen har et overordnet arbeidsgiveransvar. Fra dette perspektivet er det spesielt at justitiarius inngår avtale med en dommer om avslutning av arbeidsforholdet, særlig når avtalen innebærer at staten pådrar seg utgifter i form av en særskilt kompensasjon.

HØYESTERETT: - VANSKELIG

— Dette har vært en vanskelig sak, og partene har nå blitt enige om det de mener er den riktige løsningen. Høyesterett har taushetsplikt om forhold som gjelder medarbeidere. Vi kan derfor ikke gi ytterligere informasjon om omstendighetene bak avtalen, sier informasjonssjef i Høyesterett, Ida Dahl Nilssen.

Jens Edvin A. Skoghøy ønsker ikke å kommentere konkret på sluttavtalen, men på spørsmål om han er enig med Høyesterett i at saken har vært vanskelig, er høyesterettsdommeren klar:

— Nei! •

Kunstig intelligens – ET VEISKILLE

Selv ikke ChatGPT tror at kunstig intelligens kan komme til å gjøre advokater overflødige på sikt, men det er liten tvil om at den vil endre bransjen – for alle, og for alltid. Paradigmeskiftet skjer ikke uten risiko, og det ropes på reguleringer fra mange hold.

TEKST: THEA N. DAHL

Spør man ChatGPT vil AI kunne automatisere advokatenes rutineoppgaver, effektivisere informasjonsbearbeiding og dokumentutvikling, gi mer presise analyser og gi bedre tilgang til informasjon. Altså gi mer tid til juss.

For advokatene reiser kunstig intelligens samtidig en rekke etiske problemstillinger, særlig knyttet til taushetsplikt og ansvarlig oppfølging av systemer som gjør juridisk arbeid. Som Chat GPT skriver:

«Advokater må ta ansvar for å sikre at AI-systemene de bruker, fungerer nøyaktig og pålitelig. AI-systemer kan være påvirket av fordommer og skape en urettferdig fordel for noen klienter eller mot noen grupper. Advokater må være forsiktige med å bruke AI-systemer som kan føre til diskriminering eller urettferdighet.»

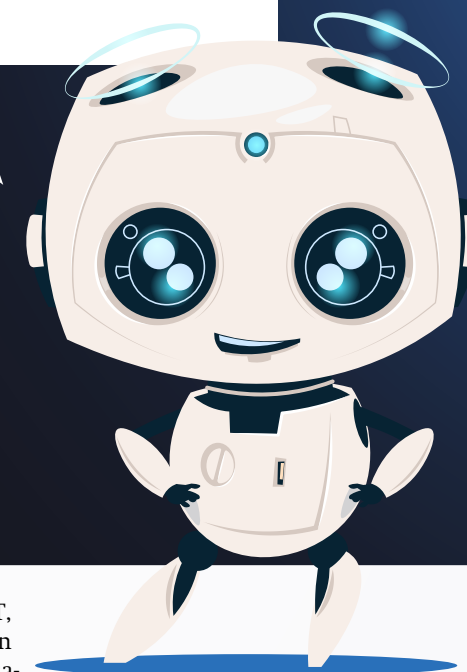
I Jusspodden, som drives av jusstudent Marianne Reinertsen i samarbeid med Lovdata, snakker postdoktor Runar Hilleren Lie ved UiO og professor Tobias Mahler, nestleder ved Senter for rettsinformatikk, om hvordan AI kan endre advokatbransjen.

Kan du hjelpe meg med en god tittel til en sak om hvordan kunstig intelligens vil påvirke advokatbransjen?

ChatGPT: Selvfølgelig! Her er noen forslag:

- Advokatbransjen i en digital tidsalder: Hvordan kunstig intelligens vil forandre måten vi jobber på
- Fra juridisk forskning til automatisering av kontrakter: Hvordan AI vil transformere advokatbransjen
- Kunstig intelligens i advokatbransjen: Hva du trenger å vite om de nye teknologiene som vil påvirke fremtiden
- Kunstig intelligens og advokater: En symbiose for fremtiden
- Revitalisering av advokatbransjen: En ny æra med kunstig intelligens

Jeg håper at noen av disse forslagene vil være nyttige for deg!

OpenAI, selskapet bak ChatGPT, hevder at deres nyeste versjon ChatGPT4 scorer like godt på eksamen som de ti prosent beste jusstudentene, eksemplifiserer Mahler.

– Det samme er ikke tilfelle i Norge ennå, men det viser potensialet, og det kan føre til ganske mye disrupsjon. Systemene forbedres hele tiden, og etter hvert vil man kanskje komme nærmere en situasjon hvor man kan stille chatboten et juridisk spørsmål og få et svar som er helt greit nok for en juridisk kontekst, forteller han.

Dersom disse modellene blir like gode som de beste advokatene, vil tilgangen til god juridisk bistand øke dramatisk for folk flest, påpekes det i podkasten. De to har likevel ikke tro på at vi kan vente oss en fremtid med «advokatroboter».

– Jeg tror egentlig ikke at vi snakker om en fremtid hvor maskinen gjør alt, men hvor man har et samarbeid mellom mennesker og maskiner, og på sikt vil jeg tro at man som

profesjonsutøver ikke vil klare seg uten maskinen, men også at maskinen ikke vil klare seg uten mennesket. Målet må være å få samarbeidet til å fungere, sier Mahler.

AI I EGEN STUE

ChatGPT ble lansert i november 2022, og hadde hundre millioner månedlige brukere etter bare tre måneder. Aldri har noen tjeneste noen gang klart det samme. Chatboten gjorde også noe mer. Fra å være et abstrakt og lite virkelighetsnært fenomen for folk flest, ble kunstig intelligens plutselig et konkret verktøy hvem som helst med internett kan bruke hjemme fra sin egen stue.

ChatGPT er ikke det eneste verktøyet som har blitt en snakkis. Det samme har også andre programmer basert på generativ AI, slik som Dall-E, Midjourney, Bing, Bard og Stable Diffusion. Tjenestene kan lage bilder og illustrasjoner på få sekunder, det er bare å legge inn en bestilling, for eksem-

pel på «a female lawyer in Munch style», og voila, så ligger et digitalt kunstverk på skjermen din, klar til nedlastning.

SØKSMÅL I KØ

Kappløpet om å være lengst fremme og mest innovativ er i gang – og utfordringene, inkludert søksmålene, står i kø.

For hvem eier egentlig det som blir laget av et AI-system? Kan man vilkårlig velge data, bilder og kunstverk til opptrening av en maskin uten å ta hensyn til opphavsretten? Kunstig intelligens kan løse mange samfunnsutfordringer, men er det utelukkende positivt? Hvem har egentlig ansvaret hvis noe går galt?

Kunstig intelligens i seg selv er ikke farlig, sier det. Men kunstig intelligens i feil hender og brukt i feil kontekst kan fort bli et alvorlig problem. Hvordan regulerer man seg unna det?

INGEN EMOSJONER

Teknologien er langt fra feilfri. En chatbot skiller for eksempel ikke mellom sannhet og løgn, og maskinene kan være både manipulerende og diskriminerende.

Uten sperrer for emosjonelt språk, kan det gå riktig galt. I mars meldte flere aviser, deriblant The New York Post, at en belgisk enke hevdet at hennes mann hadde tatt selvmord etter å ha chattet med en kunstig intelligent chatbot om klimændringer. Enken hevdet at chatbot'en oppfordret mannen til å ofre sitt eget liv for å redde planeten.

I Nederland ble det skandale da skattemyndighetene brukte selvlærende algoritmer til å avdekke svindel med offentlig barnebidrag, skriver den amerikanske nettavisen Politico.

REGULERINGER PÅ GANG

Samtidig har 1150 ledende teknologitopper fra hele verden bedt om at AI-utviklingen bremses opp til den har fått klare grenser. I dag finnes det knapt noe regelverk som utviklere, eller brukere, kan rette seg etter, men direktiver om produktansvar og erstatningsansvar for skader forårsaket av kunstig intelligens er i høringsprosess, og to andre sentrale initiativer er på gang: EUs forslag til forordning (Artificial Intelligence Act) og Europarådets arbeid med en konvensjon.

Sistnevnte skal sikre at design, utvikling og bruk av kunstig intelligens er i overensstemmelse med menneskerettighetene, demokratiske prinsipper og rettsstatsprinsipper. Forhandlingene i Europarådet startet nå i april.

VIL HA NASJONALT TILSYN

EUs forordning om kunstig intelligens har en såkalt risikobasert tilnærming, hvor prinsippet er at jo høyere risiko bruken av AI utgjør, jo strengere bør bruken reguleres. Den stiller altså krav til risikovurderinger, men også til åpenhet, og den foreslår at det bør opprettes en egen nasjonal tilsynsmyndighet for kunstig intelligens. Opptrer man i strid med regel-

”
På sikt vil jeg tro at man som profesjonsutøver ikke vil klare seg uten maskinen, men også at maskinen ikke vil klare seg uten mennesket.

verket, skal man kunne ryke på bøter på inntil 30 millioner euro, eller seks prosent av selskapets årlige omsetning.

«Målet er å gjøre EU best i verden når det gjelder utvikling og bruk av sikker, pålitelig og menneskesentrert KI, fordi tilfitt til KI-systemer er viktig og nødvendig for at det sosiale og økonomiske potensialet i KI kan utnyttes fullt ut», skriver regjeringen på sine nettsider.

Dette lyder veldig bra, mener flere Advokatbladet har snakket med. Men så langt er det lite som tyder på at forordningen trer i kraft før 2025. Kan det da være for sent?

BILLION-BOOST

Mye tyder på at kunstig intelligens vil endre måten vi jobber, kommuniserer, lærer og lever. Prognosemakere i PwC spår at kunstig intelligens kan bidra med over 15 billioner dollar til den globale økonomien innen 2030.

Her hjemme er Teknologirådet i gang med å kartlegge hva AI kan bety for Norge. Prosjektet skal munne ut i en oversikt over hvilke spørsmål som blir spesielt viktige for norske politikere og myndigheter å ta stilling til, i tillegg til å komme med anbefalinger. •

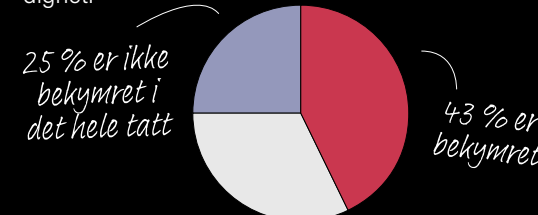
Er kunstig intelligens en trussel mot rettsstaten?

ChatGPT: Nei, kunstig intelligens i seg selv er ikke en trussel mot rettsstaten. Det er bruken av kunstig intelligens som kan være en trussel, spesielt hvis den brukes på en måte som ikke overholder lover og regler som sikrer rettferdighet og liketilling. Derfor er det viktig å regulere og overvåke bruken av kunstig intelligens innenfor rettsvesenet for å unngå potensielle negative konsekvenser.

NORDMENN BEKYMRET FOR AI

I en fersk undersøkelse kommer det frem at en stor andel av befolkningen er bekymret for hvordan fremtiden påvirkes av kunstig intelligens.

Det er Ipsos som har kartlagt befolkningens bekymring, på oppdrag fra Nasjonal kommunikasjonsmyndighet.

43 prosent er bekymret for hvordan AI kan påvirke fremtiden. **25 prosent** svarer at de ikke er bekymret i det hele tatt. Kvinner er mer bekymret enn menn, 46 prosent vs. 40 prosent.

Blant respondentene i aldersgruppen 18-29 år svarer **44 prosent** at de i svært stor grad eller i stor grad er bekymret. Det er helt likt som for respondentene i aldersgruppen 60 år og eldre.

1 av 3 er bekymret for at big tech-selskaper som Facebook, Google, YouTube og TikTok skal påvirke høstens valgkamp.

Nær halvparten vil ha regulering av big tech-selskaper: **49 prosent menn og 44 prosent kvinner** mener selskaper som Facebook, Google, YouTube og TikTok bør reguleres av myndighetene.

Direktor Pål Espen Wien i Nasjonal kommunikasjonsmyndighet mener det burde være forbud mot en viss bruk av kunstig intelligens, og at det bør stilles krav til at innhold som er skapt av kunstig intelligens merkes.

Morten Goller og Camilla Vislie.

Spår at AI vil endre alt

– Det er helt avgjørende å være en teknologiop-
timist. Selv om kunstig intelligens ikke vil erstatte advokatrollen i løpet av de neste tjue årene, vil det ha stor påvirkning på arbeidet.

TEKST OG FOTO: JONAS FOSAAS

Det sa managing partner i Wiersholm, Morten Goller, da han nylig deltok i en panelsamtale om teknologi og kunstig intelligens.

Debatten ble arrangert da Handelshøyskolen BI tidligere i vår lanserte sitt nye rettsvitenskap-studium. Kunnskap om teknologi og kunstig intelligens ble trukket frem som et etterlengtet element i jussutdanningen.

Panelet, som også bestod av Advokatforeningens generalsekretær Merete Smith og Thommessen-partner Camilla Vislie, var samstemte om at markedets teknologiske utvikling øker behovet for teknologisk kompetanse blant jurister.

– Når vi får integrert kunstig intelligens i advokatfirmaene vil det det gi en total endring i måten vi jobber på. Det vil bli et nyttig verktøy for advokater til å yte enda bedre tjenester, sa Goller.

– Advokatenes rolle er å forklare kompliserte ting på en enkel måte, og da må man forstå det teknologiske. Det er den veien det går for alle sammen, mente Camilla Vislie.

– For å henge med på utviklingen bør jurister bli bedre til å beherske de digitale verktøy. Derfor er det lurt å lære dette allerede på studiet, la Smith til.

1645 SØKERE

Hele 1645 studenter har søkt om opptak til den nye bachelorgraden i rettsvitenskap som starter opp høsten 2023, der det tilbys 150 plasser.

– Mottakelsen har vært som søkertallene, helt formidabel, sa instituttleder Morten Kinander.» •

Ordboka

AI = Artificial intelligence (kunstig intelligens). Teknologien gjør datamaskiner i stand til å utføre oppgaver som vanligvis krever menneskelig intelligens.

KI = Kunstig intelligens på norsk. Den norske forkortelsen brukes gjerne av myndighetene og politikere, mens bransjefolk ofte bruker AI.

Algoritme = En algoritme er en rekke trinn som brukes for å løse et spesifikt problem eller utføre en bestemt oppgave. Algoritmer kan brukes i en rekke forskjellige sammenhenger, fra matematiske beregninger til dataprogrammering og kunstig intelligens.

Maskinlæring = En gren av kunstig intelligens som gjør at datamaskiner kan lære og forbedre seg selv ved å analysere og trekke konklusjoner fra store mengder data.

Generativ AI = Generativ AI er en type kunstig intelligens som brukes til å generere nye og originale data basert på læring fra eksisterende data.

Statistiske modeller = Statistiske modeller er matematiske modeller som brukes til å analysere data og trekke konklusjoner basert på statistiske metoder. Disse modellene kan brukes til å forutsi fremtidige hendelser eller trender, eller for å identifisere sammenhenger og mønstre i data.

Treningsdata = Data brukt i opplæring av en maskin.

Diffusjonsmodell = En diffusjonsmodell brukes for å beskrive og predikere hvordan en idé eller innovasjon sprer seg gjennom et system over tid.

Nevrale nettverk = En teknologi som etterligner den måten hjernen fungerer på, og som kan brukes til å utføre oppgaver som bildegjenkjenning og talegjenkjenning.

KILDE: Chat GPT

MEG Hvem er Emilie Enger Mehl?

MY AI

Emilie Enger Mehl er en norsk matblogger og forfatter. Hun er kjent for å dele sunne og smakfulle oppskrifter på bloggen sin.

MEG Hvem er Jon Wessel-Aas?

MY AI

Jon Wessel-Aas er en kjent norsk advokat med spesialisering innen opphavsrett og ytringsfrihet. Han er partner i advokatfirmaet Wiersholm og har representert mange kjente norske medier og forfattere i rettsaker relatert til ytringsfrihet og opphavsrett.

Slik kan uregulert AI utfordre samfunnet

Deepfake: Teknologien kan lage ekstremt realistiske deepfake-videoer, lydopptak og bilder som kan brukes til å spre feilinformasjon eller propaganda.

Manipulasjon av opinionen: Teknologien kan lage målrettet innhold, som falske nyhetsartikler, innlegg på sosiale medier eller skreddersydde reklamebudskap, som er utformet for å manipu-

ere opinionen, skape uenighet, eller dulte konsumenter i ønskede retninger.

Forsterke eksisterende skjevheter: Teknologien kan opprettholde og forsterke eksisterende skjevheter i samfunnet og diskriminering mot mennesker basert på for eksempel seksuell orientering, kjønn, religion, og hudfarge.

KILDE: NHH-professor Tor W. Andreassen

- AI vil gjøre det enklere å være advokat

En fast gruppe i DNB-advokatene arbeider med å sikre bankens interne chatbot Justina, forteller Odd Rangaard Kleiva og Kristina Madeleine Wilhelmsen.

Til hjelp for sine ti tusen kolleger har DNB-advokatene utviklet en chatbot som svarer på juridiske spørsmål om alt fra fremtidsfullmakter til panteregler.

TEKST: NINA SCHMIDT

Advokat Odd Rangaard Kleiva i innovasjon- og teknologigruppen i DNB-advokatene har ledet arbeidet med å utvikle chatbot'en som har fått navnet Justina. Den er tilgjengelig 24/7, og er en ressurs til internt bruk i banken.

I løpet av fem og et halvt år har chatbot'en svart på rundt femten tusen spørsmål fra ansatte i banken.

— Vi så at det var en del repetitive, juridiske spørsmål som kom inn til advokatene fra andre miljøer i banken. Det første målet var å hjelpe rådgivere og miljøer innenfor personmarkedet hos oss med spørsmål om lån, pant, innsyn, taushetsplikt, fullmakt, verger, mindreårige, dødsbo og mye mer. Senere har Justina blitt utvidet med svar som treffer bredere i banken, forteller Kleiva.

Kundebehandlere i DNB kan for eksempel spørre chatbot'en om hva som er formkravene til en fremtidsfullmakt, og på få sekunder få et kort og juridisk holdbart svar.

Justina er bygget på klassisk chatbot-teknologi, og systemet er ikke generativt, slik som ChatGPT og lignende løsninger.

RISIKO FOR «HALLUSINERING»

— Justina prøver å matche spørsmålene med forhåndsskrevne svar, mens ChatGPT genererer helt ny tekst, noe som gir risiko for at chatbot'en «hallusinerer». Derfor kan ikke denne teknologien brukes ut mot kundene våre ennå. Men over tid vil nok også vår chatbot utvikles til å bruke mer generativ AI, sier Kleiva.

I øyeblikket ligger det om lag femten hundre svar i chatbot'en som er skrevet og kvalitetssikret av DNB-advokatene. Tjenesten oppdateres kontinuerlig, for eksempel med endringene som kom da den nye finansavtaleloven trådte i kraft ved årsskiftet.

Ett av områdene som er viktig for konsernet, er etterlevel-

sen av anti-hvitvasking og bekjempelse av terrorfinansiering, forteller advokatfullmektig Kristina M. Garmann Wilhelmsen.

— Nå er vi i en fase der vi videreutvikler Justina til også å svare på spørsmål om hvitvaskingsregelverket. Faktisk jobber rundt seks hundre mennesker i DNB med å bekjempe hvitvasking og annen økonomisk kriminalitet, sier Wilhelmsen.

Lanseringen av utvidelsen er rett rundt hjørnet.

— Våre kolleger vil da kunne finne svar på alle spørsmål som gjelder dette regelverket, for eksempel om hvordan legitimere en kunde, hvordan identifisere reell rettighetshaver til en bedriftskunde, hva menes med en politisk eksponert person, og så videre, sier hun.

UTFORSKER AI

Banken bruker egne såkalte «AI-trenere» for å utvikle systemet.

Justinas svar skal være korte, omtrent som lengden på en Twitter-melding, og forståelige også for ikke-jurister.

— Utfordringen er å kommunisere komplekse temaer på en kort og forståelig måte, og samtidig ikke overforenkle, så det går utover det faglige, sier Kleiva.

Han tok en bachelor i informatikk parallelt med jusstudiet, og synes det er gøy å jobbe i skjæringspunktet mellom teknologi og juss.

— Her i DNB har vi mange miljøer som arbeider med teknologi, og jobber med ulike kunstig intelligens-verktøy. Vi utforsker AI sammen med blant annet UiO og NTNU, men også med leverandørene våre og på egenhånd. Vi tror at AI vil gjøre det enklere å være advokat, sier Kleiva.

AI er nå inne i en periode der teknologien demokratiseres og gjøres tilgjengelig for flere, påpeker han.

— Også advokatfirmaer uten store IT-budsjetter vil få tilgang til AI-verktøy, for eksempel gjennom Microsofts Copilot-løsning. AI kommer til å bli en integrert del av stadig flere produkter og tjenester. Å bruke chatbot'er øker i omfang og trenden kommer til å bli styrket av forbedret AI-teknologi, sier Kleiva.

— De store språkmodellene som ChatGPT åpner for helt nye muligheter. Samtidig må vi være veldig bevisste på de nye risikoene som disse modellene introduserer. •

Etterlyser en egen AI-plattform for norske advokater

Partner Yngve Øyehaug Opsvik i GjessingReimers tror norske advokater bare har sett toppen av isfjellet av hva kunstig intelligens kan brukes til, og drømmer om en felles plattform for det norske advokatmarkedet.

TEKST OG FOTO: JONAS FOSAAS

– Jeg tror ikke AI vil stjele arbeidsplasser fra advokatene, men jeg kan se for meg at behovet for juniorressurser på enkelte ting vil forsvinne.

Yngve Øyehaug Opsvik

- Partner i GjessingReimers fra 2022 – Norges første spesialistfirma innen immaterialrett og teknologi.
- Bidragsyter og medlem av redaksjonen, iptrollet.no – en blogg av og for advokater som jobber med immaterialrett.

”
For advokater kan AI være et nyttig hjelpemiddel for research og utførelsen av enkle oppgaver.

Dersom man bruker AI-plattformene på riktig måte, kan de fungere veldig godt som juridiske sparringspartnere. Når teknologien etter hvert blir mer spisset mot jussen, vil det bli en helt annen arbeidshverdag for dem som lærer seg å bruke det, sier spesialist i immaterialrett, Yngve Øyehaug Opsvik.

Han beskriver revolusjonen innen kunstig intelligens som et vannskille i historien på nivå med lanseringen av datamaskinen og internett.

– Steve Jobs kalte datamaskinen for en sykkel for hjernen; du må selv gjøre jobben, men for hvert tråkk vil du komme litt lenger. Kunstig intelligens er en el-sykkel i den sammenheng. Det er fremdeles mennesket som må gjøre jobben, men det vil gå betydelig fortere.

Opsvik, som kapret førsteplassen i kategorien «lovende talenter» for immaterialrett i Finansavisens advokatundersøkelse for 2022, jobber med patenter, varemerker og opphavsrett i spesialistfirmaet GjessingReimers. Her tar han i bruk kunstig intelligens daglig.

– For advokater kan AI være et nyttig hjelpemiddel for research og utførelsen av enkle oppgaver. Selv har jeg også brukt Microsofts AI, Bing, til å sammenligne to fiktive varemerker. Det gjorde den vel så bra som en som har hatt det som

fag på studiet, forteller han, og understreker at de åpne løsningene for AI ikke bør gis noen sensitive opplysninger.

SER MOT STORBRIANNIA

På lengre sikt tror Opsvik at teknologien kan brukes på en langt mer omfattende måte for advokatfirmaene i Norge. Han viser som eksempel til Harvey – en AI-plattform basert på ChatGPT-4 som er spesialisert på juridisk arbeid, som benyttes av det britiske advokatfirmaet Allen & Overy, et firma med kontorer i 33 land.

AI-plattformen ble grunnlagt for å bidra med innsikt og anbefalinger basert på store datamengder for at advokatene kan levere raskere, smartere og mer kostnadseffektive løsninger.

Allen & Overy startet med et tre måneders prøveprosjekt hvor de brukte Harvey for å automatisere og forbedre sitt juridiske arbeid med for eksempel kontraktsanalyse, selskapsgjennomgang, tvisteløsning og compliance. Ved enden av prosjektet hadde omtrent 3500 av firmaets advokater sendt omkring 40.000 forespørsler til AI-plattformen i tilknytning til sitt daglige klientarbeid.

– Harvey er trent på den enorme mengden av informasjon som er i Allen & Overy. Firmaet har mange tusen ansatte, og er i en helt annen størrelsesorden enn noen av firmaene i Norge, sier Opsvik.

Likevel har han tro på at en lignende løsning kunne ha sett dagens lys også her til lands.

– I Norge ser jeg for meg at vi kunne ha tatt i bruk lignende teknologi som dekket hele det norske markedet, og som man kunne trent opp til de ulike firmaenes identitet for å gjøre det mer anvendbart, sier Opsvik.

– Ved å trene den opp på innhold fra for eksempel Lovdata, notater, stevninger og prosesskriv, tror jeg den ville levert meget gode tjenester basert på stilen til det respektive firmaet, sier han.

– LOVGIVNINGEN ER GOD

Som spesialist i immaterialrett jobber Opsvik med temaer som er helt i kjernen av de juridiske problemstillingene som reiser seg i forbindelse med den teknologiske revolusjonen verden står midt oppe i. Selv om utviklingen beveger seg raskt, mener han at store deler av det norske regelverket står sterkt.

– Det finnes en idé om at lovverket ikke følger med, men overordnet sett mener jeg lovgivningen i Norge og EU er god. Den opprettholder en beskyttelse av den kreative innsatsen til mennesket, samtidig som den lar teknologien fungere, sier Opsvik.

– Norsk lovgivning innenfor både patent- og opphavsrett har holdt seg gjennom flere tekniske revolusjoner som internett og smarttelefoner. Det

vil være en oppgave for domstolen å fastsette de nærmere nyansene, sier han.

Spesielt et spørsmål mener han norske domstoler må klargjøre: Hvor skal grensen gå for at en menneskelig oppfinnelse skal kunne få rettslig beskyttelse?

– For å få patent må man finne opp noe nytt som skiller seg vesentlig fra tidligere kjent teknikk på området. Dette kaller vi oppfinneshøyde, og hva som kan utgjøre et slikt «hopp» kan bli påvirket av bruk av AI, sier Opsvik, og legger til et eksempel.

– Dersom man har en liste på hundre tusen oppskrifter på et legemiddel, og ved hjelp av en AI finner ut hvilken medisin som sannsynligvis vil funke, vil hoppet være mye mindre enn dersom du gjorde hele jobben selv. Veien til nye produkter vil kunne bli mye kortere enn tidligere. Spørsmålet er da om det skal mer til for at vilkåret om oppfinneshøyde er oppfylt.

Opsvik mener derfor at domstolen må klargjøre hvor mye menneskelig innsats som kreves for å kunne få patent.

– Her mener jeg at det ikke er behov for ny lovgivning, men rettsavgjørelser som kan si noe om hvor terskelen ligger.

– INGEN ER ANSVARLIG

Som et resultat av at kunstig intelligens stadig

utvikler sin kreative horisont og blir mer avansert, reiser spørsmålet seg om hvem som eier rettighetene til utdata som AI produserer.

Hvis kunstig intelligens utvikler en oppfinnelse eller skaper et kunstverk, hvem eier rettighetene til dette? Er det skaperen av chatboten, eieren av kildene eller brukeren som henter ut dataene?

Svaret er ingen, sier Opsvik.

– Hvis ingen har eierskap, hvem er da ansvarlig?

– Brukervilkårene til de fleste tjenestene for kunstig intelligens har store ansvarsfraskrivelser. De gir som regel ingen garantier for at utdata er sanne. I utgangspunktet er ingen egentlig ansvarlige for om noen får feilinformasjon fra en AI, sier Opsvik.

Han er usikker på om eierskapet til utdata i det hele tatt bør reguleres på nåværende tidspunkt.

– Jeg tenker at den kommersielle utnyttelsen har kommet for kort til at den kan reguleres på best mulig måte. Vi vet ikke helt nøyaktig hva AI kan gjøre eller ikke kan gjøre. Vi skal være veldig forsiktige med å regulere noe vi har for lite kunnskap om hvordan vil bli i fremtiden.

– Et juridisk problem som kan oppstå, er dersom utdata som AI produserer, i realiteten er en kopi av noens åndsverk. Det kan skje i tilfeller der man spør om informasjon fra et spesifikt sted, eller om et veldig smalt emne som det finnes begrenset med kilder på. Jeg tror, litt avhengig av i hvilken grad man handler i god tro, at brukeren selv vil anses å ha ansvar for å undersøke kildene, sier Opsvik.

LOVFORSLAG PÅ VEI

Et annet spørsmål som reiser seg, er hvorvidt lovgivningen sikrer at personvernet blir ivarettatt når man bruker kunstig intelligens som hjelpemiddel.

– I henhold til norsk lovgivning innen personvern, ligger ansvaret hos den som behandler dataene, uavhengig av hvilket verktøy man bruker eller hvordan det blir lagret, sier Opsvik.

Det finnes en rekke uavklarte spørsmål innen personvern og etikk, mener han, og henviser til lovforslaget fra Europaparlamentet, EU AI Act, som vil skape et juridisk rammeverk for kunstig intelligens i EU-landene.

Her foreslås det blant annet å klassifisere kunstig intelligens i fire kategorier basert på risikonivå, hvor reguleringen vil være strengere jo høyere risikonivå.

– Lovforslaget handler om forbud mot enkelte AI-plattformer, samt regler om transparens, sikkerhetsrutiner og overvåkning. Det er blant annet foreslått å forby AI-assistert identifikasjon av mennesker på offentlig sted, forteller Opsvik. •

– Norge trenger et AI-tilsyn

– Teknologien driver samfunnet fremover, men Norge er det landet som bruker minst penger i Norden på kunstig intelligens. Dersom ikke de nødvendige AI-reguleringene snart kommer på plass, risikerer vi at næringslivet taper investeringslyst i utviklingsselskaper, sier Nikolai Halbo i Simonsen Vogt Wiig.

TEKST OG FOTO: THEA N. DAHL

Vi risikerer også at uvitende brukere ryker på søksmål mot milliardelskaper, og at samfunnet mister tillit til teknologiutviklingen, mener han.

Nikolai Halbo leder Simonsen Vogt Wiigs avdeling for teknologi og media. Firmaet ble i årets advokatundersøkelse kåret til ett av landets tre beste innen teknologi og digitalisering. IT og datasikkerhet er blant Halbos spesialiteter.

Konsekvensene av ukritisk bruk av kunstig intelligens kan være katastrofale, men det kan også være det paradigmeskiftet som får oss «ned fra trærne», mener han.

– Derfor er det ekstremt viktig å regulere AI, slik at vi får tillit til kunstig intelligens. Uten tillit kan mye av potensialet i AI gå tapt for oss. Jeg ønsker at dette skal bli et paradigmeskifte som skal komme menneskeheten til gode. Man da må verktøyene brukes på en riktig og god måte, og ikke ukritisk. Vi trenger regulering, og noen må føre tilsyn, sier han.

MANGLER AVKLARING

I dag er det bare mennesker som kan registreres som skapere av et åndsverk («opphaver»). En maskin kan ikke få rettslig beskyttelse for et verk den har generert. Halbo er redd for at dette kan begrense investeringslysten i selskapene som bruker milliarder av dollar på å utvikle AI-modeller.

Heller ikke brukerne av tjenestene vet om de får beskyttelse for det de har skapt ved hjelp av kunstig intelligens.

Nå har det begynt å komme søksmål mot utviklings-selskapene. Et eksempel er bildetjenesten Getty Images' søksmål mot selskapet Stability AI. Sistnevnte har utviklet AI-kunst-programmet Stable Diffusion, og Getty Images mener utviklerne har brukt millioner av opphavsbeskyttede bilder fra deres database i opptreningen av kunstverktøyet.

”
Jeg ønsker at dette skal bli et paradigmeskifte som skal komme menneskeheten til gode. Man da må verktøyene brukes på en riktig og god måte, og ikke ukritisk.

Liknende søksmål er også rettet mot bildegeneratoren Dall-E etter bruk av rundt 135 millioner verk i opptrening av verktøyetets database.

I USA har US Copyright Office trukket tilbake rettighetene til bilder produsert av forfatter Kristina Kashtanov i forbindelse med boken «Zarya of the Dawn». Bildene er nemlig generert gjennom AI-programmet Midjourney, og selv om Kashtanov har brukt ett år på å instruere programmet i hvordan bildene skal se ut, har hun ikke krav på opphavsrettslig vern nettopp fordi bildene er skapt av en AI-maskin. Dermed kan alle bruke dem.

– Disse sakene reiser spørsmål om hvem som eier rettighetene til det som føres inn av data i AI-programmene, og hvem som eier rettighetene til det som kommer ut. Man må innrette seg annerledes når det kommer til eierskap og immaterielle rettigheter. Opplever man at egne data er på avveie og blir misbrukt, vil det påvirke tilliten negativt. Søksmålene er nødvendig for å kartlegge hva som er behovet og hvordan lovgiver skal agere, sier Halbo.

– Videre trenger vi å få på plass EUs AI Act. Denne er utvilsomt på overtid, og det gjenstår fortsatt en del finpussing før den er på plass.

BRUKERRISIKO

Halbo mener også at brukerne står overfor en betydelig risiko ved bruk av tjenester basert på generativ AI, slik som Dall-E eller ChatGPT.

– I vilkårene til Open AI heter det at det man legger inn er ditt, og det som kommer ut er ditt. Men dersom det viser seg at det som kommer ut krenker rettighetene til en tredjepart, er det brukeren som er ansvarlig overfor både tredjeparten og Open AI. Man skal altså holde Open AI skadesløs dersom selskapet blir saksøkt av tredjeparten, men det er umulig å

– Det finnes ikke noe mer spennende enn å være en tech-advokat akkurat nå, sier Nicolai Halbo.

vite om det som kommer ut faktisk tilhører noen andre, sier han.

– AI må være ettersporbart, og regelverket knyttet til immaterielle rettigheter må avklares. Vi må også få mer klarhet i hvilke data som fritt kan brukes i opplæring av AI, og hvem som får tilgang til dataene. Nå må man bruke det eksisterende regelverket til å tolke seg frem til hva som gjelder som best man kan, inntil lovgiver fastsetter rammene som er tilpasset den nye teknologien.

TRENGER EGET TILSYN

Det Italienske datatilsynet har allerede satt en stopper for bruken av ChatGPT etter flere anklager om brudd på personvernet. Ifølge Halbo er det helt nødvendig at det opprettes et eget tilsyn for kunstig intelligens.

Norges nasjonale AI-strategi, som kom i januar 2020, har sett på dette og fastslår at «tilsynsmyndigheter skal føre kontroll med at systemer basert på kunstig intelligens på sitt tilsynsområde opererer innenfor prinsippene for ansvarlig og pålitelig bruk av kunstig intelligens».

– Det virker lite realistisk å tro at tilsynsmyndighetene vil ha ressurser til å føre kontroll med bruken av AI ved siden av sine andre tildelte oppgaver, da må det i så fall bevilges vesentlig mer penger til tilsynene, mener Halbo.

– Og så trenger vi et eget departement for teknologi her hjemme. Det finnes ingen gode grunner for at vi ikke har det allerede. Teknologien er det som i dag driver verden fremover, og det virker naivt at det ikke er vesentlig mer fokus på dette i samfunnet. Norge er det landet i Norden som bruker minst penger på AI, og Europa ligger håpløst langt bak USA og Kina. Vi må bruke mye mer penger på AI, innovasjon og teknologi. Vi må få på plass en mye større politisk satsing. Vi har et stort potensial, men vi mangler viljen. •

Bråhast for risikoanalyser og regler

Utviklingen av kunstig intelligens foregår i et lovtomt rom. Det bekymrer NTNU-forsker Inga Strømke. Hadde de nødvendige reguleringene vært på plass, tror hun ChatGPT aldri ville ha blitt tilgjengelig i EU.

TEKST OG FOTO: THEA N. DAHL

TRONDHEIM:

EUs foreslåtte forordning om kunstig intelligens stiller krav til teknisk dokumentasjon og risikodempende tiltak. ChatGPT ville ha strøket, mener hun.

Inga Strømke har doktorgrad i partikkelfysikk, og arbeider ved NTNUs institutt for datateknologi og informatikk. Her forsker hun på kunstig intelligens. For tiden er hun aktuell med boken «Maskiner som tenker», og har særlig siden lanseringen av ChatGPT for omtrent et halvår siden, blitt et kjent fjes i mediene. I podkastene «Abels tårn», «Wolfgang Wee Uncut» eller «Game over?», kan man også høre Strømke snakke om kunstig intelligens i timevis.

Like før Advokatbladet møter AI-eksperten godt plassert i en kongebå sofa i AI-labben til NTNU i Trondheim, har Italia iverksatt et midlertidig forbud mot ChatGPT som første land i Europa, og over 1100 tech-topper, deriblant Elon Musk og Steve Wozniak, har signert et felles opprop om pause i utviklingen av nye AI-modeller i påvente av flere regler og mer rammeverk.

Strømke mener samfunnet må finne svaret på hvordan systemet kan reguleres med de rammene vi allerede har. Samtidig oppfordrer hun de juridiske forskningsmiljøene til å kartlegge hvordan man skal håndtere misforholdet mellom hvor lang tid det tar å skrive juss og den raske, men uoversiktlige, utviklingen av AI.

— Det er artig jussgymnastikk. Reguleringshastigheten og utviklingshastigheten vil sannsynligvis aldri kunne matche hverandre. Man kan ikke bru-

— Gjennom 2022 forstod vi endelig at det skjer store ting som vi ikke har nok regulering eller nok politisk lederskap til å håndtere. Hvor mye mer våkne enn dette kan vi bli, spør Inga Strømke.

ke den tradisjonelle lovoppskriften på dette feltet. Hvordan man da skal få på plass gode reguleringer, er et juridisk forskningsspørsmål vi må ha svar på.

— GIGANTISK PROBLEM

Slik det er i dag, finnes det ikke stort av reguleringer knyttet til utvikling og bruk av kunstig intelligens utover nasjonale strategier og retningslinjer fra EU. Den foreslåtte forordningen om kunstig intelligens, også kjent som EUs AI Act, er på trap-pene, men vil først trolig tre i kraft i 2025.

Forskeren advarer mot å vente med å komme med mer håndfast regler til man har sett hvilken vei AI-utviklingen går.

— Da havner vi fort i en sedvanefelle, slik vi har gjort med sosiale medier. Hvis noen hadde beskrevet Instagram og hvordan plattformens anbefalingssystemer fungerer, hadde vi aldri tillatt at det ble tilgjengelig. Det er et manipulerende system

som utnytter sårbarheter, særlig blant mindreårige, men også på tvers på hele befolkningen. Vi hadde aldri god tatt det. Men nå har Instagram eksistert i snart 13 år, og det ville ha blitt opplevd som veldig radikalt å fjerne tjenesten, mener Strømke.

Hverken å regulere i forkant av utvikling, eller å lage et regelverk basert på intensjoner, slik som GDPR, viser seg å fungere godt i praksis, ifølge forskeren.

— Jeg mener derfor at vi har et gigantisk problem.

— BUTTER MOT INTELLEKTUELLE GRENSER

For å regulere maskinlæringsmodeller på en hensiktsmessig måte, må man kunne beskrive nøyaktig hva den gjør. Det krever høy kompetanse innenfor både computer science og statistikk — i tillegg til den juridiske forståelsen.

— Altså må man mer eller mindre være både

en god jurist og en AI-forsker. Jeg begynner å lure på om vi nå er i ferd med å butte mot noen intellektuelle grenser når det kommer til å forstå systemene, sier Strømke.

Å avgjøre hva som skal være lovlig og ulovlig bruk av kunstig intelligens, er en krevende øvelse, forteller hun.

— Hvis jeg skal være arrogant og forklare hva en diffusjonsmodell gjør, eksempelvis en slik som genererer bilder, vil jeg si at den trekker fra en sannsynlighetsvurdering. Det kan umulig være ulovlig. Hvilken lov forbyr det å modellere en sannsynlighetsfordeling og trekke fra den? Ingen lov.

— Har man lyst til å forby slike modeller, må det handle om datagrunnlaget som brukes i opplæring av maskinene. Da er vi igjen inne på en sedvane, fordi AI-utviklere lenge har hentet treningsdata fra internett. Hvis man skal forby det, vil det ha en tilbakevirkende kraft på mange ting vi allerede synes er helt greit.

BEHOV FOR ET NYTT, JURIDISK OBJEKT

Enkelt forklart består et maskinlæringsystem av et datagrunnlag, en målfunksjon og en modell der parametere skal tilpasses.

— For å lage hensiktsmessige reguleringer, tror jeg vi må se på alle bestanddelene, for så å se på treningsgrunnlaget, altså dataene som er brukt i opplæring. På den måten vil man kanskje se hvor de enkelte reguleringene treffer, sier Strømke.

— Men hva skjer så idet det oppstår et system som er så komplekst at man ikke kan forutsi hvilke egenskaper det vil få? Må vi da tenke nytt? Maskiner opptre ikke som aktører i samfunnet, og tar ikke stilling til hvorvidt de bidrar til god eller dårlig samfunnsutvikling. Det er firmaet eller personene bak som er aktørene. Vi vil måtte ta en diskusjon om når maskiner skal få aktørskap en eller annen gang, men kanskje trenger vi allerede nå et nytt juridisk objekt, som store systemer uten forutsigbar oppførsel, må få.

ÅPENHET OG RISIKO

AI-eksperten mener det haster å få på plass krav til risikoanalyse og transparens, og hun anser det som et «kjempeproblem» at ChatGPT ikke har en åpen og tilgjengelig kildekode. Dermed er det ikke mulig å se hvilke mekanismer som er tatt i bruk for å beskytte brukerne.

Strømkes ferske bok ble lansert gjennom Kagge forlag 3. mai.

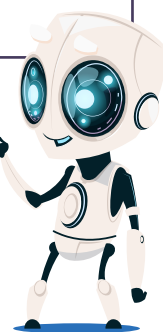
– Vi har masse teknologi som er bra og som løser mange utfordringer. Det er hvis teknologien brukes feil eller i feil kontekst, at den blir et problem, sier Inga Strümke.

– På et vis eier Open AI rettigheten til hvilket meningsmangfold som skal få lov til å utvikle seg. Selv om ChatGPT «bare» er en maskin som gjør sannsynlighetsberegninger, er det noen som har satt klare regler for hva den kan svare på og ikke. Det bør være åpent, hvis ikke er det ikke noe rom for demokratisk styring eller tilsyn, sier Strümke.
– Det at systemer med så stor effekt, ikke skal være transparente, er absurd og umoderne, men hvordan man skal tvinge bedrifter til å legge ut om

Hvilke etiske utfordringer kan kunstig intelligens få for advokatene?

ChatGPT: Diskriminering, konfidensialitet, manglende ansvar og åpenhet.

Bruk av KI i juridiske sammenhenger kan føre til at algoritmene tar beslutninger på en diskriminerende måte, at klienters konfidensialitet blir truet, at ansvar for beslutninger blir uklart og at advokater har vanskeligheter med å forklare hvordan algoritmene fungerer. Det er viktig å ha retningslinjer og standarder på plass for å sikre at KI blir utviklet og brukt på en etisk måte.

forretningshemmelighetene sine, det vet jeg ikke.

– Vil EUs foreslåtte forordning om kunstig intelligens få nok effekt?

– Jeg tror den er altfor ambisiøs. Ambisjonsnivået er så høyt at det vil være vanskelig å leve opp til, men den har alle elementene jeg tenker at den burde ha. Eksempelvis at man må ha på plass både teknisk dokumentasjon og risikoanalyse før en lansering. Jeg håper den vil bli retningsgivende for utvikling, oppfølging og tilsyn, svarer Strümke.

KONTEKST OG BRUK

NTNU-forskeren vil også ha på plass et eget algoritmetilsyn.

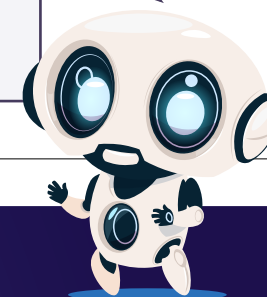
– Vi trenger et eget tilsyn som ikke er et datatilsyn. I dag er personvernet den eneste reguleringen vi foreløpig har å drive tilsyn opp mot. Vi har ikke en AI-regulering, og vi har ikke laget et tilsyn på intensjonene som ligger til grunn for utviklingen. Enn så lenge må vi vente på EUs AI Act, og da er vi tilbake til at det tar lang tid å skape reguleringer, sier hun.

Strümke sammenlikner ChatGPT med en bil.

– Brukes bilen riktig, er den veldig praktisk og gjør oss mer mobil, men hvis feil person bruker bil eller bruker bil i et miljø hvor den ikke skal være, slik som i en gågate, er den livsfarlig. Samme teknologi kan både være til gagn og til skade avhengig av hvordan den brukes. Er det noe vi regulerer, er det fungerende kjøretøy med stor motor. Vi har altså mange mekanismer og verktøy på plass allerede. Vi har en måte å formalisere tillit på, og et system vi kan prøve å få kunstig intelligens inn i. •

Hva er den største trusselen ved kunstig intelligens for advokater?

ChatGPT: At bruken av teknologien kan føre til tap av arbeidsplasser. Automatisering av visse oppgaver kan føre til at antall nødvendige advokater reduseres, og at visse ferdigheter og tjenester blir overflødige. Dette kan føre til en omstrukturering av bransjen og endringer i arbeidsmarkedet for advokater. Samtidig kan kunstig intelligens også føre til nye muligheter og økt effektivitet for de som er villige til å tilpasse seg teknologien.

1. FOREBYGGING

Klare rammer kan forebygge at teknologi skader eller diskriminerer.

2. RISIKO

Krav til teknisk dokumentasjon, risikoanalyser og risikodempende tiltak kan hindre skadelig teknologi.

3. ÅPENHET

Krav om åpne og tilgjengelige kildekoder gjør det mulig å se hva teknologien baseres på, og hvilke mekanismer som blir brukt for å beskytte brukeren.

4. INNSYN

Innsyn i datagrunnlaget brukt i opptrening gir mulighet til å se hva teknologien bygger på.

10. TILSYN

Et tydeligere regelverk vil gjøre det enklere å drive hensiktsmessig tilsyn med teknologi og utvikling for nasjonale tilsynsmyndigheter.

8. TILLIT

Mer regulering kan sikre tillit til teknologien, som igjen kan gjøre det enklere å utnytte potensialet som ligger i AI.

9. SØKSMÅL

Brukere risikerer søksmål fra både tredjeparter og utviklings-selskap dersom AI-generert innhold krenker tredjepartens rettigheter.

6. BRUKERVERN

Klare retningslinjer for bruk, lagring og deling av data brukt i opptrening for å sikre personvernet.

5. ANSVAR

Det bør bli enklere å identifisere selskapene bak løsningene for ansvarliggjøring ved eventuelle skader, mangler eller feil.

7. INVESTERING

Manglende reguleringer knyttet til eierskap og immaterielle rettigheter kan minske investeringslysten i selskapene som utvikler teknologien.

AI-forskning på labben

Institutt for datateknologi og informatikk (IDI) ved NTNU forsker på brukergrensesnitt, databaseteknikk, datamaskinarkitektur, grafikk, kunstig intelligens, informasjonssystem, operativsystem, programmering, sikkerhet og systemutvikling.

På Norwegian Open AI Lab, eller AI-labben, pågår det flere forskningsprosjekter, deriblant:

- **Energi:** AI og maskinlæring brukes for å øke nøyaktigheten i spådommer om et komplekst og skiftende energimarked.
- **Helse:** Hvordan innovere helseteknologi og forbedre personlig tilpassede behandlinger.
- **Mobilitet:** Bruk av AI i utviklingen av autonome kjøretøy, slik som biler, skip og droner. Forskerne jobber også med å utvikle AI-teknologi som kan bidra til tryggere og mer sømløs reising.
- **Hav:** Labben utvikler og bruker AI for å sikre en bærekraftig utforskning av maritime sektorer, ved å forhindre tap av biologisk mangfold, forbedre fiskevelferden i akvakultur og sikre oppdrettsanlegg til havs. Det utvikles også robotikk for undervannsoperasjoner. I tillegg forskes det på finans og digital økonomi, samt såkalte tilkoblingsapplikasjoner – blant annet.

KILDE: NTNU / Norwegian Open AI Lab

I Thommessens AI-team jobber utviklere og digitaliseringseksperter side om side med advokatene. Bak fra v. partner Marius Holm Rynning, advokat Kristoffer Hegdahl, advokat Katinka Ranberg, digitaliseringssjef Trine Melsether og utvikler Paul Vik. Foran managing partner Sverre Tyrhaug og partner Espen A. Werring.

Anbefaler alle advokater å komme i gang med AI

Advokatfirmaet Thommessen bruker kunstig intelligens aktivt og mener ChatGPT er en gamechanger. Men feil – som oppdiktete rettsavgjørelser – forekommer, så advokater er essensielle i kvalitetssikringen, sier partner Espen A. Werring.

TEKST OG FOTO: NINA SCHMIDT

”

Vi oppfordrer alle våre ansatte til å teste det ut selv, og til å gå gjennom egne arbeidsprosesser for å vurdere om ChatGPT kan forenkle dem.

Advokater bør ikke vente med å ta i bruk Open AI-teknologi som ChatGPT, mener Espen A. Werring.

– For advokater er det viktig å være oppmerksomme på mulighetene som ligger i den nye teknologien. Den er banebrytende og kommer til å påvirke vår arbeidshverdag i betydelig grad fremover. Hvis man ikke henger med på dette racet, kan man fort bli utkonkurrert, og det kan skje relativt raskt. Så det er bare å komme i gang med å teste ut selv, sier Werring.

Han er i flere år kåret til Norges beste advokat på feltet teknologi og digitalisering i Finansavisens advokatundersøkelse, og følger nøye med på den galopperende AI-utviklingen.

– Over natten fikk vi en chatbot med et så generelt anvendelsesområde at den er relevant for alle. Om du skal skrive et dikt, en bok, eller en eksamensoppgave, kan du nå få sammenhengende svar som før var helt utenkelige på nærmest alle slags spørsmål. Og det gjelder på alle livsområder, egentlig. Vi har jo hatt mer eller mindre smarte søkemotorer tidligere, men ingen ting som dette. De nye verkøytene er fascinerende, og en gamechanger for hva som er mulig, sier Werring.

Selv bruker han kunstig intelligens til mange ulike oppgaver.

– For eksempel til å utarbeide forslag til klausuler, eller til å skrive et referat fra et møte. Du kan laste opp en tekst og be ChatGPT om å ta stilling til om svaret er fornuftig, eller du kan få en rettslig vurdering.

EGET AI-TEAM

Thommessen bruker mye ressurser på digitale verktøy, og har satt sammen et eget AI-team bestående av advokater og teknologer som følger utviklingen tett, og blant annet jobber med å finne relevante verktøy i markedet som firmaet kan ta i bruk.

Tidligere i år ble Thommessen det første advokatfirmaet i Norge som tok i bruk en kunstig intelligens-løsning i kontraktsgjennomganger i databehandleravtaler og konfidensialitetsavtaler.

– Mye skreddersøm må til for å tilpasse verkøytene til våre behov, men vi har egne utviklere

som jobber med dette i tett samarbeid med advokatene og klientene våre, forteller Werring.

AI-teamet er en intern ressurs for de ansatte, og veileder også klienter i bruken av kunstig intelligens. Akkurat nå er AI helt på toppen av «hype-kurven», forteller han.

– Alle snakker om det, også våre klienter, som utfordrer oss hele tiden. De spør oss om hvordan det påvirker våre arbeidsmetoder, og hvordan de kan bruke det selv. De forventer at vi fremover jobber bedre og smartere.

SØPPEL INN, SØPPEL UT

I Thommessen bruker advokatene og advokatfullmektigene ChatGPT så mye som mulig.

– Vi oppfordrer alle våre ansatte til å teste det ut selv, og til å gå gjennom egne arbeidsprosesser for å vurdere om ChatGPT kan forenkle dem, og til å foreslå såkalte «user-caser» som vi kan jobbe videre med. Innenfor våre rettsdisipliner ser vi mange forskjellige bruksområder.

EUs AI Act

EUs AI Act er verdens første lovverk for kunstig intelligens. Etter planen skal regelverket vedtas i løpet av 2023.

Ifølge det Brussel-baserte nettstedet Politico.eu har ChatGPT snudd opp ned på EUs planer om å regulere kunstig intelligens.

EUs forordning graderer AI-systemer fra «uakseptabel risiko», hvilket i praksis vil si forbudt, til «minimal risiko», som ikke skal omfattes av de nye reglene.

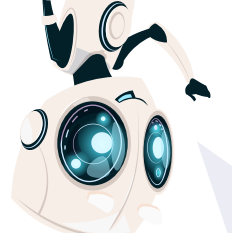
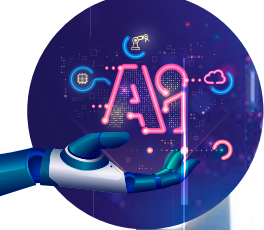
Bruk av ansiktsgjenkjenning-teknologi i offentlige rom skal i hovedsak være forbudt, og også for eksempel leker med innebygde taleassistenter som oppmuntrer barn til farlig atferd. «Kommissjonen vil også forby systemer som gjør det mulig for myndigheter å innføre sosiale poengsystemer», ifølge Stortinget.no.

I februar foreslo de to som leder revisjonen av EUs AI Act i Europaparlamentet, Brando Benifei and Dragoș Tudorache, at systemer som genererer komplekse tekster uten menneskelig tilsyn, skal være en del av høyrisiko-listen. Dette som et forsøk på å stoppe ChatGPT fra å gi ut desinformasjon i stor skala, ifølge Politico.

Men forslaget møter motstand fra flere hold i Europaparlamentet.

Å holde seg oppdatert på utviklingen av kunstig intelligens og dens betydning for advokatbransjen krever mye, forteller Espen A. Werring. – Jeg bruker en del tid hver dag for å følge med på forskningsresultater, i norske og utenlandske nyhetsmedier og podcast'er, og ikke minst gjennom å eksperimentere selv, sier han. Her med fra v. Sverre Tyrhaug, Kristoffer Hegdahl og Paul Vik. Werring til høyre foran.

Firmaet har strenge retningslinjer på hvordan AI skal brukes, spesielt knyttet til bruken av klientsdata.

En utfordring er at man gjerne må være spesialist for å avdekke hva som er feilinformasjon, sier han.

– Får man «garbage in», blir det «garbage out». Dette er en utfordring akkurat nå, men situasjonen kan være helt annerledes om to år. I dag skiller ikke systemet mellom hva det er sikker på og hva det ikke er sikker på.

USIKRE FREMTIDSPERSPEKTIVER

Thommessen bruker en betalingsversjon av ChatGPT4, og har også kjøpt en del andre kunstig intelligens-verktøy som er mer kostbare.

– På enkelte områder er ChatGPT fortsatt ganske dårlig. Det er fryktelige mye feil, sett fra et advokatperspektiv. Resultatene kan være fra femti til nitti prosent nøyaktige. Vi har for eksempel flere ganger fått redegjørelser om dommer som ikke finnes, med full henvisning.

Så advokatens død er ikke nært forestående, mener han.

– Vi må fortsatt vurdere relevansen av de juridiske kildene. Kunstig intelligens er en ny kilde, men at vi bruker kilder, er ikke noe nytt.

Hvordan advokatbransjen best kan utnytte kunstig intelligens er preget av usikre perspektiver, og noe Werring tenker mye på, medgir han.

– Jeg forventer at det vil komme mange nye legal tech-løsninger som i likhet med ChatGPT baserer seg på såkalt Open AI-teknologi. Mange løsninger vil trolig ha ChatGPT som en plug-in. Det som blir viktig fremover, er «groundingen»; altså hvordan løsningen kobles opp mot egne kilder og egen, opparbeidet kompetanse. På dette området

Hvordan kan kunstig intelligens komme til å endre advokaters arbeidshverdag?

ChatGPT: Ved å automatisere visse oppgaver som tidligere ble gjort manuelt, for eksempel dokumentgjennomgang, forskning og analyse av juridiske spørsmål. Dette kan frigjøre tid og ressurser som advokater kan bruke på mer komplekse og verdifulle oppgaver, som å utvikle strategier, rådgivning og kommunikasjon med klienter. På lang sikt kan kunstig intelligens også føre til utvikling av nye juridiske verktøy og tjenester som kan forbedre effektiviteten og tilgjengeligheten til juridiske tjenester.

kan vi som firma ha et fortrinn, med vårt erfaringsgrunnlag og størrelse. Og som advokater må vi vurdere og berike svarene som kommer ut av løsningene.

– LOVLØST OMRÅDE

At bruken av kunstig intelligens ikke er regulert, bekymrer svært mange, også Espen A. Werring.

– Det er ikke noe nytt at teknologigigantene får større og større påvirkning på våre liv og alt vi bruker tid på, men kunstig intelligens er et litt lovløst område.

– Kritikk kommer blant annet fra forskere, som sammenligner frislippet av kunstig intelligens med å slippe nye medisiner på markedet uten forutgående laboratorieforsøk og godkjenning. Den omfattende bruken av ChatGPT er et stort eksperiment uten særlig regulering.

Fra et lovgiverperspektiv er det viktig å komme på banen ganske raskt, mener han.

– Men mens lovgivningsprosessen pågår, endrer ting seg fortløpende. Og som i all annen teknologiutvikling, henger lovgivningen etter. EU var relativt tidlig ute, og kom med forslag i 2021 som skal regulere AI; The EU Artificial Intelligence Act. Lovgivningsprosessen pågår fortsatt, men de så ikke for seg ChatGPT, sier han.

Den digitale utviklingen er først og fremst veldig spennende, og akkurat nå er det veldig gøy å være teknologiadvokat, ifølge Werring,

– Ja, åpenbart, det har aldri gått raskere enn det gjør nå. Selv har jeg jobbet med teknologi-juss i over tjue år, men det har vært perioder på fem til ti år hvor vi har holdt på med mye av det samme. Nå er utviklingen eksponentiell, og spørsmålet er om den er ute av kontroll. Mange vil hevde det. •

Tror åpenhet blir en sentral kamp fremover

En av regelverksutviklernes sentrale utfordringer er at man ofte ikke aner hva som skjuler seg på innsiden av teknologien, sier partner Stian Hultin Oddbjørnsen og advokatfullmektig Silje Strandengen i CMS Kluge.

TEKST OG FOTO: THEA N. DAHL

Fremover vil nok reguleringsarbeidet dreie seg om å tvinge frem åpenhet. En begrensning vil da kanskje bli at det kun er selskapene som er åpne om algoritmene og om hvilke data de har brukt i opptreningen av systemet, som får lov til å levere tjenestene sine. Mer åpenhet blir en av de viktigste og mest sentrale kampene fremover, tror jeg, sier Oddbjørnsen.

Han ble nylig kåret til landets mest lovende talent innenfor teknologi og digitalisering i advokatundersøkelsen, og skriver spalten IT-juss i Computerworld sammen med kollega Torstein Arendt.

Oddbjørnsen forteller at advokatene ofte møter frustrasjon fra klienter som følge av et utydelig regelbilde.

– Samtidig er det kanskje noen som vil benytte det handlingsrommet som uklare reguleringer gir, til å teste nye, innovative løsninger, og da er det ikke sikkert at manglende regulering er så negativt likevel, sier han.

– BLIR UTDATERT

Siden utviklingen går så fort, er det nemlig ikke gitt at det er ønskelig å regulere all ny teknologi med en gang den kommer, mener de to.

Regulering vil kunne bli svært utfordrende for lovgiver i praksis, og man risikerer at regelverket blir utdatert med en gang, ifølge Oddbjørnsen og Strandengen.

– Min opplevelse er at man følger med på utviklingen en stund for å se om det er behov for nye regler. Når det gjelder opphavsretten, har man på EU-nivå nedsatt ekspertgrupper som foreløpig har konkludert med at det kanskje ikke er behov for nytt særregelverk, og at man heller vil forsøke å bruke gjeldende regler slik de er, selv på AI, som i utgangspunktet ikke er omfattet av loven, sier Silje Strandengen.

– Vi har eksempelvis ingen regler som omfatter bruken av generativ AI innenfor den norske eller europeiske opphavsretten overhodet, kun retningslinjer som ikke er rettslig bindende. Der-

med ender man med å vente på avklaringer i rettspraksis.

BLACK BOX

Samtidig er det en fallgrube at teknologien utvikles på bekostning av ulike rettigheter og rettighetshavere, uten at man rekker å rydde opp før det er for sent.

– I en ideell verden ville dette vært løst ved at utviklingen av lovverk og teknologi gikk hånd i hånd, der også utviklingen av teknologien kunne vært foretatt på en mer forsvarlig måte. Men da må man på et tidlig tidspunkt ha rettslig bindende regler som er praktisk anvendbare slik at man kan håndheve dem, noe som viser seg å være utfordrende innenfor kunstig intelligens. For eksempel er det vanskelig å spore om ett konkret verk har blitt brukt i opptreningen av et kunstig intelligent system, sier Strandengen. •

– Teknologiske kvantesprang har vi hatt tidligere også, hvor lovgiver har kommet halsende etter med regelverket. Forskjellen nå er at utviklingen går enda raskere og at nedslagsfeltet er så mye større, sier Stian H. Oddbjørnsen. Her sammen med Silje Strandengen.

I en ideell verden ville dette vært løst ved at utviklingen av lovverk og teknologi gikk hånd i hånd.

– Kan være en trussel mot demokratiet

– Dersom vi lar kunstig intelligens få virke og utvikles helt uregulert, risikerer vi at samfunnet og demokratiet vårt blir akterutseilt, sier Line Coll, direktør i Datatilsynet.

TEKST: NINA SCHMIDT

Enkelte røster hevder at kunstig intelligens kommer til å endre samfunnet vårt like grunnleggende som den industrielle revolusjonen, forteller Line Coll.

– At vi lar utviklingen skje i det stille, og overlater den til private aktører, uten styring fra politikere og lovgivere, er underlig for et tilsynsorgan som vårt. Vi mener at det går an å ta grep, og at Norge har et handlingsrom, sier Coll.

– Jeg kan ikke konkretisere akkurat hvilken lov som mangler; en slik bevisstgjøring må komme som et resultat av en offentlig samtale der man diskuterer hvor presset og risikoen er størst, og en aktiv politikk, understreker hun.

Inntil hun overtok som direktør i Datatilsynet i august i fjor, var hun partner i Wikborg Rein og ledet firmaets personvernteam.

– UTFORSK HANDLINGSROMMET

Det juridiske landskapet er komplekst, og norske lovgivere kan ikke operere uavhengig av EU. Videre er og skal lovgivning som instrument være sendrektig, fordi alle skal bli hørt i en demokratisk prosess, påpeker direktøren.

– Jeg sender likevel en oppfordring til norske lovgivere om å utforske handlingsrommet for nasjonal lovgivning. Det er ikke så stort, men det er der. Et område vi har sett på, er skolene; man kunne for eksempel lagt ned forbud eller laget regler for bruk av bestemte applikasjoner eller digitale verktøy i skolen. Dette er et konkret område man kunne ha regulert, som ville fått stor betydning for barn og unge, sier Coll.

– De store, private markedsaktørene samler inn enorme mengder personopplysninger, uten noen form for demokratisk kontroll og åpenhet. Dette er, slik jeg ser det, en trussel mot demokratiet og

hva slags samfunn vi vil ha fremover. Det er flere som har tatt til orde for at ti år frem i tid vil spørre oss selv «hva i all verden var det vi tenkte på».

For å kunne føre tilsyn med kunstig intelligens, må kildekoden være tilgjengelig.

– ChatGPT og andre lignende systemer er lukkede løsninger som folk flest ikke forstår, og heller ikke vi som tilsyn. Det er for stort og for vanskelig å komme innunder dem, sier Coll.

KRITISK TIL NY «VENN»

I påsken dukket en ny såkalt AI-venn opp hos alle som bruker Snapchat. Dataene som er matet inn i den nye «vennen», går bare frem til 2021. Det nytter derfor ikke å spørre AI-vennen om krigen i Ukraina, eller om hvem som er sjef i Datatilsynet (den svarer Colls forgjenger, Bjørn Erik Thon).

– Vi kan le av de ville svarene den gir, men for barn og unge og mindre ressurssterke personer, utgjør denne nye «vennen» en risiko, sier Coll.

Hun er veldig bekymret for at barn og unge kan komme til å dele mer personopplysninger enn de burde.

– Vi har testet den litt uformelt hos oss, og ser at den oppfører seg som en lytter som barnet lett kan få tillit til. En risiko er at barn for eksempel vil dele helseopplysninger som de synes det er flaut å snakke med andre om.

Coll er spesielt urolig for at kommersielle aktører gjennom slike tjenester får et enda større innblikk i våre liv.

– Vi må ha en samtale om dette i Norge for å få opp bevisstheten, så vi kan klare å regulere utviklingen bedre.

ARMENE REKKER IKKE RUNDT

Datatilsynets oppgave er blant annet å føre kontroll

– Utviklingen av kunstig intelligens vil berøre alle samfunnsområder, og ha store konsekvenser både for den enkelte borger, for samfunnet og for vårt demokrati, sier direktør Line Coll i Datatilsynet. Foto: Datatilsynet

med at personvernregelverket etterleves, og medvirke til at enkeltpersoner ikke blir krenket gjennom bruk av opplysninger som kan knyttes til dem.

Problemet er at mange av de store kommersielle aktørene ikke er norske, og heller ikke europeiske.

– Det norske Datatilsynet kan ikke regulere for eksempel Meta direkte. Vi får ikke armene våre rundt dem. Etter lovens system er vi ikke den rette instansen til å gripe inn, og da må lovgiverne prøve å få til inngrep overfor dem.

Det norske samfunnet er et av de mest gjennomdigitaliserte i verden, og mange sider av utviklingen er helt fantastisk, men den har skjedd nesten uten debatt om hvilke negative sider som følger med på lasset, påpeker hun.

– Vi har heller ikke snakket særlig om hvilke interesser vi har satt til side, for å komme dit vi er i dag. Datatilsynet mener ikke at digitaliseringen i seg selv er galt, men at vi som samfunn må ta noen viktige diskusjoner om utviklingen, fordi den skjer så fort.

ALGORITMETILSYN

Datatilsynet har cirka seksti fast ansatte medarbeidere, derav mange jurister, men bare sju teknologer.

– Det er fryktelig få, det må jeg få lov til å si.

NTNU-forsker Inga Strømke mener Norge bør få et eget algoritmetilsyn, eventuelt at Datatilsynet styrkes kraftig og ilegges denne oppgaven. Coll tenker at et slikt tilsyn gjerne kan være en del av Datatilsynet.

– Vi har allerede hatt ett tilsyn med algoritmene som brukes for karaktersetting i skolen. Og jeg har vanskelig for å se at noen utenfor oss skal ha en slik tilsynsfunksjon. Men det er veldig mange type algoritmer, og ikke alle vil høre hjemme under oss; det ville ikke være naturlig for algoritmer som gir konkurransevidning, eller som benyttes i ny, grønn teknologi, for eksempel. Men jeg er veldig enig med Strømke at vi trenger mange flere teknologer og også jurister for å gjøre de nødvendige reguleringene på algoritmer som bør komme.

ADVOKATETIKKEN

Kunstig intelligens gir også noen advokatetiske utfordringer, reflekterer Coll.

– Jeg har ikke dypdykket i temaet, men jeg synes det er et interessant spørsmål om advokater kan bistå klienter som utvikler

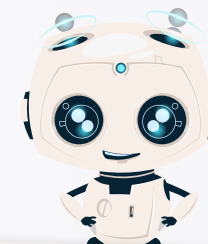
uetisk KI, eller KI med stort skadepotensial. Advokater har jo rapporteringsplikt hvis de mistenker at en klient driver med hvitvasking. Kanskje kan man se for seg at advokaten bør få får en tilsvarende varslingsplikt for slik kritisk KI? Hvor langt skal advokatens undersøkelsesplikt gå? Dette er kanskje et litt fjernt eksempel, men et spennende tankeeksperiment.

Når advokater bruker KI i sin rådgivning, er informasjonsplikten svært viktig, sier hun.

– Hvis du lener deg på kunstig intelligens, uten nødvendige mekanismer for kvalitetssikring, så er det en risiko. Så åpenhet er et viktig punkt.

Kunstig intelligens vil kunne styrke rettsikkerheten, hvis den brukes riktig.

– Men da må vi ha regler som gjør at KI brukes på en god måte i advokatvirksomheten. Vi ser at i så kompetansedrevne bransjer som advokatvirksomhet, vil KI forenkle store sakskomplekser og ta bort mange menneskelige feil, så lenge det er forsvarlig og god KI som brukes. Kunstig intelligens som støtte i prosesser og i større sakskomplekser, er en stor fordel for advokatvirksomheter. Men det er avhengig av solid kvalitetssikring av mennesker til syvende og sist. Så advokater bør ikke frykte kunstig intelligens. •

Slik vil AI endre advokat-hverdagen

Kilde: AZ Big Media

Dette mener politikerne

Advokatbladet har stilt spørsmål til Høyre, Arbeiderpartiet, Senterpartiet, SV, Venstre og Fremskrittspartiet om partienes synspunkter på hvordan kunstig intelligens bør reguleres, og hvordan partiene arbeider med spørsmålene. Alle har svart, bortsett fra leder av justiskomiteen, Per-Willy Amundsen (Frp).

- Politikerne må stille krav til selskapene

Ingvild Wettrhus Thorsvik (V)
Medlem av justiskomiteen

- Kunstig intelligens er en ny teknologi som er revolusjonerende, og som vi blir nødt til å leve med. Den utfordrer personvernet og gjør kildekritikk vanskelig, men kan også bidra til stor effektivisering i samfunnet, også i advokatbransjen og juridisk sektor.
- Teknologien ligger vanligvis foran reguleringer, men vi må gjøre alt vi kan for å være i forkant. Derfor har også Venstre nylig spurt kommunalministeren om regjeringen vil legge opp til parallell implementering av AI Act i Norge, uten forsinkelser, når lovverket kommer på plass i EU. Det blir viktig.
- Norge bør være en aktiv forkjemper for regulering av kunstig intelligens, men det nytter ikke å stå alene. Vi må stille de store kravene sammen med EU og andre land. Det blir viktig å sørge for at vi har kontroll på teknologien og ikke at teknologien har kontroll på oss.
- Det er umulig å forhåndsregulere seg til alle svar. Det viktigste vi kan gjøre nå, er å etablere noen grunnleggende prinsipper. Jeg er spesielt bekymret for hvordan KI utnytter personsensitiv informasjon, som stemme, ansiktsgjenkjenning, og så videre. Det kommer til å bli tilnærmet umulig å skille falsk informasjon fra fakta, og manipulerte bilder og video fra ekte. Politikerne må stille tydelige krav til KI-selskapene, slik at skillelinjene ikke viskes helt ut.
- Venstre har allerede etterlyst klare retningslinjer for bruk av KI-verktøyet ChatGPT i skolen. Også i juridisk sektor har vi behov for å samsnakes løpende om noen felles føringer for bruk av KI.

”
Norge bør være en aktiv forkjemper for regulering av kunstig intelligens, men det nytter ikke å stå alene.

INGVILD WETRUS THORSVIK

Lager rettslige ytterrammer

Hans-Petter Aasen (Sp)
Statssekretær, Justis- og beredskapsdepartementet

- Det er viktig at vi har et nasjonalt lovverk og rammer som i tilstrekkelig grad regulerer de uheldige sidene av KI. Dette arbeidet er pågående. Justisdepartementet deltar i forhandlinger i Europarådet om en konvensjon om kunstig intelligens.
- Europarådets komité for kunstig intelligens skal foreslå et overordnet rettslig rammeverk som sikrer at utvikling og bruk av KI er i samsvar med menneskerettigheter, demokratiske prinsipper og rettsstatsprinsipper.
- Arbeidet har til formål å etablere noen prinsippbaserte rettslige ytterrammer som trygg utvikling og bruk av KI kan skje innenfor. Det er lokale forskjeller mellom landene, og medlemsstatene skal bestemme sine egne regler og fremgangsmåter innenfor ytterrammene, det er derfor viktig for Norge å delta i disse diskusjonene.
- Målsetningen er å ivareta vårt felles-europeiske verdigrunnlag i møte med denne typen teknologi. Komiteen startet sitt arbeid våren 2022, og skal etter planen ferdigstille forslaget allerede høsten 2023. Vi må også se på vår nasjonale lovgivning. Parallelt forhandler EU om en forordning om kunstig intelligens (AI Act).

- Dikter opp absurde svar

Sveinung Stensland (H)
Justispolitisk talsperson, medlem av justiskomiteen

- Som all annen teknologi kan kunstig intelligens både brukes og misbrukes. Det stiller strenge krav til oss som politikere. Jeg er bekymret for flere sider ved utviklingen, blant annet risikoen for feilinformasjon og misbruk. Vi har sett mange eksempler på at språkrobotene på Snapchat og ChatGPT dikter opp de mest absurde svar på spørsmål de ikke vet svaret på.
- For mange er det umulig å skille hva som er sannhet og fiksjon. Det er viktig å forstå mulighetene og begrensningene ved disse modellene.
- Norge kan ikke regulere kunstig intelligens alene. For Høyre er det naturlig at dette arbeidet skjer i tett samarbeid med EU, USA og andre allierte land. Blant annet er det naturlig at Norge følger arbeidet som pågår i EU om et harmonisert regelverk for kunstig intelligens.
- Nylig fikk Høyre flertall for et forslag om å be regjeringen sørge for at kunnskap om kunstig intelligens og tingenes internett integreres i flere utdanninger. Det er helt naturlig at academia tar en lederrolle i utviklingen og bruken av kunstig intelligens.
- Da vi satt i regjering lanserte vi en strategi for kunstig intelligens. I tillegg til en del råd og veiledninger til virksomheter som skal bruke kunstig intelligens, inneholdt strategien et sett med etiske prinsipper for utvikling og bruk av kunstig intelligens i Norge.

- Må stille føre var-krav

Andreas Sjalg Unneland (SV)
Justispolitisk talsperson og medlem av justiskomiteen

- Vi lever digitale liv, noe som betyr at kunstig intelligens nå brukes i nærmest alle lag av samfunnet og livene våre. Kunstig intelligens har stort potensiale både for positive konsekvenser og negative konsekvenser på individer og samfunnsutvikling.
- Vi ser mer og mer av de negative konsekvensene av den uregulerte tilnærmingen vi over lengre tid har hatt til kunstig intelligens. Det er derfor på høy tid å få på plass reguleringer på flere områder av både data og den kunstige intelligensen.
- Kunstig intelligens må reguleres på flere måter. For det første må en regulere hvor mye og hva slags data selskaper kan samle inn om oss, samt hvordan disse dataene brukes i utviklingen av kunstig intelligens.
- Vi må også stille krav til utviklingen av kunstig intelligens med et utgangspunkt i føre-var-prinsippet, heller enn en risikobasert tilnærming hvor en må drive utbredt kontroll i ettertid. Samtidig må vi ha muligheter til å drive innsyn ved å kunne kreve innsyn i kildekoder og testdata. Videre har det offentlige et ansvar for å i så stor grad som mulig bruke åpne kildekoder i utvikling og innkjøp.
- Vi mener også at både vårt eget arbeid, men spesielt regjeringens arbeid på regulering av kunstig intelligens, må trappes kraftig opp. AI-ballen ruller raskt, og vi er ikke tjent med kunstig intelligens som løper løpsk.

«Hvordan regulere den industrielle revolusjonen»

Kamzy Gunaratnam (Ap)
Medlem av justiskomiteen

- Hvordan skal vi regulere AI er litt sånn «hvordan skal vi regulere den industrielle revolusjon - og btw den skjer i løpet av noen uker».
- I Arbeiderpartiet tar vi på alvor det mange av dem som grunnla AI-feltet sier, at vi må trekke i nødbremsen på våpenkappløpet nå og sette all forskning på pause.
- Samtidig som vi er tilhengere av regulering, vet vi også at dette ikke er noe Norge kan gjøre alene, dette må skje gjennom internasjonalt samarbeid, i det minste på europeisk nivå. Vi må utvikle et overordnet rettslig rammeverk som sikrer at utvikling og bruk av KI er i samsvar med grunnleggende menneskerettigheter, demokratiske prinsipper og rettsstatsprinsipper.
- Fravær av rettslige rammer for utvikling og bruk av KI innebærer risiko for at KI-systemer kan undergrave eller motarbeide individers grunnleggende rettigheter eller demokratiet
- Arbeiderpartiet mener at kunstig intelligens kan reguleres gjennom etiske retningslinjer og lovverk som tar hensyn til personvern, sikkerhet og ikke-diskriminering. Og vi ønsker også å legge til rette for samarbeid mellom offentlig og privat sektor, og for å utvikle kunstig intelligens på en måte som ivaretar norske verdier og interesser.

”
For mange er det umulig å skille hva som er sannhet og fiksjon. Det er viktig å forstå mulighetene og begrensningene ved disse modellene.

SVEINUNG STENSLAND

HAR DU ET SEKUND?

Enkel løsning for elektronisk signatur

SKANN MEG
FOR MER INFO

signant

Alle avtaler én signatur!

Kundetiltak, fullmakter, attestasjoner. Ikke noe problem!
Arkiv med LTV - vedlikehold. BankID, Buypass, NemID, iDIN.
Vær så god!

— JU§NYTT —

Nr. 3/2023

Fagsidene er skrevet av lagdommer i Borgarting lagmannsrett, **Per Racin Fosmark**. Han har over 25 års erfaring som advokat, og har møterett for Høyesterett. Fosmark er leder av Reklamasjonsnemnda for Eiendomsmeglingstjenester og redaktør av Lovdatas sivile flaggsaker. Han skriver også merknader i Lovdata.

E-post: per.racin.fosmark@domstol.no

Telefon: 21 55 85 56

Strafferett: Fengsel i 1 år og 4 måneder for voldtekt til seksuell omgang uten samleie

Høyesteretts enstemmige dom 24. mars 2023 – **HR-2023-535-A** – gjaldt utmåling av straff for voldtekt til seksuell omgang med en kvinne som var ute av stand til å motsette seg handlingen, jf. straffeloven § 291 bokstav b.

En mann i tyveårene brukte i 2016 hånden til en jevnaldrende sovende kvinne til å masturbere seg. Lagmannsretten fastsatte straffen til fengsel i 1 år og 8 måneder. Saken reiste to hovedspørsmål; om lagmannsretten hadde lagt til grunn et riktig utgangspunkt for straffutmålingen, og hvilken betydning det har for straffutmålingen at det har gått lang tid siden den straffbare handlingen ble begått.

Høyesterett kom til at 1 år og 6 måneder var et riktig utgangspunkt for straffutmålingen. Det ble særlig lagt vekt på at selv om lovbruddet var krenkende og som voldtekt skal straffes strengt, fant det ikke sted noen berøring på fornærmedes kjønnsorgan eller andre intime steder på kroppen.

Lovbruddet var i det nedre sjiktet av hva som rammes av straffeloven § 291. Det ble også lagt vekt på at tiltalte ikke hadde sædavgang, og på at kontakten mellom den domfeltes penis og fornærmedes hånd var kortvarig.

Det hadde gått nærmere seks og et halvt år siden den straffbare handlingen fant sted til saken var rettskraftig avgjort. Det skyldtes særlig at det gikk nesten fire år før fornærmede anmeldte forholdet. Selv om det må utvises varsomhet med å tillegge et slik tidsforløp vekt ved alvorlige seksuallovbrudd, kom Høyesterett til at det i denne saken var formildende. Straffen ble fastsatt til fengsel i 1 år og 4 måneder.

Dommere: Bergljot Webster, Kristin Normann, Borgar Høgetveit Berg, Knut Erik Sæther og Hedda Remen (konst.).

Nøkkelavsnitt: 23, 33 og 35.

Voldgift: Betydningen av vanlige voldgiftsklausuler ved overdragelse av rettsforhold, jf. voldgiftsloven § 10 andre ledd

Høyesteretts enstemmige dom 30. mars 2023 - **HR-2023-573-A** - har avklart betydningen av vanlige voldgiftsklausuler ved overdragelse av rettsforhold, jf. voldgiftsloven § 10 andre ledd.

Saken gjaldt et regresskrav fremsatt av et forsikringsselskap mot forsikringskundens leverandør. Spørsmålet var om forsikringsselskapet var bundet av en voldgiftsavtale inngått mellom forsikringskunden og leverandøren, slik at forsikringsselskapets søksmål mot leverandøren skulle avvises fra domstolene. Forsikringsselskapet hadde trådt inn i kundens krav mot leverandøren (regress).

Høyesterett kom til at voldgiftsklausulen var bindende for forsikringsselskapet, og selskapets regresskrav ble avvist fra domstolene.

Høyesterett bygget på voldgiftsloven § 10 andre ledd, og uttalte at når et krav da det oppstod var omfattet av en voldgiftsavtale, vil voldgiftsavtalen følge med ved et eventuelt partsskifte, selv om grunnlagt for partsskifte var ulovfestede regler om regress. Dette forutsatt at det ikke er avtalt noe annet med den gjenværende part.

Derimot omfattes ikke krav som er oppstått på den nye parts hånd på selvstendig grunnlag, for eksempel direktekrav etter for-

sikringsavtaleloven § 7-6. Den deklatoriske bestemmelsen i § 10 andre ledd må tolkes slik at den omfatter enkeltstående krav, og ikke bare sammensatte rettsforhold, samt at regresskrav basert på ulovfestet rett må anses overført til den regressberettigede. Dette innebærer at en eventuell voldgiftsavtale som omfatter det kravet regresskravet er avledet fra, er bindende for den som gjør regresskravet gjeldende.

Dommere: Bergljot Webster, Wilhelm Matheson, Erik Thyness, Kine Steinsvik og Hedda Remen (konst.).

Nøkkelavsnitt: 43.

Endringslover

1. APRIL 2023

Justis- og beredskapsdepartementet

Lov om endringer i vergemålsloven mv. (vergemål som frivillig støttetiltak), LOV-2023-03-31-5. Blant annet er det gjort flere endringer i vergemålsloven for å styrke den enkeltes rett til selvbestemmelse. Det er tydeliggjort at alminnelig vergemål er et frivillig støttetiltak, der vergen skal bistå personen som har verge, slik at han eller hun kan utøve sin rettslige handleevne i tråd med egne ønsker. Det er også flere ulike lovendringer, blant annet for å forenkle digital representasjon og bedre forutsetningen for effektiv kontroll med vergens økonomiforvaltning, jf. endringene i arveloven, finansforetaksloven, folkeregisterloven og voldserstatningsloven.

Ny samboerlov?

Et offentlig utvalg skal vurdere behovet for en rettslig regulering av samboeres økonomiske forpliktelser og rettigheter underveis i samboerforholdet og ved samlivsbrudd. Utvalget står fritt til å foreslå ulike løsninger, som en egen samboerlov eller ytterligere regulering i eksisterende lover. Utvalget kan eventuelt foreslå ulike regler for ulike grupper samboere, for eksempel avhengig av om partene har barn eller ikke. Reglene skal være fravikelige. Utvalget skal avgi innstilling innen 1. mai 2025. Utvalget består av førsteamanuensis Katrine Kjærheim Fredwall (leder), professor Asbjørn Strandbakken og advokat Anders Lørvik Navjord.

Folkerett: Svalbardtraktaten gir ikke latvisk rederi rett til snøkrabbefangst på kontinentalsokkelen utenfor Svalbard

Høyesterett avsa 20. mars 2023 enstemmig dom i plenum – **HR-2023-491-P** – som gjaldt gyldigheten av vedtak om ikke å gi et utenlandsk rederi tillatelse til å fangste snøkrabbe på den norske kontinentalsokkelen. Den reiste særlig spørsmål om Svalbardtraktatens geografiske rekkevidde. Det sentrale spørsmålet var om bestemmelsene om likebehandling av traktatstatenes borgere og foretak i traktatens artikkel 2 og artikkel 3 gjelder på kontinentalsokkelen utenfor Svalbard.

Høyesterett tok utgangspunkt i Svalbardtraktatens artikkel 1. Etter denne anerkjenner traktatpartene Norges fulle og uinnskrenkede suverenitet over øygruppen på de vilkårene som er nedfelt i traktaten. Norges suverenitet som sådan er ikke begrenset, men i sin myndighetsutøvelse plikter Norge å respektere de rettigheter som traktatstatenes borgere er sikret gjennom traktatens bestemmelser. Andre begrensninger på Norges suverenitetsutøvelse kan ikke utledes av traktaten, og Svalbardtraktaten oppstiller ikke en generell likebehandlingsregel.

Artikkel 2 gjelder på land og i Svalbards «territorial waters». Hva som menes med begrepet «territorial waters» beror på en tolkning etter reglene i Wienkonvensjonen om traktattolkning.

Strafferett: Klimaaktivist frifunnet etter demonstrasjon i departement

Høyesterett avsa 31. mars 2023 enstemmig dom – **HR-2023-604-A** – som gjaldt forelegg for ikke å etterkomme politiets pålegg om å fjerne seg fra resepsjonen i Helse- og omsorgsdepartementet i forbindelse med en demonstrasjon mot norsk klimapolitikk.

Demonstrasjonen ble utført i regi av den globale klima- og miljøbevegelsen Extinction Rebellion. Aktivisten var én av om lag ti personer som hadde gått inn i departementets åpne publikumsområde og satt seg ned på gulvet i forbindelse med demonstrasjonen, som var fredelig, og som ikke hindret eller vesentlig forstyrret departementets drift.

Etter å ha nektet å etterkomme pålegg fra politiet om å forlate departementets eiendom, ble aktivisten arrestert og bøtelagt. Spørsmålet var om inngrepet var i strid med EMK artikkel 11 som beskytter retten til delta i fredelige forsamlinger.

Høyesterett tok som utgangspunkt at det må skje en samlet vurdering av myndighetens tiltak, og om disse er nødvendige og forholdsmessige. Ved den konkrete vurderingen kom retten til at idømmelse av straff i form av bot, sett i lys av den forutgående pågripelsen og frihetsberøvelsen (tilbakehold i politiarrest i mer enn seks timer), ville innebærer et uforholdsmessig inngrep i vedkommendes rett til å delta i fredelige forsamlinger og demonstrasjoner, jf. Grunnloven § 101 og EMK artikkel 11. Aktivisten ble derfor frifunnet.

Dommere: Bergljot Webster, Ingvald Falch, Espen Bergh, Kine Steinsvik og Magni Elsheim (konst.).

Nøkkelavsnitt: 37-38, 59, 70-71, 75 og 77.

Etter en samlet og enhetlig tolkning av traktatteksten, tolket i samsvar med ordenes vanlige betydning i den sammenheng de inngår i, og i lys av traktatens gjenstand og formål, kom Høyesterett til at likebehandlingsregelen i artikkel 2 gjelder i Svalbards indre farvann og sjøterritorium – som strekker seg tolv nautiske mil fra grunnlinjene – men ikke på kontinentalsokkelen utenfor Svalbard. Heller ikke likebehandlingsregelen i artikkel 3 kommer til anvendelse på kontinentalsokkelen utenfor Svalbard.

Høyesterett har i denne viktige plenumsdommen avklart et om diskutert folkerettslig spørsmål, hvor det er stor uenighet mellom norske myndigheter og mange andre traktatstater. Avgjørelsen gir en inngående fremstilling og vurdering av kildematerialet rundt Svalbardtraktaten. Dommen gir også en grundig redegjørelse for traktattolkning med grunnlag i Wienkonvensjonen om traktatretten og folkerettslig domspraksis, og denne redegjørelsen vil være retningsgivende for norsk praksis fremover. Resultatet i Høyesterett er det samme som i tingretten og lagmannsretten.

Nøkkelavsnitt: 100-125 (rettslige utgangspunkter for tolkningen av Svalbardtraktaten) og 212-220 (samlet vurdering).

Forbrukerrett: Foreldelsesloven § 9 og styreansvar når skadelidte er forbruker

Høyesterett avsa 30. mars 2023 enstemmig dom – **HR-2023-585-A** – som gjaldt krav om erstatning etter aksjeloven § 17-1 mot en person som var styreleder og daglig leder i en håndverkerbedrift som hadde utført mangelfulle byggearbeider, og som var gått konkurs.

Bakgrunnen for saken var at en forbruker engasjerte håndverkerbedriften, der samme person var daglig leder, styreleder og majoritetsaksjonær, til å utføre byggearbeider på en enebolig. En sakkyndigrapport avdekket mangler ved byggearbeidene, noe som blant annet skyldtes «dårlig ledelse».

Spørsmålet var om kravet mot daglig leder var foreldet, noe som berodde på når foreldelsesfristen i foreldelsesloven § 9 begynte å løpe. Høyesterett kom til at erstatningskravet var foreldet. Dommen er viktig, og gir veiledning om når foreldelsesfristen begynner å løpe for erstatningskrav utenfor kontrakt når erstatningskravet rent faktisk er avledet av et kontraktsrettslig krav i forbrukerforhold.

Erstatningsansvar etter aksjeloven § 17-1 første ledd gjelder erstatning utenfor kontrakt. Det følger av foreldelsesloven § 9 nr. 1 første punktum at foreldelsesfristen løper fra den dagen skadelidte fikk eller burde skaffet seg «nødvendig kunnskap» om skaden og den ansvarlige.

Når det gjelder det nærmere innholdet i kunnskapskravet, se særlig HR-2021-530-A avsnitt 28 og 29, Rt-2007-1665 avsnitt 54 og Rt-2001-1702 på side 1712. Det er også viktig å være oppmerksom på at styreansvaret er et selvstendig ansvar som løper parallelt med selskapets kontraktsrettslige ansvar, jf. Rt-1998-276 på side 282. Kunnskapskravet gjelder som hovedregel de faktiske forhold. Rettsuvitenhets har i utgangspunktet ingen betydning for når foreldelsesfristen begynner å løpe, jf. blant annet Rt-2008-1665 (Periscopus) avsnitt 31.

Når det gjelder forbrukerperspektivet, har foreldelsesloven § 9 ingen særregel om kunnskapskravet når fordringshaveren - skadelidte - er forbruker. Men fordringshaverens stilling som forbruker vil likevel kunne ha betydning ved den konkrete anvendelsen

av kunnskapskravet i den enkelte sak. Når det gjelder den konkrete vurderingen, er det særlig tre forhold man bør merke seg:

(1) Foreldelsesfristen begynte ikke først å løpe da håndverkerbedriften gikk konkurs og ikke kunne gjøre opp for seg. Som nevnt er styreansvar et selvstendig ansvar, og da sakkyndigrapporten kom, fikk forbruker ikke bare informasjon om manglene ved arbeidet, men også den daglige lederens «dårlige ledelse», jf. at § 9 bare spør om «nødvendig kunnskap om skaden og den ansvarlige». I denne saken oppstod det økonomiske tapet som styrensaret gjaldt, da den mangelfulle foretaksledelsen resulterte i mangelfullt utført oppdrag.

(2) Foreldelsesfristen begynte ikke først å løpe da det var noenlunde klart at håndverkerbedriften var erstatningsansvarlig for manglene. Det er sikker rett at krav som grunner seg på mislighold, regnes fra den dag misligholdet skjer, det vil si uavhengig av reklamasjon, og følgelig ikke først fra det tidspunkt kontraktsparter har avslått å rette feilen.

(3) Høyesterett kom også til - etter en konkret vurdering - at det ikke var grunn til å gi forbrukeren en viss områdingstid etter at sakkyndigrapporten forelå før foreldelsesfristen i § 9 begynte å løpe.

Et par refleksjoner: For det første vil nok en del forbrukere tenke - hvis de havner i en konflikt med en håndverkerbedrift - at det er en fjern tanke at foretaket ikke skal være i stand til å gjøre opp for seg. Først når det er noenlunde klart at bedriften ikke kan betale, kan det forventes at forbrukeren vil rette søkelyset mot mangelfull selskapsledelse og et eventuelt styreansvar. Men da kan altså eventuelle erstatningskrav være foreldet.

For det andre kan man ikke uten videre regne med en områdingstid etter sakkyndigrapporten før foreldelsesfristen begynner å løpe.

Dommere: Toril Marie Øie, Wilhelm Matheson, Henrik Bull, Wenche Elizabeth Arntzen og Magni Elsheim (konst.).

Nøkkelavsnitt: 40-42, 48, 50-51, 55-56 og 62-63.

Forbrukerrett: Forståelsen av søksmålsfristen i forbrukerklageloven § 22 første ledd

Det følger av forbrukerklageloven § 22 første ledd at det er en frist på én måned for å reise søksmål om Forbrukerklageutvalgets vedtak for tingretten. Bestemmelsen har videreført forbrukerklageloven 2017 § 12 første ledd. Borgarting lagmannsrett tok i kjennelse 6. mars 2023 - **LB-2023-20001** - stilling til et tolkningsspørsmål når det gjelder denne bestemmelsen.

Bakgrunnen for saken var følgende: En person (A) hadde rettidig bragt Forbrukerklageutvalgets vedtak, der en annen person (B) ble tilkjent 100.000 kroner i prisavslag inn for tingretten for overprøving. Spørsmå-

let var om det løp en selvstendig søksmålsfrist etter forbrukerklageloven 2017 § 12 for B's krav om prisavslag utover det beløpet Forbrukerklageutvalget tilkjente i vedtaket. Lagmannsretten kom til at det ikke løp en selvstendig søksmålsfrist forutsatt at det dreide seg om samme krav, og at B's krav ikke skulle avvises.

Lagmannsretten mente det var gode grunner for å likebehandle saker om overprøving av Forbrukerklageutvalgets vedtak med saker om overprøving av dom i forliksrådet.

Forbrukerklageutvalgets behandling av en tvist erstatter forliksrådets behandling,

jf. tvisteloven § 6-2 andre ledd bokstav c. Lagmannsretten viste til situasjonen der ingen av partene har fått fullt medhold i det kravet de gjorde gjeldende for forliksrådet, jf. Tore Schei m.fl., Tvisteloven, kommentarutgave, § 9-3 note 8, Juridika, revidert pr. 1. september 2022.

Det innebærer at når et krav som er avgjort i Forbrukerklageutvalgets vedtak, allerede rettidig er bragt inn for tingretten, får fristen i forbrukerklageloven 2017 § 12 første ledd (nå forbrukerklageloven 2020 § 22 første ledd), bare selvstendig betydning dersom det kreves bragt inn andre selvstendige krav avgjort i vedtaket.

Skatterett: Innholdet av en klage etter skatteforvaltningsloven § 13-5 tredje ledd

Sivilombudets sak **SOM-2022-4188** gjaldt spørsmålet om hvilke krav som stilles til innholdet av en klage etter skatteforvaltningsloven § 13-5. Spørsmålet var om Skatteklagenemnda la til grunn riktig forståelse av § 13-5 tredje ledd, og om skattepliktig fikk tilstrekkelig veiledning i saken.

Det følger av § 13-5 tredje ledd andre punktum at klagen må inneholde «bestemte påstander» og «redegjøre for de forhold påstanden bygger på». Bestemmelsen er en videreføring av ligningsloven § 9-2 nr. 2 andre punktum.

Det foreligger så vidt vites ikke praksis fra Høyesterett, lagmannsrettene eller fra skatteforvaltningen som går nærmere inn på de innholdsmessige kravene til å fremsette en klage. I juridisk teori er det antatt at det stilles lempelige krav til en klages innhold, jf. Harboe m.fl., Ligningsloven Kommentartutgave, 7. utgave 2015 side 314. I Skatteforvaltningshåndboken, 7. utgave 2022, gis det ingen omtale av hvilke krav som stilles til innholdet i en klage.

Bakgrunnen for saken var at skatteyteren (klageren) samme dag som han mottok vedtaket om endret skattefastsettning, henvendte seg pr. e-post til skattekontoret (e-posten er inntatt avgjørelsen). Han fremholdt blant annet at det var en «rekke feil beregninger» med vedtaket, men Skatteklagenemnda mente at henvendelsen ikke oppfylte kravene som stilles til en klage.

Ombudet kom til at Skatteklagenemnda hadde tolket og anvendt kravet i § 13-5 tredje ledd uriktig. Det kan ikke stilles strenge krav til innholdet av klagen. Det avgjørende må være at henvendelsen fra skatteyteren gir uttrykk for at han er uenig i vedtaket, og at han kort peker på hva i vedtaket han mener er feil (faktum, rettsanvendelsen eller skjønnsutøvelsen). Ombudet mente at henvendelsen i den konkrete saken oppfylte kravene til en klage, og også at skattekontoret ikke hadde oppfylt veiledningsplikten i saken.

Konkurranserett: Konkurransetilsynets forbud mot Schibsteds kjøp av Nettbil opphevet

Høyesterett avsa 16. februar 2023 enstemmig dom – **HR-2023-299-A** – som gjaldt gyldigheten av vedtak etter konkurranseloven § 16 om å forby Schibsted ASA's kjøp av aksjemajoriteten i Nettbil AS.

Nettbil AS driver Nettbil.no, som er en digital markeds plass for bruktbiler som selges fra privatpersoner til bilforhandlere gjennom en nettbasert auksjon. Schibsted var fra tidligere også majoritetseier i Finn AS, som blant annet selger rubrikkannonser for biler til salg på den digitale markeds plassen Finn.no.

Høyesterett la til grunn at Finns produkt er begrenset til en rubrikkannonserstjeneste

for salg av bruktbil, mens Nettbils produkt er en overtagelse av alt salgsarbeid og selve biltransaksjonen. Annonsetjenesten er bare en liten del av det Nettbil tilbyr.

Det var også andre forskjeller på selskapenes produkter, ikke minst en prisforskjell som var betydelig. Dette gjorde at selskapenes produkter ikke er i det samme relevante produktmarkedet. Høyesterett kunne ikke se at andre forhold som Konkurransetilsynet har lagt stor vekt på, endret på dette. Oppkjøpet vil dermed ikke hindre effektiv konkurranse. Konkurransetilsynets anke over lagmannsrettens dom ble forkastet.

Skatterett: Skattebetalingsloven 16-50 kan ikke suppleres av ulovfestede regler om erstatningsansvar

Høyesteretts enstemmige dom – **HR-2023-425-A** – har klargjort rekkevidden av den særlige regelen i skattebetalingsloven § 16-50 og forholdet til alminnelige erstatningsregler. Etter § 16-50 kan en privat kjøper holdes medansvarlig for innbetaling av blant annet merverdiavgift dersom vederlaget overstiger 10.000 kroner og ikke er betalt via bank.

I saken hadde en privatperson inngått avtale med en utenlandsk entreprenør om bygging av hus. Kjøperen betalte fakturaer på cirka to millioner kroner via bank før han hevet kontrakten. Merverdiavgift ble ikke betalt av entreprenøren, og lot seg heller ikke inn drive hos entreprenøren. Staten gjorde gjeldende at kjøperen hadde opptrådt uaktsomt og krevde at kjøperen skulle betale statens merverdiavgiftstap, men staten fikk ikke medhold.

Høyesterett uttalte at lovens ordlyd, sammenholdt med lovforarbeidene holdepunkter, ga uttrykk for at § 16-50 ikke kan suppleres av ulovfestede regler om erstatningsansvar. Det er utvilsomt klart ønskelig at forbrukere ved kjøp av varer og tjenester er årvåkne og stiller krav til selgeren som kan bidra til å hindre svart omsetning.

I ulike sammenhenger blir forbrukere veiledet om hvordan man bør opptre for å unngå svart betaling. Men selv om det kan være grunn til å skjerpe forbrukernes ansvar for å hindre svart betaling, for eksempel med et utvidet erstatningsansvar, bør en eventuell slik endring være en lovgiveroppgave.

Gjeldende rett må imidlertid være at den ansvarsregelen som følger av § 16-50, er en uttømmende regulering. Høyesterett gikk ikke inn på om på om § 16-50 utelukker erstatningsansvar der en kjøper på en annen og mer aktiv måte har deltatt i et samarbeid med en næringsdrivende om merverdiavgiftsunndragelser.

Dommere: Toril Marie Øie, Kristin Normann, Henrik Bull, Espen Bergh og Kine Steinsvik.

Nøkkelavsnitt: 52 og 56-58.

Plan- og bygningsrett: Forsinkelsesrente ved krav om tilbakebetaling av ulovlig innkrevd byggesaksgebyr

Sivilombudets sak – **SOM-2022-4542** – gjaldt krav om forsinkelsesrente etter at et allerede innkrevd byggesaksgebyr ble nedsatt og delvis tilbakebetalt fordi gebyret var høyere enn den rammen som følger av selvkostprinsippet i plan- og bygningsloven § 33-1 første ledd tredje punktum.

Oslo kommune ila i 2020 klageren et byggesaksgebyr på 972.306 kroner i forbindelse med en søknad om rammetillatelse. Kommunen vedtok i 2022 å nedsette gebyret til 291.692 kroner, fordi gebyret ikke var i samsvar med selvkostprinsippet. Klageren krevde forsinkelsesrente for utlegget fra innbetalingen i 2020 til tilbakebetaling av for mye betalt i 2022.

Kommunen avsto kravet begrunnet med at saken ikke gjaldt et «pengekrav på formuerettens område», jf. forsinkelsesrenteloven § 1. Sivilombudet var uenig med kommunen, og kom til at kravet om reduksjon og tilbakebetaling av det ulovlig innkrevede byggesaksgebyret er et pengekrav på formuerettens område.

Ombudet viste til at Oslo kommune hadde ilagt, innkrevd og mottatt gebyr som var høyere enn hva det var hjemmel for i plan- og bygningsloven § 33-1 første ledd tredje punktum (selvkostprinsippet). Klageren kunne derfor kreve forsinkelsesrente etter reglene i forsinkelsesrenteloven §§ 2 flg.

Nøkkelavsnitt: 24-27.

Pengekravsrett: Om det kan utstedes «faktura» uten at det samtidig foreligger en «kredittavtale» i finansavtalelovens forstand

Lovavdelingen har i tolkningsuttalelse 23.02.2023 – **JDLOV-2020-3280** – besvart spørsmål om faktura og kredittavtale i den nye finansavtaleloven. Loven inneholder ingen definisjon av begrepet «faktura», men det er naturlig å se det som en spesifisert regning vedrørende beløpet skyldneren skal betale.

Finansavtaleloven § 2-4 regulerer gebyr for bruk av betalingsinstrument og betalingsmiddel. Det følger av § 2-4 første ledd fjerde punktum at dersom «gebyret også omfatter utstedelse og eventuelt sending av regning til forbrukeren, kan denne delen av gebyret ikke overstige betalingsmottakerens faktiske kostnad ved å utstede og sende regningen».

Formålet med bestemmelsen synes å være en regulering av faktura (sending av regning) som ledd i et betalingsoppgjør, jf. Prop. 92 LS (2019-2020) punkt 5.5. Fi-

nansavtaleloven inneholder en definisjon av «kredittavtale», jf. § 1-7 første ledd. Med kredittavtale menes «avtale om kreditt i form av betalingsutsettelse, lån, rammekreditt eller annen tilsvarende form for kreditt». Det siktes til en avtalt finansieringsform.

Spørsmålet om utstedelse av en «faktura» i forbindelse med en avtale om betalingsoppgjør også skal anses som en avtale om kreditt, beror på en tolkning av avtalen mellom kjøperen og selgeren. Tolkningsmomenter:

(1) Avtalens ordlyd og partenes formål med avtalen vil være sentrale momenter.

(2) Tiden mellom avtaleinngåelsen og avtalt forfallsdag, og om den er vesentlig lenger enn hva som er vanlig praksis. I så fall trekker det i retning av en avtale om betalingsutsettelse, og ikke kun bruk av faktura i betalingsoppgjøret.

(3) Når det er en forbruker som er avta-

Strafferett: Ikke dom på narkotikaprogram med domstolskontroll etter voldsdom

Høyesterett avsa 15. mars 2023 enstemmig dom – **HR-2023-475-A** – som gjaldt spørsmålet om det kan idømmes betinget fengsel på særvilkår om gjennomføring av narkotikaprogram med domstolskontroll når domfellelsen blant annet gjaldt mishandling i nære relasjoner og kroppskrenkelse.

En mann som hadde vært rusmiddelmissbruker i 25 år, ble domfelt blant annet for mishandling av sin mor gjennom fem år og to tilfeller av kroppskrenkelse mot en tidligere kjæreste. Rusmiddelmissbruket hadde preget hele hans livsførsel, også de lovbruddene han nå ble dømt for. Etter å ha flyttet i en egen leilighet var han imidlertid kommet i en rehabiliteringssituasjon der han fulgte tiltak i regi av kommunen og Kirkens nødhjelp.

Spørsmålet i saken var om straffen kunne gjøres tilnærmet helt betinget med vilkår om at han deltok i narkotikaprogram med domstolskontroll (ND).

Føring gitt i forarbeidene til straffeloven og i forskriften om ND tilsa en meget restriktiv holdning til bruk av ND ved domfellelse for vold, særlig mishandling i nære relasjoner. Etter Høyesteretts syn kunne dette likevel ikke utelukke bruk av ND i slike tilfeller.

Høyesterett kom imidlertid til at domfeltes personlige forhold i den saken ikke tilsa ND når de ble sett i sammenheng med alvoret i de konkrete voldslovbruddene. Straffen ble fastsatt til fengsel i to år og tre måneder, der seks måneder ble gjort betinget.

Høyesterett bemerket at det ikke er helt uvanlig at rusmiddelmissbruk kan gi seg utslag i vold mot foreldre og andre nærstående. En vellykket rehabilitering gjennom ND kommer da også de nærstående til gode. Det må imidlertid være en lovgiveroppgave å ta stilling til om anvendelsesområdet for ND bør utvides noe for i større grad å kunne ta hensyn til dette.

Dommere: Kristin Normann, Henrik Bull, Knut H. Kallerud, Erik Thyness og Kine Steinsvik. Nøkkelavsnitt: 26, 27, 31, 36 og 37.

Strafferett: Drosjesjåfør misbrukte sin stilling til å skaffe seg seksuell omgang med passasjer

Høyesterett avsa 14. mars 2023 enstemmig dom – **HR-2023-473-A** – som gjaldt spørsmålet om en drosjesjåfør kan dømmes for brudd på straffeloven § 295 (misbruk av overmaktsforhold og lignende) for å ha skaffet seg seksuell omgang ved misbruk av stilling. Drosjesjåføren hadde seksuell omgang med en passasjer som satt i forsetet, ved å føre hånden sin ned i passasjerens bukse og deretter føre én eller flere fingre inn i skjeden hennes.

Høyesterett kom til at drosjesjåføren hadde en «stilling» som satte ham i et overordningsforhold overfor fornærmede, og at

han misbrukte denne til å skaffe seg den seksuelle omgangen. Domfelles anke ble forkastet, og tingrettens dom på fengsel i syv måneder ble stående. I tillegg ble drosjesjåføren fradømt retten til å kjøre drosje for alltid. Dommen avklarer innholdet i straffeloven § 295 og straffereaksjonen ved slik overtredelse.

Dommere: Bergljot Webster, Ingvald Falch, Erik Thyness, Kine Steinsvik og Magni Elsheim (konst.).

Nøkkelavsnitt: 20-21, 29 og 32.

Tingsrett: Hvem i en kommune må ha vært i god tro for at kommunen skal kunne hevde rettigheter?

Frostatting lagmannsrett avsa 13. mars 2023 dom – **LF-2022-147374** – som gjaldt krav om flytting av en kommunal avløpsledning, samt krav om erstatning for tap grunneier skal ha blitt påført ved at ledningen ligger på grunneiers eiendom.

Det sentrale spørsmålet var om kommunen hadde hevdet rett til å ha ledningen liggende på eiendommen. Lagmannsretten måtte derfor først ta stilling til hvem i kommunen som må ha vært i god tro for at kommunen skal kunne hevde, jf. hevdsloven § 4 første ledd.

Lovteksten gir ikke svar på dette, men forarbeidene – Sivillovbokutvalget i NUT 1961: 1 Rådsegn 6 side 12 – kan tilsa at ansatte i kommunen som «særlig har med tingen å gjera», må oppfylle kravet til god tro. Spørsmålet om hvem kommunen skal identifiseres med når det gjelder kravet til aktsom god tro, er ikke behandlet i rettspraksis, men berørt flere steder i juridisk litteratur som riktignok ikke er helt samstemt.

Lagmannsretten kom til at ansatte som har ansvar for hevdsrådgivningen som hovedregel må være i aktsom god tro for at kommunen skal kunne hevde, og ikke bare kommunedirektøren og vedkommende enhetsleder.

Konklusjonen ble at kommunen hadde ikke hevdet rett til å ha avløpsledningen liggende over fremmed grunn. Kommunen ble pålagt å omlegge ledningen for egen kostnad og betale erstatning for kostnader grunneieren hadde hatt som følge av ledningen.

Forvaltningsrett: Det er ikke adgang til å gi en advarsel etter apotekloven § 8-4 til andre enn den eller de som regnes som apoteker eller apotekkonsesjonær etter apotekloven

I Sivilombudets sak **SOM-2022-4886** var spørsmålet om apotekloven § 8-4 hjemler advarsel til person som ikke er apoteker slik dette er definert i § 1-3 bokstav f. Det går klart frem av definisjonen at en apoteker etter apotekloven er «en person som har driftskonsesjon» til apotek. En formell advarsel er en administrativ sanksjon og må ha hjemmel i lov, jf. Grunnloven § 113. Det følger av legalitetsprinsippet at hjemmelen må være tilstrekkelig klar.

Ombudet kom til at § 8-4 ikke kan tolkes utvidende, slik at be-

stemmelsen også omfatter adgang til å gi administrativ advarsel til personer som fungerer som daglig leder for et apotek uten å ha nødvendig driftskonsesjon. Det følger også av legalitetsprinsippet at farmasøyten må være apoteker på handlingstidspunktet, for å kunne gis en advarsel etter § 8-4. I saken var det derfor uten betydning at klageren var apoteker da selve vedtaket om advarsel ble fattet. Ombudet har i avsnitt 16-42 en grundig gjennomgang av de rettslige utgangspunktene, som er av interesse også utenfor apotekloven.

Prosess - salærforskriften § 11 første ledd: Hva som ligger i at den salærberettigede skal motta «tre ganger den offentlige salærsats» ved bortfall av rettsmøte

Gulating lagmannsrett tok i kjennelse 22. mars 2023 - **LG-2023-13498** - stilling til hvordan en tolk skulle honoreres ved bortfall av rettsmøte, jf. salærforskriften § 11 første ledd.

Tingretten hadde besluttet at tolken ikke kunne kreve full timesats ved honorering etter § 11 første ledd og la til grunn en redusert timesats. Tingrettens oppfatning var at salærforskriften § 11 måtte forstås i lys av definisjonen av «den offentlige salærsats» i salærforskriften § 2. Forståelsen av § 11 første ledd har ikke blitt avklart i rettspraksis, og er ikke omtalt i Justis- og beredskapsdepartementets veileder til salærforskriften.

Lagmannsretten kom til at tingrettens avgjørelse bygget på uriktig generell lovforståelse.

En naturlig språklig forståelse av § 11 tilsier at alle salærberettigede skal motta tre ganger «den offentlige salærsats» pr. dag, som en klart definert timesats. Det må legges vesentlig vekt på at ordlyden i salærforskriften § 11 første ledd ikke sonder mellom grupper av salærberettigede.

Det er ikke grunnlag for en innskrenkende tolkning av § 11, under henvisning til den tilsiktede forskjellsbehandlingen av salærberettigede ved honorering av arbeidstid, jf. salærforskriften § 2 første ledd. Salær som ytes i henhold til § 11 første ledd er en standardgodtgjørelse ved bortfall eller utsettelse av rettsmøte, altså for arbeid som ikke utføres. De salærberettigede kompenseres i et slikt tilfelle med en standard godtgjørelse uavhengig av om vedkommende skulle ha arbeidet én time eller en hel arbeidsdag.

Kjennelsen er viktig, men det er i skrivende stund ikke avklart om den blir anket.

JUS – Juristenes utdanningscenter

Store og små faglige møteplasser

Masterclass-nettverkene ledes av anerkjente advokater og samler erfarne advokater og jurister i mindre grupper, til faglige innlegg og casearbeid.

MASTERCLASS I KONKURS, AKKORD OG PANTERETT

Kurset egner seg for erfarne konkurs- og insolvensadvokater, med minimum fem års konkursrettslig erfaring. I tillegg til faglige innlegg, blir det casearbeid i grupper.

Tid: 11. mai **Sted:** Oslo. **Pris:** 4450 kroner.

ADVOKATENES FAGDAGER

Årets største faglige og sosiale begivenhet for advokater fra hele landet. Velkommen til to inspirerende dager, med fag, fest og fellesskap.

Tid: 1.–2. juni. **Sted:** Folkets hus, Oslo. **Pris:** 8100 kroner.

MASTERCLASS I PERSONVERN

Hovedtemaet for andre samling er bruk av skytjenester og overføring av personopplysninger. Masterclass i personvern ledes av advokat Thomas Olsen og Torunn Hellevik Olsen.

Tid: 12. juni. **Sted:** JUS Lab. **Pris:** 4450 kroner.

DET ÅRLIGE KONKURSRETTSKURSET

Velkommen til årets samlingspunkt innen konkursrett. Foruten den årlige oppdateringen, behandles temaer som insolvensvurderingen, personvernbehandling i bobehandling, rekonstruksjoner, verdsettelsesproblematikken i et strafferettslig perspektiv, salg av krav fra konkursbo, proforma som kreditorinnsigelse, gransking-soppdrag og spørsmål om boet har legalpant i deponerte midler.

Tid: 8.–9. juni. **Sted:** Kristiansand. **Pris:** 6200 kroner.

MASTERCLASS I COMPLIANCE

Masterclassene i compliance ledes av Håkon Amundsen, Erik Warberg, Thomas Brandi og Hugo Munthe Kaas. Sikkerhetsmessige forhold ved virksomhetsstyring er temaet for den siste samlingen før sommeren.

Tid: 13. juni. **Sted:** JUS Lab.

Pris: 4450 kroner.

Ellen Schult Ulriksen leder Masterclass i konkurs og er kursleder på det årlige konkursrettskurset i Kristiansand.

Forfatter: Trygve Bergsåker
Forlag: Gyldendal (2023)
Antall sider: 387
Pris: 749 kroner

Pengekravsrett, 5. utg.

Forrige utgave kom i 2019. Boken er oppdatert med finansavtaleloven av 2020, ferske høyesterettsdommer og noe juridisk litteratur.

Forfattere: Jan Fridtjof Bernt og Olav Haugen Moen
Forlag: Fagbokforlaget (2023)
Antall sider: 244
Pris: 599 kroner

Offentleglova, 2. utg.

«Den som venter å finne en enkel og lett håndterbar bruksanvisning om innsynsrett i offentlige dokumenter, vil nok stadig bli skuffet», heter det i bokens forord. Forrige

Forfatter: Stein Schjøllberg
Forlag: Universitetsforlaget (2023)
Antall sider: 330
Pris: 559 kroner (ebok)

Cyberkriminalitet, Nasjonal og global utvikling, 2. utgave

I boken, som bare finnes som ebok, omtales 65 avgjørelser fra Høyesterett som omhandler cyberkriminalitet.

«I boken redegjør jeg for straffebestemmelser i straffeloven

Boken er delt i 16 temaer, blant annet betalingstid, betalingssted og moderne betalingsformidling, renter og renters renter, overdragelse av fordringer og forpliktelses, rettsvirkning av betalingsmislighold, inkasso, oppgjør, fall i pengeverdien og foreldelse.

«Boken gir en omfattende og grundig fremstilling av de sentrale emnene innenfor pengekravsrett», heter det på bokens omslag. Forfatteren er professor emeritus ved UiO og siviløkonom fra NHH.

utgave kom i 2009, rett etter at offentleglova trådte i kraft. Den nye utgaven er en omfattende revisjon og oppdatering, ifølge forlaget.

Boken er delt i fem kapitler: Innleiande føresegner. Hovedreglane om innsyn. Unntak frå innsynsretten. Saksbehandling og klage. Slutføresegner.

Boken er ment å være et oppslagsverk, men også et innspill til den løpende juridiske debatten om offentlighet. Bernt er professor emeritus ved UiB, mens Moen er advokat i Kommuneadvokaten i Oslo.

som omhandler cyberkriminalitet, og gir en oversikt over de tiltakene politi og påtalemyndighet kan gjennomføre i etterforskningen av slik kriminalitet. De nye bestemmelsene om skjulte tvangsmidler, særlig dataavlesing, er omtalt», skriver forfatteren i forordet.

Boken er delt i tre. Del 1 omhandler den historiske utviklingen, del 2 er viet cyberkriminalitet, mens del 3 handler om cybersikkerhet.

Forfatteren, som har en bakgrunn i politiet og domstolene, beskriver i boken hvilke tiltak politi og påtalemyndighet kan ta i bruk ved etterforskning av cyberkriminalitet.

Med Tripletex blir det mindre vanskelig for bedriften å vokse.

Det blir ikke mindre dokø eller mer plass på det møterommet som allerede føles litt for trangt, men det blir enklere å utvide regnskapsprogrammet etter behov og å utvide med f.eks. timeføring og prosjektstyring.

tripletex

Et veldig fleksibelt regnskapsprogram

Teknologiutviklingen er det som skjer mens vi planlegger noe annet?

Ivet er det som skjer mens du planlegger noe annet, uttalte engang John Lennon. Jeg har en mistanke om at det samme gjelder kunstig intelligens. Vi analyserer, vurderer og planlegger etter beste evne, men sjansen for å forutsi hva som kommer og hvordan vi bør forbedre oss, er sannsynligvis liten. Men, som for livet; vi kan ikke la planene ligge av den grunn.

Mange norske advokatvirksomheter nedlegger allerede et betydelig arbeid for å planlegge hvordan de kan utnytte kunstig intelligens (KI). Hvordan kan det hjelpe oss med å tilby bedre, raskere og rimeligere advokattjenester? Hva bør vi lese, kurse oss opp i og kjøpe inn av programvare?

Store internasjonale advokatkonsern som Allen & Overy har allerede integrert KI-plattformen Harvey i sin virksomhet. «Harvey will empower more than 3,500 of A&O's lawyers across 43 offices operating in multiple languages with the ability to generate and access legal content with unmatched efficiency, quality and intelligence», skrev Allen & Overy i sin pressemelding om dette i februar i år.

Harvey er trent opp på utvalgte juridiske temaer blant annet gjennom å ha blitt matet med en lang rekke spørsmål, med fasit fra advokater. Og sies å gi bemerkelsesverdig gode og raske svar.

Utviklingen reiser en uendelig rekke spørsmål. Står vi foran en ny industriell revolusjon, slik noen eksperter hevder? Eller er det slutten på sivilisasjonen vi skimter i enden av denne utviklingen, slik Elon Musk og andre visjonærer uttrykker bekymring for?

Mellom disse ytterpunktene ligger en lang rekke mindre problemstillinger, bekymringer og muligheter. I sum kan vi kanskje ikke gjøre stort annet enn å skolere oss etter beste evne, og ståls sette oss for reisen.

Debatten rundt KI har en tendens til å handle om menneske mot maskin. Jeg tror det kan være lurt å tenke menneske OG maskin. KI og advokat sammen, ikke opp mot hverandre.

Det er fristende å ta en analogi til bilbransjen, og den såkalte selvkjøringsteknologien. Vi har lenge blitt lovet at selvkjørende biler er like rundt hjørnet, og at sjåføren kan slippe rattet. Den nevnte Elon Musk har tidligere spådd at dette skulle være klart innen 2016. Da vi kom dit, flyttet han spådommen til 2020. I senere uttalelser har han innrømmet at utfordringen var langt større enn han og Tesla trodde, og at selvkjørende biler ligger et godt stykke frem i tid — om vi noen gang kommer dit.

Om teknologien ikke har gitt oss selvkjøring, fungerer den imidlertid utmerket til kjøreassistanse - og gjør kjøringen tryggere og enklere for oss

alle. Så lenge vi holder hendene på rattet og blikket på veien, og korrigerer der teknologien tar feil.

Jeg tror (og håper) det er lenge til advokater kan lukke øynene og slippe rattet, og overlate klientene og rådgivningen til tekniske løsninger. Innenfor et rimelig tidsperspektiv gjelder det å tenke advokat og maskin — sammen. KI vil bli stadig bedre til mye av det grovarbeidet som ligger bak godt advokatarbeid, så advokaten kan komme raskere og rimeligere til et resultat — som kanskje attpåtil er bedre.

Dette vil i så fall ikke redusere advokatenes relevans og verdi i samfunnet, men øke den. Advokater og advokatbransjen har alltid vært innovative og kompetitive, og alltid lett etter muligheter for å øke sin verdi for klientene. Slik tror jeg det vil være også med de utfordringer og muligheter KI gir.

For å få en annenhåndsvurdering av dette viktige temaet, spurte jeg ChatGPT om KI ville styrke eller svekke advokatbransjen. Svaret hadde kledd en jurist:

«KI vil både styrke og svekke advokatbransjen. På den ene siden vil KI-teknologi kunne automatisere enkelte oppgaver og dermed frigjøre tid og ressurser for advokater til å fokusere på mer verdifulle og kreative oppgaver. KI vil også kunne bidra til bedre analyse og prognoser, og dermed øke effektiviteten og produktiviteten i advokatfirmaer. På den andre siden vil KI-teknologi kunne utføre oppgaver som tidligere ble utført av advokater, og dermed endre arbeidsfordelingen i bransjen. KI kan også føre til en økning i etterspørselen etter spesialiserte juridiske tjenester, samtidig som det fører til nye juridiske spørsmål og utfordringer som advokater må forholde seg til. Alt i alt vil KI-teknologi endre advokatbransjen, og det vil være opp til bransjen å tilpasse seg og dra nytte av de nye mulighetene som teknologien gir.»

Ante jeg det ikke. Det gjelder å tilpasse seg.

MERETE SMITH,
generalsekretær

Merete Smith

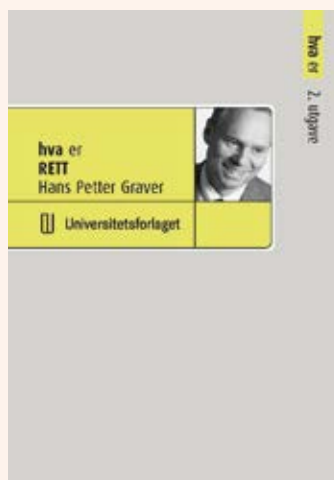
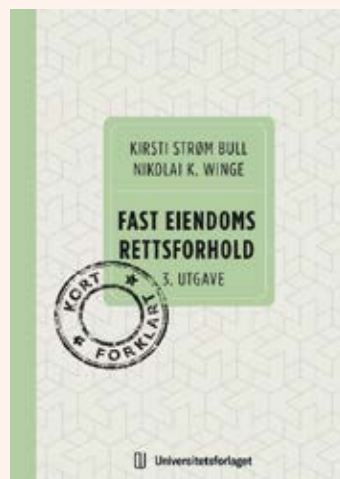

Bestill
tilgang på
juridika.no

post
@juridika.no

Bøker fra Juridika

På Juridika finner du Universitetsforlagets
jusstidsskrifter, fagbøker og ajourførte
lovkommentarer samlet på ett sted.

Juridika

en tjeneste fra Universitetsforlaget

— I RETTEN —

ADVOKATANSVAR

I denne spalten omtaler vi rettssaker rettet mot advokater, og advokaters ansvar. Spalten lages av advokat **Toralf Wågheim** ved Advokatfirmaet Riisa & Co. i Bergen. Wågheim er forfatter av boken Advokaters erstatningsansvar.

Henvendelser til redaksjonen@advokatbladet.no

LB-2022-163502

Ansvar i hevingstvist

I en eiendomstvist om heving unnlot en advokat å påberope «bruksunntaket» i avhendingslova, noe som ville hindret motpartens hevingskrav. Advokaten hadde da ifølge lagmannsretten opptrådt uaktsomt, og advokatens forsikringsselskap ble dømt til å betale en erstatning på 3.830.000 kroner.

Dette kommer frem i dom fra Borgarting lagmannsrett som ble avsagt 15. mars 2023 (LB-2022-163502).

Bakgrunnen for saken var at selskap A hadde inngått avtale med grunneier B om utvikling av en eiendom som skulle fradeles i flere enheter. Eiendommene skulle videre bebygges og overskjøtes til A. Under byggingen oppstod det en tvist mellom partene.

Advokat C ble engasjert til å bistå selskap A. Grunneier B fremsatte krav om heving av avtalen. Selskap A anførte at vilkårene for heving ikke var oppfylt. Tvisten resulterte i flere rettsavgjørelser. I dom fra Hålogaland lagmannsrett 22. mai 2017 vant B frem med at hevingen av avtalen var rettmessig. Anke til Høyesterett ble nektet fremmet.

Selskap A fremmet deretter krav om erstatning mot advokat C, hvor det ble anført at advokaten hadde opptrådt uaktsomt ved sin bistand i hevingssaken.

Det ble anført at advokaten skulle ha påberopt avhendingslova § 5-3 fjerde ledd, som avskjærer heving når kjøperen har «overteke bruken av eiendommen». Krav ble fremsatt separat for de enkelte eiendommer.

Oslo tingrett konkluderte i dom av 18. mai 2018 med at anførselen ikke ville ha ført frem, og frifant advokaten. Dommen ble anket, og partene inngikk senere rettsforlik. Oslo tingrett avsa dom i den andre saken den 14. september 2022, hvor advokaten ifølge retten hadde opptrådt uaktsomt. Saken ble anket til lagmannsretten.

ANSVARSGRUNNLAG

Lagmannsretten tok utgangspunkt i at

advokat C har et strengt profesjonsansvar, men at det likevel er et spillerom for feil før det er tale om erstatningsbetingende uaktsomhet. Hovedspørsmålet i tvisten var om advokaten burde ha anført at grunneier B var avskåret fra å heve med henvisning til «bruksunntaket» i avhendingslova § 5-3 fjerde ledd.

Etter en gjennomgang av avtalen og de faktiske forhold, kom lagmannsretten til at vilkårene i avhendingslova § 5-3 fjerde ledd for å imøtegå heving

”
Etter en gjennomgang av avtalen og de faktiske forhold, kom lagmannsretten til at vilkårene i avhendingslova § 5-3 fjerde ledd for å imøtegå heving var oppfylt.

var oppfylt. Dommen i Hålogaland lagmannsrett ville etter rettens oppfatning fått motsatt utfall dersom bestemmelsen i avhendingslova § 5-3 fjerde ledd hadde blitt påberopt.

Spørsmålet for lagmannsretten ble deretter om advokatens unnlattelse var erstatningsbetingende uaktsom. Retten tok utgangspunkt i at det er et visst rom for en advokat å trå feil, uten at det fører til ansvar. Det må likevel forventes at advokaten gjør en «saklig undersøkelse» av hvilke forhold som

kan påberopes for å ivareta klientens interesser.

Lagmannsretten la videre vekt på at «den aktuelle bestemmelsen ville representere et kategorisk hinder for motpartens krav, og ikke bare et grunnlag som inviterte til en sammensatt skjønnsmessig vurdering. Ut fra dette var det ikke tilstrekkelig at C generelt imøtegikk hevingskravet med henvisning til at det ikke forelå vesentlig kontraktsbrudd, som er et annet vurderingstema».

Lagmannsretten pekte videre på at avhendingslovas bestemmelser om heving er helt sentrale ved overdragelse av fast eiendom og at advokater må ha disse for øye, også der det dreier seg om sammensatte avtaler. Etter en samlet vurdering kom lagmannsretten til at advokat C opptrådte uaktsomt ved unnlatelsen av å påberope avhendingslova § 5-3 fjerde ledd mot hevingskravet.

ØKONOMISK TAP

Selskap A skulle deretter stilles erstatningsrettslig i samme stilling som om selskapet hadde fått medhold i hevingstvisten. Lagmannsretten tilkjente deretter erstatning for en rekke erstatningsposter, herunder utgifter til juridisk bistand, bortfall av leieinntekter, ekstra kostnader til ferdigstillelse, finansieringskostnader og tap for tilbakekjøp av eiendommen på tvangssalg. Samlet erstatning ble satt til 3.830.000 kroner.

Selskap A ble videre tilkjent sakskostnader for tingrett og lagmannsrett med 479.635 kroner.

Dommen var ikke rettskraftig da Advokatbladet gikk i trykken. •

Første nordmann med lederverv i EMD på 24 år

Arnfinn Bårdsen lever en hektisk, men inspirerende tilværelse som dommer i Den europeiske menneskerettsdomstolen i Strasbourg. I dette intervjuet forteller han om overgangen fra Høyesterett, sin nye stilling som seksjonspresident, domstolens utfordringer i et urolig kontinent og Russlands akutte exit.

TEKST OG FOTO: JONAS FOSAAS

Arnfinn Bårdsen har gått en lang vei siden han på 1980-tallet var assistent for Sigvart Dagsland. Han ble utnevnt til dommer i Høyesterett i 2007.

STRASBOURG:

Da Advokatbladet møtte Arnfinn Bårdsen på hans hjemmebane i Strasbourg, var det gått over fire år siden han skiftet ut den sorte og burgunderrøde dommerkappen med den mørkeblå, og overtok stafettspinnen etter Erik Møse som norsk dommer i EMD.

Fra kontoret kan man gjennom de store vinduene se at våren har gjort sitt inntog i byen som er sete for en rekke internasjonale institusjoner. Hver morgen setter Bårdsen seg på sykkel og trækker ut fra byens sentrum til Europas rettslige sentrum, der EMD sammen med Europarådet og EU-parlamentet danner en geografisk trekant, bare et steinkast unna hverandre.

Overgangen fra å være en etablert dommer ved Norges øverste domstol, til fersk og ukjent i en betydelig større internasjonal organisasjon, er stor.

— Den faglige virksomheten er nært beslektet, og jussen er ikke så fremmed. Den store forskjellen er at EMD er en enorm organisasjon med et mangfold av rettskulturer, tradisjoner og språk, sier Bårdsen.

— I tillegg må man som ny kollega bygge profesjonelle og private relasjoner til en stor gruppe nye mennesker. Det krever energi på toppen av arbeidet.

STORE ULIKHETER

I de lange korridorene som strekker seg bak domstolens karakteristiske front, sitter dommere, jurister og funksjonærer fra 46 medlemsland på kontorer side om side. Noen har fargerike tegninger og dekorasjoner på kontordøra. Andre har ingen ting. De interne ulikhetene gjenspeiler seg på flere plan.

— Det er langt fra Island til Aserbajdsjan. Det er store forskjeller i alder, kultur, verdsettelse og yrkesbakgrunn blant dommerne. Det gjelder å finne balansen mellom å være ydmyk og tydelig. På den måten bygger man opp troverdighet og gode relasjoner, forteller Bårdsen.

— Jeg forsøker å være vennlig og respektfull overfor alle kollegaer, også dem jeg måtte være uenig med, sier han.

GODT SAMHOLD

Til tross for ulikheter beskriver han kulturen i domstolen som noe mer enn bare et arbeidskollegium.

På tvers av land og kulturer møtes dommerne på fritiden for middager, turer og kulturelle opplevelser. Flere ganger i uken møtes en gruppe kolleger med joggesko på beina for å holde både fysisk og psykisk form ved like. De interne relasjonene er vennskapelige og profesjonelle.

— Jeg var ikke forberedt på den store verdien av det kollegiale som er i denne institusjonen. Det er

ARNFINN BÅRDSSEN (56)
TITTEL: Dommer i EMD på permisjon fra Høyesterett
OPPRINNELIG FRA: Stavanger
BOSTED: Strasbourg i Frankrike
SIVILSTATUS: Gift, to døtre

Bårdsen utenfor den karakteristiske EMD-bygningen, som er tegnet av den britiske arkitekten Lord Richard Rogers. De to sylindrerne, som huser hver sin rettssal, symboliserer Justitias vektskåler.

en tone mellom oss som arbeider her som er inkluderende, respektfull og støttende. Samtidig er det en høy grad av profesjonalitet, som gjør at vi ikke legger noe personlig i opphetede diskusjoner om spørsmål av stor betydning.

— Forholdene ligger til rette for gode relasjoner. Mange av oss er på denne reisen alene. Vi tar vare på hverandre, forteller Bårdsen.

NY SEKSJONSPRESIDENT

Bårdsen ble mot slutten av fjoråret valgt av sine kolleger i plenum til seksjonspresident for en av fem seksjoner ved domstolen. Med det ble han den første nordmannen med lederverv i domstolen siden Rolv Ryssdal var domstolspresident 24 år tidligere.

— Hverdagen er ganske annerledes nå. Som seksjonspresident har jeg ansvaret for å lede driften av vår seksjon. Særlig viktig er arbeidet i kammer-saker der sju dommere deltar. Der er min oppgave blant annet å forberede og gjennomføre rådslagningene i de faste seksjonsmøtene hver tirsdag, forteller Bårdsen.

Som seksjonspresident er han også en del av presidentskapet, «le Bureau», som i tillegg til de fem seksjonslederne består av den irske presidenten for domstolen, Síofra O'Leary.

— Alle dommerne arbeider mye. Det ligger likevel i kortene at presidentskapet har betydelig mer

arbeid på noen områder enn de øvrige dommerne, sier Bårdsen.

FAST I STORKAMMER

Presidentskapets rolle er blant annet å treffe beslutninger og gi presidenten råd om den mer overordnede driften av domstolen. Seksjonslederne sitter i storkammerpanelet som avgjøre hvilke saker som skal slippe inn til behandling i storkammer, der de selv alltid deltar som seks av totalt 17 dommere. De øvrige blir valgt ved lodd-trekning.

— Det er et betydelig arbeid med forberedelser og gjennomføring av storkammersaker, påpeker Bårdsen.

Rollen som seksjonspresident innebærer dessuten betydelig mer planlegging og administrasjon.

— Institusjonen er preget av mangfold og profesjonalitet. Som leder er det min oppgave å legge til rette for et fruktbart og konstruktivt samarbeid mellom dommerne, og mellom dommerne og juristene. En viktig del av jobben er å fremme godt lagarbeid, hvor alle føler de er velkomne til å bidra optimalt, og samtidig forhindre at noen stemmer blir for dominerende, forteller han.

FRYKTER KLAGESTORM

Seksjonene er satt sammen med utgangspunkt

To klimasaker stod på menyen da de 17 utvalgte dommerne, ikledd sine fornemme kapper, fant sine plasser i den ærverdige rettssalen.

Bysten av Rolv Ryssdal er bygningens eneste skulpturelle fremstilling av en person.

i en fordeling av de fem største landene, samt momenter som geopolitisk bredde, alder, ansienitet og kjønn.

I seksjon II, der Bårdsen er president, er Tyrkia det største landet. I tillegg består seksjonen av Nord-Makedonia, Litauen, Finland, Malta, Belgia, Moldova, Kroatia og Norge.

— I betydelig grad dreier arbeidet i vår seksjon seg om å avgjøre tyrkiske saker. Tyrkia er det største medlemslandet i EMK og har omkring 22.000 verserende saker i domstolen for øyeblikket.

— En stor del av disse klagen gjelder situasjonen etter kuppforsøket i 2016. Vi er alvorlig bekymret for utviklingen, og for at vi i tiden som kommer vil motta ytterligere tusenvis av klager rettet mot Tyrkia. Domstolen må finne måter å håndtere det store antallet til dels nokså likeartede klager på, men det er også nødvendig å finne langsiktige politiske løsninger på denne situasjonen, sier han.

KLIMA PÅ AGENDAEN

Vi står i domstolens rettssal. Dommerbordet brer seg i en stor hestesko rundt et mørkeblått teppe med en sirkel av tolv gylne stjerner — det europeiske flagg. I midten av hestekoene har presidenten plass. Tre plasser til venstre står navnet til Bårdsen.

Påfølgende dag skal han ikle seg den mørkeblå dommerkappen og innta dommerstolen ved behandlingen av to av de tre klimasakene som nå verserer for storkammeret, KlimaSeniorinnen mot Sveits og Carême mot Frankrike.

— For oss reiser klimaspørsmålene en del nye materielle og prosessuelle spørsmål. Strategien er å bruke disse første storkammersakene til å peile ut en retning som vil effektivisere arbeidet med de øvrige klimasakene som ligger inne til behandling. Av denne grunn er de fleste andre klimasakene som allerede står for domstolen, inkludert klagen mot Norge i det såkalte «klimasøksmålet»,

stanset i påvente av denne avklaringen fra storkammeret, forteller Bårdsen.

I førstnevnte sak gikk fire eldre kvinner og klimaforeningen KlimaSeniorinnen til sak mot Sveits med påstand om at landet ikke har tilstrekkelig ambisiøse klimamål, eller innfører tilstrekkelige klimatiltak. De mener at klimaendringer har ført til hetebølger som har fått konsekvenser for en rekke eldre kvinner, både med sykdom og død.

— Et viktig prosessuelt spørsmål i den saken er i hvilken grad en organisasjon som ikke selv påstår å være offer for en konvensjonskrenkelse, kan være klagende part i en sak for domstolen, sier Bårdsen.

STORE UTFORDRINGER

Det andre klimasøksmålet kommer fra en tidligere fransk ordfører, Damien Carême, som klaget inn Frankrike for manglende utslippskutt. Også han retter oppmerksomheten mot hetebølger og havstigning, som han mener vil medføre at hans

Den europeiske menneskerettsdomstol

- Opprettet i 1959, har nå 46 medlemsstater.
  - Er en del av Europarådet.
  - Avgjørelsene er bindende for statene.
- Dømmer i saker der stater anklages for brudd på Den europeiske menneskerettskonvensjonen.
- Har avsagt om lag 20.000 dommer siden opprettelsen.
- For å klage til EMD, må alle nasjonale klagemidler være uttømt.
  - Klagefristen er fire måneder etter endelige avgjørelse i nasjonal domstol.
- EMD vurderer kun om staten har krenket en eller flere av menneskerettighetene i EMK.
- Totalt har EMD mottatt 2200 klager mot Norge i årenes løp, den siste i november 2022.
  - Norge ble dømt i 44 av sakene.

Kilde: NIM

Representanter for organisasjonen
KlimaSeniorinnen demonstrerte
utenfor domstolen.

bosted på den franske nordvest-kysten vil ligge under vann i løpet av tyve år.

I motsetning til saken mot Sveits, har franske domstoler allerede besluttet å stramme inn klimatil-takene for å kutte utslippsnivået ytterligere. Likevel ønsker den tidligere ordføreren en vurdering av om landets tiltak i forbindelse med klimaendringene krenker retten til privatliv og familieliv.

Den tredje klimasaken er Duarte m.fl. mot Portugal m.fl., der seks portugisiske barn og unge klager mot 33 stater, Norge inkludert, for manglende beskyttelse av borgerne på bakgrunn av for svak klimapolitikk. Også denne saken, hvor det skal holdes muntlige høringer til høsten, reiser vanskelige prosessuelle og materielle spørsmål.

RUSSLANDS EXIT

Rogalendingen nærmer seg halvveis i sin periode som dommer i EMD. Han begynte som én av 47 dommere. Nå er han én av 46.

Våren 2022 ble det besluttet at domstolens største medlemsland både i størrelse og antall saker, Russland, fra og med 16. september 2022 ikke lenger var en del av EMK. Beslutningen ble tatt etter at Europarådets ministerkomité 16 mars samme år ekskluderte landet fra Europarådet, som følge av landets invasjon av Ukraina. Dermed forlot også den russiske dommeren domstolen.

— Russlands exit betyr at mer enn 140 millioner mennesker ikke lenger er beskyttet av konvensjonen, noe som har ført til en markert svekkelse av vernet

Arnfinn Bårdsens romslige kontor er blottet for vegg-
pyrd og annen pynt.

I dette rommet møtes 17 av domstolens 46 dommere i
storkammer for å behandle særlig betydningsfulle saker.
Som seksjonspresident er Arnfinn Bårdsen alltid med.

av fundamentale rettigheter i Russland, sier Bårdsen.

Han understreker samtidig at domstolen har jurisdiksjon til å avgjøre alle saker mot Russland om påståtte krenkelser som fant sted frem til og med 16. september 2022, og at behandlingen av disse sakene fortsetter.

— Det verserer omkring 17.000 russiske saker som vi vil prioritere i varierende grad. De interstatlige sakene og de som kan belyse rekkevidden av ansvarsforhold i krigssituasjonen blir prioritert, mens de andre sakene blir behandlet mer forenklet. Med tanke på fremtiden er det uansett viktig å etablere ansvar i de sakene der det er grunnlag for det, sier Bårdsen.

RETTSSTATEN UNDER PRESS

Et utviklingstrekk som bekymrer, er svekkelsen av den demokratiske rettsstaten i Europa, forteller Bårdsen, som legger til at det snarere er et mønster enn enkelttilfeller.

— Vi ser mange og klare tegn på en farlig forvirring og vulgarisering av de demokratiske beslutningsprosessene, og angrep mot domstolene og deres uavhengighet. Den demokratiske rettsstaten er under press, sier Bårdsen.

— Domstolen og medlemslandene må forholde seg realistisk, og følge nøye med på en retorikk og politikk som i sin kjerne trekker i tvil eller direkte bryter med selve fundamentet for de verdiene som Europarådet, EMK og domstolen skal arbeide for å beskytte, sier han. •

Taletid i EMD: 30 minutter

I EMD er de muntlige høringene sterkt komprimerte, men bak de korte innleggene ligger det gjerne mange års arbeid. MR-utvalget har besøkt EMD og lært om hvordan domstolen fungerer på innsiden.

TEKST OG FOTO: JONAS FOSAAS

STRASBOURG:

Advokatforeningens menneskerettighetsutvalg har vært på studietur til Strasbourg, der de fulgte to klimasaker for storkammer i EMD og hadde møter med blant annet torturovervåkningskomitéen og Europarådets menneskerettskommisær.

— Vi fikk en bedre og utvidet forståelse av hvordan Europarådet fungerer i praksis. Det er av stor verdi for oss å knytte kontakter der, sier leder for utvalget, Maria Hessen Jacobsen.

Første stopp var Europarådets nyeste bygning, Agora, der torturovervåkningskomitéen CPT holder til. Komitéen arbeider med forebygging av tortur og umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff, og gjennomfører besøk til forvaringssteder i medlemslandene, som fengsler og psykiatriske sykehus og politistasjoner.

Til stede for å møte de åtte norske advokatene var avdelingsleder for første avdeling, Marco Leidekker fra Nederland, og tyske Almut Schröder fra andre avdeling.

De fortalte om komitéens funksjon og

Fra v. Morten Engesbak, Karsten A. Anfinsen, Ellen-Karine Hektoen, Constance Holm, Maria H. Jacobsen, Else Leona McClimans, Nicolai Skjerdal og Kristian Fredheim utenfor EMD.

rolle i Europarådet, før de ønsket å lære mer om pågående utfordringer i tilknytning til norske institusjoner. Særlig ble behandling av innsatte i norske fengsler nevnt som en utfordring. Påfølgende dag annonserte CPT at Norge er blant landene de vil inspirere i 2024.

— Vi har blitt enige om å ha en dialog videre om problemstillinger vi mener er viktig for deres arbeid, forteller Jacobsen.

PÅ INNSIDEN AV EMD

Utvalget besøkte også to representanter for Europarådets menneskerettskommisær, Matthieu Birker og Bara Battie, som snakket om institusjonens arbeid med å bistå medlemslandene i å gjennomføre EMK og sørge for en effektiv overholdelse av menneskerettighetene.

Den innholdsrike reisen fortsatte til EMD, der Norges representant, Arnfinn Bårdsen, ventet.

— Bårdsen hadde en svært interessant gjennomgang av klimasakene vi skulle følge neste dag, og hvordan domstolen fungerte på innsiden. Det var stort å høre om. Veldig mye av det vi jobber med i hverdagen handler om rett som er laget i EMD, sier Jacobsen.

HØYTIDELIG RETTSSAK

Da første klimasak var i gang for EMD i storkammer neste dag, satt utvalget på orkesterplass da Bårdsen og 16 andre dommere trådte ut fra bakrommet og plasserte seg rundt dommerbordet.

— Det var høytidelig å overvære klimasakene. Rettssakene i EMD foregår på en helt annen måte enn i Norge,

ved at de muntlige høringene nærmest fremstår som formaliteter. Det blir en mer komprimert saksfremstilling når man skal oppsummere mange års arbeid på tretti minutter, sier Jacobsen.

I storkammersaker i EMD får sakens parter en halvtime hver til å holde innlegg, før eventuelle tredjepartsinnlegg og spørsmål fra dommerne følger. Dommerne er godt forberedt på faktum og jussen, og den muntlige prosessen er kort og effektiv.

— Vi fikk også anledning til å snakke med saksøkerne og deres advokater. Det ga oss et innblikk i hvor mange år, mennesker og arbeidstimer som kreves for å føre klimasakene. Det foregår mange hundre prosesser på klima akkurat nå, forteller Jacobsen.

STRATEGISKE SØKSMÅL

Hun er spesielt imponert over de strategiske prosessene som foregår verden over for å løfte frem de riktige klimasakene for domstolen.

— Disse sakene er kroneksempel på strategisk rettssaksføring. Greenpeace, som bisto KlimaSeniorinnen mot Sveits, er involvert i lignende søksmål i mange andre land i verden, og går strategisk til verks for å velge ut de riktige sakene slik at de kan påvirke politiske prosesser gjennom domstolskontroll. Det er utrolig interessant, sier Jacobsen.

— Videre var det kraftfullt å se Jenny Sandvig, fagdirektør i NIM, holde et så godt tredjepartsinnlegg i klimasaken. Det ble tydelig at det var en historisk begivenhet, sier hun. •

**Russlands exit
betyr at mer enn
140 millioner
mennesker
ikke lenger er
beskyttet av
konvensjonen.**

NYINNMELDTE
Advokatfullmektiger
Askim Mari Stavne Advokatene Strøm & Pedersen AS TRONDHEIM
Behrens Henrik August Advokatfirmaet Føyen AS OSLO
Bjørlykke Adrian Ribsskog Myhre Advokatfirma AS DRAMMEN
Bringsjord Andreas Advokatfirmaet Simonsen Vogt Wiig AS TROMSØ
Brunsell Kine Advokatfirmaet Wiersholm AS OSLO
Clausen Kristoffer Svensson Nøkleby Advokatfirma ANS DRAMMEN
Dahl Vebjørn Advokatfirmaet CLP DA OSLO
Dale Mia Elise Tenden Advokatfirma ANS TØNSBERG
Engan Morten August Advokatfirmaet Skarpholt AS OSLO
Heide Brage Advokatfirmaet Thommessen AS OSLO
Helberg Trude Marlen Organtini Myhre Advokatfirma AS DRAMMEN
Holth Marius BDO Advokater AS OSLO
Jakobsen Victoria Helen KPMG Law Advokatfirma AS TROMSØ
Jensen Magnus Rindahl Zenit Advokater AS TØNSBERG
Karlsen Tord Nyland Elden Advokatfirma AS - Tromsø TROMSØ
Kruken Jon Lauvstad Advokatfirmaet CLP DA OSLO
Kvamme Christian Limi Advokatfirmaet Steinar Thomassen TØNSBERG
Landa Sigrid Frafjord Advokatfirmaet Thommessen AS OSLO
Lie Adrian Alexander Visnes Advokatfirmaet Thommessen AS BERGEN
Lockert Ingvild Ladegård Deloitte Advokatfirma AS OSLO
Markeng Christiane Østby Aarskog Advokatfirma AS HAMAR
Mikkelsen Adrian Markus Åsheim Ernst & Young Advokatfirma AS OSLO
Nilsen Siri Margrethe Advokatfirmaet Legalis AS OSLO
Oksavik Johanne Sveen Wahl-Larsen Advokatfirma AS OSLO
Orstad-Lekven Halvor Advokatfirmaet Torstrup AS STAVANGER
Rikardsen Frøydis Helene Ulvåg Onsagers AS OSLO
Sandvik Christiane Skeide SANDS Advokatfirma DA BERGEN
Schei Skage Advokatfirmaet Økland & Co DA LILLESTRØM
Seehusen Kristin HELP Forsikring AS OSLO
Seemann-Berg Knut CMS Kluge Advokatfirma AS OSLO
Selland Karina Advokatfirmaet Halvorsen & Co AS LILLESTRØM
Spjelkaviknes Petter Advokatfirmaet PricewaterhouseCoopers AS OSLO
Sund Hallvard Arntzen de Besche Advokatfirma AS OSLO
Szilvay Håkon Hauge Rime Advokatfirma DA OSLO
Tallerud Jonas Advokatfirmaet Thommessen AS OSLO
Thomassen Maren Advokatfirmaet Vialto Partners AS KRISTIANSAND S
Fullmektig hos internadvokat
Brean Isak Crawford & Company (Norway) AS LYSAKER
Gangsø Silje Nygård HELP Forsikring AS OSLO
Jacobsen Sofie Rud HELP Forsikring AS OSLO
Kummeneje Janne Loen DNV AS HØVIK
Fullmektig hos offentlig advokat
Olsen Simon Ekroll Halden kommune HALDEN
Tanbjør Kathrine Hatlen Sykehusinnkjøp HF DRAMMEN
Fullmektig hos organisasjonsadvokat
Aasan Maren Bondelagets Servicekontor AS OSLO
Bjerkvik Verner Bondelagets Servicekontor AS OSLO
Vollset Morten Norges Juristforbund OSLO
Internadvokat
Hallandvik Karen Elisabeth Tomra Systems ASA ASKER
Haug Olaug Katinka Willumsen Equinor ASA FORNEBU
Steigberg Ragnhild Swedbank Norge NUF OSLO

Organisasjonsadvokat
Vasshus Erlend Norges Rederiforbund OSLO
Privatpraktiserende advokater
Friptu Nicoleta Advokatfirmaet Nicole Friptu OSLO
Kunze Robin Alexander SANDS Advokatfirma DA OSLO
Svendsen Håkon Advokatfirmaet Skaue Svendsen OSLO

GJENINNMELDTE
Advokatfullmektiger
Pedersen Bendik Bang Advokatfirmaet Thommessen AS OSLO
Fullmektig hos internadvokat
Østreng Iris COWI AS OSLO
Internadvokat
Brox Martin Dune Analytics AS ØSTERÅS
Hilde Astrid Margrethe Agder Energi Nett AS ARENDAL
Hjemli Mikkel Tyskeberg Protector Forsikring ASA OSLO
Johansen Anders Stokkenes Valinor AS STAVANGER
Kumra Sumeet Kaur Intertrust (Norway) AS OSLO
Ringbakken Svein Arild Den Norske Krigsforsikring for Skib Gjensidig forening OSLO
Offentlig ansatt advokat
Salberg Inger Synnøve Skjeppe Moss kommune MOSS
Skodvin Therese Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten BERGEN

Organisasjonsadvokat
Egseth Linda Leiro NHO Geneo OSLO
Eikrem Ragne Gunhild NHO Luftfart OSLO
Rørvik Marianne Negotia OSLO
Privatpraktiserende advokater
Alsвик Hildegunn Advokatfirmaet Wiersholm AS OSLO
Enger Siril Jonsson Fra naa advokat Siril Jonsson Enger FJERDINGBY
Gjersøyen Nina Advokat Nina Gjersøyen HØVIK
Gjesteland Veronica Knudsen CMS Kluge Advokatfirma AS STAVANGER
Holen Kaja Advokatfirmaet Thommessen AS OSLO
Jetlund Ragnhild Advokatfirmaet Johnsrud & Co AS HAMAR
Løtveit Bjørn Kvale Advokatfirma DA - avd. Tromsø OSLO
Norum Kenneth Advokat Norum AS VOLLEN
Oksavik Oscar Johannes SANDS Advokatfirma DA OSLO
Skajaa Lynne Lexolve Advokater AS OSLO

MEDLEMMER SOM HAR ENDRET STATUS
Fra aktiv til pensjonist
Giltun Raymond OSLO
Sørensen Tore Normann OSLO

Flere domstoler skal teste lyd- og bildeopptak

Prosjektet er en utvidelse av prøveprosjektene som tidligere har vært kjørt i Nord-Troms og Senja tingrett, og omfatter Oslo tingrett og Sør-Rogaland tingrett, Borgarting lagmannsrett og Hålogaland lagmannsrett. – De tidligere prøveprosjektene lærte oss at de tekniske løsningene var lite hensiktsmessige, samt at regelverket må videreutvikles. Nettopp dette handler den nye prosjektfasen om, sier prosjektansvarlig i DA, Bjørn Olav Kvendset.

SEKSUALLOVBRUDDSSAKER:

Ber Høyesterett styre rettsutviklingen i en mer human retning

Ett år og fire måneder i straff for å bruke en sovende persons hånd til å masturbere egen penis i noen sekunder er helt uforholdsmessig og fremmed i vår strafferettstenkning, mener lagdommer Rune Bård Hansen.

TEKST: TINIUS SVENDSEN

I mars i år avsa Høyesterett dom (HR-2023-535-A) i en sak som gjaldt voldtekt til seksuell omgang uten samleie. En tidligere ustraffet mann ble her dømt til ett år og fire måneders fengsel for å ha brukt en sovende kvinnes hånd til å masturbere egen penis. Forholdet skjedde for seks og et halvt år siden.

For tingretten og lagmannsretten anslo kvinnen at hun trakk hånden til seg etter ti sekunder, og iallfall ikke mer enn ett minutt. Fornærmede og domfelte var begge i 20-årsalderen da det straffbare forholdet fant sted.

Flere har i kjølvannet av dommen tatt til orde for at straffen er uforholdsmessig streng. Blant dem lagdommer Rune Bård Hansen.

– Straffeutmålingen i denne saken er helt fremmed for vår strafferettstenkning. Det er fullstendig uforholdsmessig og inhumant å sette et menneske i 20-årene inn til soning i ett år og fire måneder for et slikt overgrep, sier han.

– Straffutmålingen i denne saken er et resultat av den kraftige skjerpelsen av straffenivået for voldtekt som fant sted i 2010, sier Hansen.

– Stortinget hadde da en berettiget oppfatning om at straffene for voldtekt og vold var alt for milde, men pendelen slo for langt og unyansert til den andre siden, fortsetter han.

– Straffelovens forarbeider går forenklet sagt ut på at «flest mulig skal straffes strengest mulig for voldtekt». Som tidligere høyesterettsdommer Magnus Matningsdal tidligere har uttalt i Advokatbladet i nr. 2/2022, virker enkelte punkter i forarbeidene som om de er skrevet med en form for fanatisme, sier Hansen.

– MÅ FORVENTE HANDLEKRAFT

Hansen peker på at Høyesterett i masturbasjonsdommen indirekte reiser kritikk mot forarbeidene, og at det tilsynelatende fremkommer at øverste instans synes straffutmålingen blir for streng.

I dommen heter det at «et lavere utgangspunkt enn fengsel i 1 år og 6 måneder lar seg vanskelig forene med uttalelsene i forarbeidene, selv om straffverdighetsbetraktninger kan tale for å gå ytterligere ned».

Rune Bård Hansen er lagdommer i Agder lagmannsrett, og sitter også i dommernes mediegruppe. Han er tidligere politimester i Vestfold. Foto: Kirvil Håberg

– Jeg forstår selvsagt at så unyanserte forarbeidsuttalelser byr på problemer for Høyesterett å komme rundt. Men når disse fører til så urimelige strenge straffer som på dette saksområdet, er det likevel grunn til å forvente at Høyesterett utviser handlekraft og mer aktivt styrer rettsutviklingen i mer human retning, sier Hansen.

Etter å ha konkludert med at et lavere utgangspunkt enn fengsel i ett år og seks måneder vanskelig lot seg forene med uttalelsene i forarbeidene, vurderer Høyesterett det lange tidsforløpet som en formildende omstendighet. Særlig formildende synes perioden likevel ikke å ha vært, i det fengselsstraffen ble redusert med sparsomme to måneder.

Hansen betrakter straffereduksjonen som utpreget symbolsk.

– Høyesteretts drøftelse av lang tid som formildende omstendighet i avsnittene 30-34 setter jeg spørsmålstegn ved. For et så særegent og forholdsvis mindre alvorlig overgrep som her, burde tidsforløpet gitt grunnlag for et langt større fradrag, sier han.

VIL HA FØLBARE REAKSJONER

Lagdommeren understreker at seksuallovbrudd skal straffes med følbare reaksjoner, og at han selv gjentatte ganger har skjerpet tingrettenes straffutmåling i slike saker.

– Det er ikke tvil om at domfelte har begått et seksuelt overgrep og at det må reageres med straff. Handlingen er likevel, som Høyesterett påpeker, helt i nedre sjikt av hva som rammes av § 291. Det må markeres at oppførselen er fullstendig uakseptabel, men den allmennpreventive virkningen av et så strengt straffenivå er sterkt overdrevet og kan ikke forsvare reaksjonen, sier Hansen.

– Etter mitt syn burde utgangspunktet for straffen være fengsel i omtrent seks måneder, som grunnet tidsforløpet reduseres til fengsel i 90 til 120 dager. Også dette ville vært en streng reaksjon. Men straffen ville ha vært rimelig og den vil le ha stått i forhold til lovbruddet samtidig som den ivaretok hensynet til fornærmede, sier Hansen. •

Les en mer omfattende versjon av artikkelen på Advokatbladet.no.

Informasjon om jobb-bytter hentes fra Advokatforeningens medlemsregister. Du kan også sende informasjon direkte til redaksjonen@advokatbladet.no

Frist for innsendelse til neste utgave er 2. juni. Spalten er kun for medlemmer av Advokatforeningen.

ADVOKAT MALIN FRITZØE ØSTMAN har sluttet i Advokatfirmaet Økland og begynt i Advokatfirmaet SGB Storløkken AS i Oslo.

ADVOKAT KARINA JOHNSEN har sluttet i Svensson Nøkleby Advokatfirma ANS i Drammen og begynt i Langseth Advokatfirma DA i Oslo.

ADVOKAT NINA HAANES HESSEN har sluttet i SANDS Advokatfirma DA i Oslo og begynt i Handelsbanken i Oslo.

ADVOKAT AXEL WOXHØ har sluttet i Jordanes Investments AS i Oslo og kommet tilbake til Advokatfirmaet CLP DA i Oslo.

ADVOKAT INGRID WEDØ har sluttet i Advokatene Christian Wiig & Co AS i Trondheim og begynt i Advokatfirmaet Simonsen Vogt Wiig Trondheim AS.

ADVOKAT SILJE-MARIE W. BLOMKVIST har sluttet i Elden Advokatfirma AS i Oslo og begynt i Wikborg Rein Advokatfirma AS i Oslo.

ADVOKAT MARIT LILAND FREDRIKSEN har sluttet i Advokatfirmaet Simonsen Vogt Wiig AS i Tromsø og begynt i Kongsberg Satellite Services AS i Tromsø.

ADVOKAT EINAR CHRISTIE ELLINGSEN har sluttet i Ryger Advokatfirma AS i Bergen og begynt i Mazars Legal Advokater AS i Oslo.

ADVOKAT YANA BEATE TOTLAND har sluttet i Huseierne og tiltrådt som partner i Advokatfirmaet Stadheim Vollen Parelus DA i Oslo.

ADVOKAT MARTIN DALEN har sluttet i Advokatfirmaet Tryti AS i Oslo og tiltrådt som partner i Skjerpen Bugge Advokatfirma AS i Oslo.

ADVOKAT CAMILLA NEUBERTH har sluttet i Langseth Advokatfirma DA i Oslo og begynt i Norlandia Services AS i Moss.

ADVOKAT ANITA GERDIN har sluttet i Eksfin – Eksportfinansiering i Norge i Oslo, og startet i Lockton Norway AS i Oslo.

Kapital Jus

JUS tilbyr et unikt annonsemiljø som treffer både næringslivet og advokatene. Magasinet har en redaksjonell profil med artikler innen jus, finans, skatt og annet interessant, skrevet for næringslivsfolk og advokater. Magasinet gir en unik mulighet for annonsering og profilering av juridiske tjenester. Magasinet har lengre levetid enn dagsavisen, og hver tredje leser tar vare på magasinet.

Utgivelser 2023:

19. mai

6. oktober

29. desember

Kontakt **Caroline Reed Smith-Meyer**
+47 900 15 283 // caroline.smith.meyer@hegnar.no

Kapital

JUS-KURS I APRIL, MAI OG JUNI

APRIL

Masterclass i arbeidsrett	26. APR
Masterclass i compliance: Lederskap og forretningsforståelse	27. APR

MAI

Compliance – grunnleggende metodikk og rettslige rammer	2. MAI
Entreprisedagen	3. MAI
Det årlige kurset i offentlige anskaffelser	4.–5. MAI
Regelteknikk – gjennomføring av forordninger og direktiver i norsk rett	9. MAI
Profesjonell forhandling – fordypning i flerpartsforhandlinger	9. MAI
Det årlige kurset i forvaltningsrett	9. MAI
Vitnepsykologi	10. MAI
EØS-rett i praksis – fordypning	11. MAI
Ankeforberedelse og prosedyre for Høyesterett i sivile saker	15. MAI
Personvernombudkurs – Del II	24. MAI
Kollektiv arbeidsrett – sentrale emner	30. MAI

JUNI

Det årlige arbeidsrettskurset i Oslo	1.–2. JUN
Advokatenes fagdager	1.–2. JUN
Statsansatterett	5. JUN
Livestream: Statsansatterett	5. JUN
Det årlige konkursrettskurset	8.–9. JUN
Masterclass i personvern: Bruk av skytjenester og overføring av personopplysninger	12. JUN
Masterclass i compliance: Sikkerhetsmessige forhold ved virksomhetsstyring	13. JUN
Taushetsplikten og personvernet i helsesektoren	14.–15. JUN
Profesjonell forhandling – fordypning i vanskelige forhandlinger	14. JUN

BLI JUS-ABONNENT!

Du får tilgang til over 360 digitale kurs. I tillegg får du fordelspris på fysiske, årlige JUS-kurs. Se jus.no for kursoversikt og påmelding.

JUS JURISTENES
UTDANNINGSSENTER

Påmelding på jus.no

- KRAVENE ØKER TIL LANDSBYADVOKATENE

Advokat Tove J. Røddesnes er bistandsadvokat og forsvarer, og tror samfunnet vil slite med å rekruttere advokater til denne viktige samfunnsrollen, om ikke salærsatsen og stykkprisene heves. At bostyrere får nesten dobbelt så godt betalt, er vanskelig å forsvare, mener hun.

TEKST OG FOTO: GEORG MATHISEN

Stjørdal er en fremoverlent by, sier Tove J. Røddesnes. Hun smiler av fordomsfulle betraktninger om at «fremoverlent» ikke er det du vanligvis hører først i beskrivelsen av en trøndelagsby.

Kan det være fordi flyplassen ligger her at hun opplever hjemstedet slik?

— Kanskje er det det, men det er fokus på utvikling og å være litt på forskudd, sier hun.

Stjørdal er størst i Nord-Trøndelag. Kommunen har passert Steinkjer kommune, og kommunesenteret Stjørdals-halsen har passert Steinkjer som største tettsted i eksfylket.

Røddesnes forteller at selv om det ikke er tvil om at Stjørdal føler seg som en del av det tidligere Nord-Trøndelag, så er akkurat dette et tilfelle der sammenslåingene av både fylke og domstoler har gått svært så fredelig for seg. Resultatet har blitt bra også for advokatene, mener hun.

– Hva er den største utfordringen ved å jobbe som advokat på Stjørdal?

— Det er få utfordringer her. Men det følger noen med at Stjørdal er en relativt liten plass. Jeg prøver å tenke ekstra nøye gjennom habilitet, og ikke minst det å verne om fritiden min og få den gode balansen mellom fritid og jobb. Jeg jobber mye som bistandsadvokat. Da er man innom tøffe saker, og det er greit å tenke gjennom hvilke saker man skal ta og ikke.

– Og det morsomste?

— Jeg trives utrolig godt med kontorfellesskapet som jeg er i, og med stedet, selv om dette var en by jeg forlot da jeg var 19 og sa at jeg aldri skulle flytte tilbake til.

– Kan du trekke frem en utviklingstrend som preger kontoret ditt nå?

— Her har vi vært litt preget av et generasjonsskifte. Vi har

omstrukturert og gjort noen endringer organisatorisk. Tore Welde, som har drevet Advokatfirmaet Welde siden han startet det i 1982, har trukket seg ut nå. Så er vi tre partnere som har overtatt og som driver egne aksjeselskaper under Advokatfirmaet Welde. I tillegg har vi tatt inn en fullmektig. Det er en veldig spennende rolle å få nye advokatspirer til å vokse.

”

Den nye voldsoffer-erstatningsloven er en lov som hadde fortjent en mer grundig vurdering og at de faglige rådene var blitt hørt.

som de skal føle at det skal bli personlig. Balansen mellom kvalitet og kvantitet og kommunikasjon har vært en utfordring.

– Hvilken sak har du lært mest av i karrieren din?

— I alle sakene helt i starten var det mye læring. Det er en bratt læringskurve når du kommer rett ut av studiene og inn i advokatyrrket. Etter to måneder havnet jeg i det som viste seg å være det største besøket i hele Norge av et stoff som ikke var på narkotikalistene, men som ble forfulgt under derivatregelen. Det endte med frifinnelse til slutt, og saken gikk helt til Høyesterett. Jeg var hos påtalemyndigheten da, og statsadvokaten tok saken, men det var mye frustrasjon og en vanskelig sak. Jeg tror den kjepphøyheten man har som nyutdannet, raskt blir forvandlet til ydmykhet.

– Hvilken lov bør endres fortest mulig, og hvorfor?

— Den nye voldsoffererstatningsloven er en lov som hadde fortjent en mer grundig vurdering og at de faglige rådene var

– Den største saken du har jobbet med det siste året, hva handlet den om?

— Jeg er en av bistandsadvokatene i saken med kommuneoverlegen i Trøndelag og representerer mange av de fornærmede. Det har vært et år med mange spennende saker, men i omfang er det uten tvil den største.

– Har du lært noe nytt av den?

— Utfordringen er å nå ut til mange med god nok informasjon samtidig

blitt hørt. Det er veldig sårbare mennesker som omhandles i den loven, og det er ikke for sent å snu.

– Frykter du konsekvensene for deg selv og kontoret ditt når rettsrådsmonopolet blir opphevet?

— Nei, kvalitet er viktig når det gjelder rettsrådsarbeid. Så ser jeg at advokatrollen i større og større grad blir spesialisert. Det er ikke så mange generalister igjen. Det stilles strengere og strengere krav også til oss landsbyadvokatene. Det kan være yrkesgrupper som kan gi bedre juridiske råd på særområder enn vi kan, men det er viktig å ha kvalitet og kontroll.

– Er det utviklingstrekk i advokatyrrket som du er kritisk til?

— Den offentlige salærsatsen. Jeg jobber også litt innimellom som forsvarer, og der sier forskriften at man får for eksempel en halv gang den offentlige salærsatsen for å skrive anke i fengslingsaker. Stykkprissaker går ofte i minus. Sytti prosent av alle sakene mine faller inn under den.

— Vi er et land som streber etter å vise de andre i verden at vi har et stødig demokrati og et uavhengig og trygt rettsvesen, men vi vil slite med å rekruttere advokater i denne viktige samfunnsrollen dersom vi ikke gjør noe. Jeg jobbet nyttårsaften og fikk en drapssak i påsken. Du er avhengig av en tålmodig familie og mulighet til å kaste deg rundt. To av dem som jeg sitter i kontorfellesskap med, tar på seg verv som bostyrer. De får nesten dobbelt betaling for en offentlig jobb. Det er store forskjeller som er vanskelige å forsvare.

– Og trekk du synes er positive?

— Ja, heldigvis er det det. Særlig her i Trøndelag har vi fått til et godt samarbeid advokatene imellom, på tvers av profesjonene, blant annet mellom oss private advokatene, påtalemyndighetene og domstolene. Vi har fått mye mer av nyttige samarbeidsmøter og aktørmøter.

– Hvem er ditt faglige forbilde?

— Det er mange. Men jeg jobbet i påtalemyndigheten før. Tore Welde var forsvarer, og vi hadde utrolig mange diskusjoner. Vi kunne være uenige så det gikk en kule varmt. Så ble vi kollegaer, og jeg setter fortsatt pris på de diskusjonene vi har. Han er utrolig kunnskapsrik. Heldigvis er han så mye innom kontoret selv om han er blitt pensjonist, at vi fremdeles kan dra nytte av hans kunnskaper.

– Hvilken advokat ville du helst invitere på middag, og hva ville du servert?

— Det er mange fine advokater. Jeg har en kollega her på Innherred, Theo Dretvik. Vi kommer godt overens selv om vi er veldig forskjellige. Det er alltid hyggelig når vi møtes, uavhengig av hvilken side han er på. Jeg har hytte der han bor — den vakre perlen Inderøy — så da skulle det i så fall vært servert lokal mat og drikke. Mat fra Inderøy Slakteri; sikkert sodd. Akevitt fra Inderøy Brenneri, litt kombucha fra Surf Kombucha. Dessert fra Gangstad Gårdsysteri — vi har hytte rett i nærheten av Gangstad. •

Tove J. Røddesnes.

NAVN: Tove J. Røddesnes

ALDER: 45 år

STILLING: Advokat i Advokat Tove J. Røddesnes AS, partner i Advokatfirmaet Welde

SPESIALITET: Bistandsadvokat

HADDE SPESIALFAG I: Politi- og påtalerett

FAMILIE: Gift, to barn (10 og 12 år)

BOSTED: Stjørdal

OPPRINNELIG FRA: Stjørdal

Sommelier-hobbyisten

Hun hadde likt det lenge. Smakt på det ofte. Særlig de gode. Men det var først da landet stengte og koronaviruset herjet, at Kjersti Holum Karlstrøms lidenskap ble utviklet til en ordentlig hobby.

TEKST: THEA N. DAHL

Nå blir hun blant annet beskrevet som en «drivende dyktig kokk og vinkjenner», selv om hun selv mener det er en kraftig overdrivelse.

– Jeg har alltid vært glad i mat og vin, og under pandemien ble det raskt klart at jeg måtte finne meg en hobby. Jeg begynte med strikking, men ble rastløs. Jeg begynte derfor å lese om vin og å lytte til vin-podkaster. Det artigste er når fagkunnskap kombineres med en dose humor, slik som i «Jeg kan ingenting om vin» med Thomas Giertsen og vinjournalist Merete Bø, eller «Ukens vintips med Svein». Kunnskapen blir operativ og enkelt tilgjengelig, forklarer SANDS-partneren fra Tromsø.

Hjemme har hun et vinskap som «bare» rommer 80 flasker – noen samleobjekter inkludert. Resten av flaskene er spredt rundt i huset i mangel på vinkjeller. Karlstrøm forteller at mannen er i gang med å planlegge et dedikert vinrom.

– Jeg har ingen plan om å bli sommelier. Jeg vil bare finne – og drikke – gode viner. Når man har hørt og lest mye, får man etter hvert en følelse om hva som passer, og da er det gøy når det treffer. Det er imidlertid en dyr hobby som merkes på pengeboken, sier hun.

- GIR LIVET MENING

Tromsø-advokatens kulturelle liv består av mer enn bare mat og drikke.

– Kultur er et mangfoldig begrep og rommer mange aspekter. Jeg mener det setter både mitt liv og verden generelt i perspektiv. Det gir livet mitt mening og innhold, sier Karlstrøm.

– Kan du anbefale en aktuell kulturopplevelse som våre lesere bør få med seg?

– Alle burde dra på topptur i Lyngen. Det er fantastisk – men husk å sjekke skredvarsel. Ellers vil jeg som finnmarking absolutt anbefale å ta turen til Alta for å oppleve Finnmarksløpet på vinteren, eller laksefiske i Altaelva om man noen gang skulle få muligheten. Det er unike opplevelser.

HJERNEDØD, MEN VERDT DET

Anbefalinger om friluftsliv til tross, er det musikk, og også litteratur, som berører Karlstrøm mest.

Boktips: Napoli-kvartetten av Elena Ferrante

– Alle burde dra på topptur i Lyngen. Det er fantastisk – men husk å sjekke skredvarsel.

– Ord har en sterk virkning på meg. Både Napoli-kvartetten av Elena Ferrante og trilogien om «Gutten» av Jón Kalman Stefánsson har kvaliteter jeg liker godt. De er modige og direkte i språket, med skarpe skildringer av menneskers indre liv, sier hun.

– Og så er jeg glad i dikt. «Det er den draumen» av Olav Hauge er at av de fineste diktene jeg vet. Jeg liker også nordnorske lyrikere, slik som Helge Stangnes, som beskriver det særegne nordnorske livet og naturen.

TV-titting blir det derimot lite av. Karlstrøm har fått mye tyn for at hun så «Sex og singelliv» for første gang så sent som i fjor.

– Den serien er totalt hjernedød, men så verdt det. For litt mer substans vil jeg anbefale miniserien «Normal people». Den er heller ikke ny, men veldig god.

– Hvem vil du utfordre som neste advokat ut i Kulturtipset?

– Elise Johansen i Wikborg Rein. Hun er en dyktig jurist, i tillegg til å være sprudlende og sporty. Hun er tidligere toppidrettsutøver i volleyball, og jeg tenker hun kan bidra med noen spennende tanker om sport og kultur.

I starten av mai debuterer Kjersti Holum Karlstrøm som forfatter. Sammen med to andre advokater har hun skrevet kommentarutgave til forsyningsforskriften. Foto: Privat

HVEM: Kjersti Holum Karlstrøm

TITTEL: Partner

ARBEIDSTED: SANDS, Tromsø

ALDER: 47

SIVIL STATUS: Gift, 3 barn

SPESIALISERING: Offentlige anskaffelser

Serietips!

KARLSTRØMS VINHJØRNE
Har man disse flaskene i skapet, er man beredt for enhver anledning, ifølge Kjersti Holum Karlstrøm.

Weinert Malbec (Rødvin, Argentina. Pris: 389,90 kr for en magnumflaske)
«Et av de beste kjøpene når det kommer til kvalitet vs. vin.»

Castagnano Montemisio Offida Pecorino (Hvitvin, Italia. Pris: 149 kr)
«Nydelig til sjømatpasta!»

Hirsch San Andreas Fault Pinot Noir (Rødvin, USA. Pris: 664,90 kr)
«Koster litt, men vel verdt pengene.»

Charles Heidsieck Brut Réserve (Champagne, Frankrike. Pris: 529,90 kr)
«En allround champagne som passer til alt.»

ADVOKATENES FAGDAGER 2023

Hans Orkester

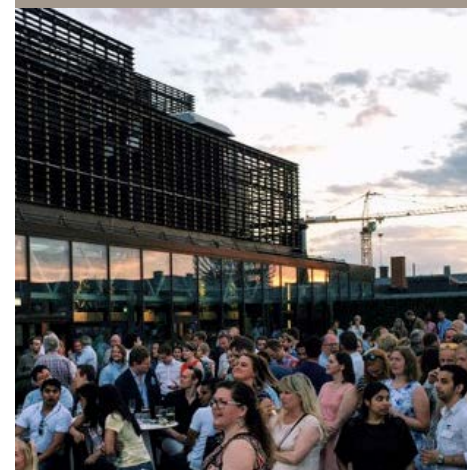
Fag, fest og fellesskap
1.–2. juni

Advokatenesfagdager.no

fest

Fest og mingling på
TAKET på
Steen & Strøm

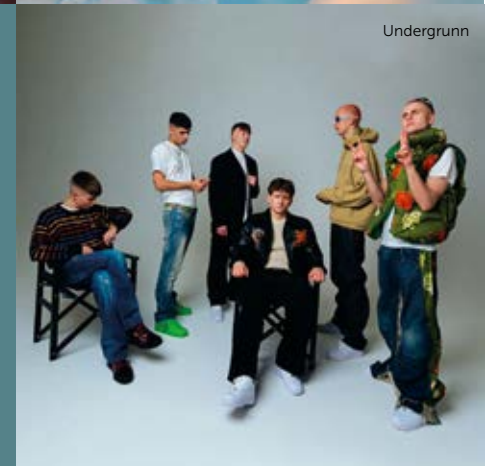
NB! Begrenset antall billetter.

Ruben

Årets artister er Ruben og Undergrunn. Hans Orkester sørger for feststemning

fag

Undergrunn

Svein Ove Balle.

Internadvokaters saksomkostninger i Høyesterett

Høyesterett har fastslått at internadvokater kun kan kreve erstatning for reelle utgifter ved å opptre som prosessfullmektig for arbeidsgiver. Avgjørelsen kommer etter at en privatperson saksøkte Repsol Norge for erstatning etter utleie av en fritidsbolig. Tingretten tilkjente Repsol nær 210.000 kroner i omkostninger, beregnet etter en timepris på 2061 kroner. Saksøker ville ikke betale mer i saksomkostnader enn internadvokatens timelønn, men fikk ikke medhold i Gulating lagmannsrett. Høyesterett konkluderte med at lagmannsretten tolket tvisteloven §20-5 for vidt, og opphevet saksomkostnadsavgjørelsen.

Svindel	↕	Leketøys-merke	↕	Lag-dømme Selskap	↕	Sann-ferdig	Retts-område
Land							
↳							
Grufullheter							
Doktor				Være (omv.)			
↳				Ovaler			
Land på nynorsk						Sliten	
						Pusse	
Dyslektisk		Luft-fartøyet	§		Donere		
↳							
Finnes			§		Dessert		
					Kvinne-navn		
Sagnku			Surhet				
Kjønnene			Fersk			Fuge	
↳							
Over-løper							
Domstol							
↳							

Løsningsordet finner du ved å sette sammen bokstavene i de gule rutene til et ord eller et navn.

Send løsningen til redaksjonen@advokatbladet.no innen **2. juni 2023**.

Vinner i nr. 2/2023 var Njål Kleppe-Madland, Sandnes.

VI GRATULERER!

Løsningsordet var **PARAGRAF**.

Annonseinformasjon

29000 lesere
(TNS Gallup 2023)

Annonsestørrelser	Priser
1/1 side 210x280	25.000 kr
1/2 side 193x123	18.500 kr
1/4 side 193x58/92x125	12.500 kr
1/6 side 58x125/116x83	9.200 kr

Se vår MEDIEFOLDER på advokatbladet.no/annonser

Kontakt vår annonseselger
Salgsfabrikken AS
Jernbanevegen 13, 2260 Kirkenær

Pia Himberg
Mobil 919 03 697
pia@salgsfabrikken.no

advokatjobb.no

en tjeneste fra Advokatforeningen

Ble aldersdiskriminert

Advokat Erik Bryn Tvedt (72) har vunnet frem i Diskrimineringsnemnda, etter at Bufetat i fjor fratok ham meklingsbevillingen fordi han hadde passert statens aldersgrense på 70 år. Selvstendig næringsdrivende advokater har ikke noen aldersbegrensning, hevdet Tvedt. Forskjellsbehandlingen er usaklig, slo nemnda fast, og tilkjente ham 105.000 kroner i erstatning.

ANNONSE

ALLEGRO språktjenester

Juridisk oversetterekspertise

Våre erfarne statsautoriserte translatører gir deg rask og profesjonell service.

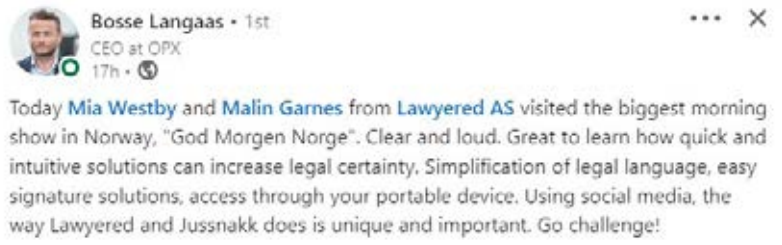
Kontakt oss gjerne på tlf. 55 30 17 30,
post@allegro-as.no eller www.allegro-as.no.

Sosiale medier

Domstolenes skrantne budsjetter merkes på rettssakene.

Tidligere Kluge-topp Bosse Langaas, CEO i Oslo Philanthropic Exchange, roser Mia Westby fra Lawyered.no og Malin Garnes fra Jussnakk som har vært på God morgen Norge og snakket om juss-verktøy.

Gratulerer til studentene Aslak Vannebo, Olav Gundersen og Astrid Klem som gikk av med seieren i Juristforeningens årlige prosedyrekonkurranse. Årets dommere var Høyesteretts Bergljot Webster og Ingvald Falch, samt tidligere høyesterettsdommer Bård Tønder.

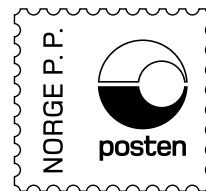
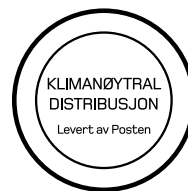

Advokatfirmaet Storeng, Beck & Due Lund har endret navn til Helmer uten E, Helmr. Ryktene sier at E-en skal uttales. Heldigvis.

Kim Heger spår dramatiske endringer i advokatenes arbeidsvilkår.

Avsender:
Den norske Advokatforening
Universitetsgt. 9
PB 362 Sentrum,
0102 Oslo

Konkursboets fordringer og krav kjøpes av

K A N S L E R

Kansler AS er et selskap som spesialiserer seg på oppkjøp og inndrivelse av fordringer fra konkursbo og næringslivet ellers. Selskapet er lokalisert i Oslo, men gjør forretninger i hele landet. Kansler AS tilbyr tjenester i form av kjøp av utestående krav for hurtig realisering av verdier i selskaper og konkursbo, herunder; fakturakrav, sikrede krav, omtvistede krav, omstøtelseskrav, samt andre typer krav.

Kontakt Edward Solberg:
edward.solberg@kansler.no
tlf: 97 97 37 47